הצופה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

ב"ה, יום ששי, י"ח תשרי תשל"ה (4.10.1974)
שנה ל"ז — גליון 11792 — המחיר 160 אגורה

THE LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF JORDAN

לון בעצרת או"ם:
ההחלטה הצפוייה לשתף אש"ף בדיונים — שרירותית ולא תחייב את ישראל

אש"ף — כנופיית טרור המחפשת לעצמה עם ★ מידיו נפלו יותר ערבים מאשר ישראלים ★ את הפתרון לבעיית הפלשתינים יש להשיג ע"י משא ומתן עם ירדן ★ אין לדחות השלום לדור הבא ★ מלחמת יוה"כ הוכיחה כושר עמידתה של ישראל

את סופרנו המדיני בירושלים
"ההחלטה של עצרת האו"ם נוקנה להביעות אש"ף תי־כ על ידי ישראל כהחלטה ירותית, המבקשת לפגוע בזיות היכוד שלה. ההחלטה תיחשב על ידינו כבלתי־ית ולא תחייב את ישראל אומה. כל אחד מבט היה זה ההחלטה בעצת משמעות ידית אילו נבעה ביסוד קיו־ של מדינתו. אין לדרוש כי־ינה שתסכים להיסולה או לאבד עצמה לדעת — אמר בייל בנאומו בעצרת, שר חוץ יגאל אלון.

מר אלון אמר, כי אין לזהות בשום פנים את כלל הציבור הפלשתיני עם ארגוני הטרור. לאמיתו של דבר אש"ף איננו תנועה לשיחרור לאומי אלא מסגרת גג של ארגוני טרור ורצח המפולגים ביניהם, היוצאים את המיכתם לאזו דווקא מהאוכלוסיה הפלשתינית. עובדה היא, כי יותר ערבים נרצחו על ידי ארגונים אלה מאשר ישראלים. יתרה מזאת — עובדה היא, כי בהתנגשויות בין צבאות ערבים סדירים לבין הכנופיות ובין הכנופיות המתחרות לבין עצמן, נהרגו יותר מחבלים כאשר על ידי כוחות הבטחון הישראליים.

כנופיות טירור המבקשות לאמץ לעצמם עם

להכיר באש"ף גם משום שאופותיו וגם משום מטליו. "האמנה הפלשתינית" שבה מקופלה האידיאולוגיה הפוליטית של האש"ף עומדת בסתירה כוחלטת למגילת האו"ם. היא שוללת מכל וכל את זכות קיומה של ישראל וקובעת את חיסולה כיעדה הראשי. לאידיאולוגיה זו מתוספת שיטות לחימה נפשעות כמו סירור ללא אבחנה ורצח בכוונה תחילה של נשים וילדים, הלמידים ומוריהם ספורטאים באולימפיאדה, נוסעי מטוס "סוויס איירי", עוברי אורח וצליינים, יהודים ונוצרים בבתי נתיבות, פועלות ערביות בגליל. לאמיתו של דבר אין מדובר כאן בעם משוחבר, שיש לו צבא מחתרתי לשיחרור עצמי אלא בכנופיה סירור הרפתקניות המבקשות לאמץ לעצמם

עוד אמר אלון כי ישראל מסרבת עם.

הפתרון לפלשתינים בירדן

עם זאת — אמר אלון ישראל מודעת לקיומה של שאלת הזהות הפלשתינית. שאלה זו צריך וניתן לפתור במסגרת ישוב הסכסוך עם ירדן הכוללת הכוזרחית של ישראל, שם — משני עברי הירדן, מרוכזת רובה של האוכלוסיה הפלשתינית. עובדה היא שרוב אזרחי ירדן הם פלשתינים ורוב הפלשתינים הם אזרחי ירדן. זאת נוסף לעובדה שעבר הירדן הכוזרחי הוא חלק בלתי נפרד מארץ ישראל. אז פלשתין ההיסטורית והוא מהווה כבר כיום את הבית הלאומי לפלשתינים.

העצאת בעיית אש"ף — תמרכף באמצי השלום

ישראל לא תכנע לטירור והזות אש"ף הוא הטירור. אין זה כקושכל איזמת שעולה הצעה קונקרטית לחפש אחרי פתרונות מדיניים יוצאת הנהגת אש"ף נגד יזמות שלום כלשהי. עצם יוזמתם להעלות את סעיף הבעיה הפלשתינית לסדר יומה של העצרת הזאת, מיועדת לטרפד את סיכויי המאמצים המדיניים בעודם באיבם. דיון כזה אי־אפשר שלא יזעיל את האווירה הבינלאומית והיענות להביעות אש"ף צלולה לדחן את סיכויי תהליך המו"מ לכשלון ואת דווקא כאשר הבקיעה קרן אור ראשונה.

הירחם הקשוה של מדינות ערב כלפי פליטיהן

אין לך דוגמא מצערת יותר לקשיחות ליבם של ממשלות ומשטרים ערביים מאשר הקפאת מעמדם של פליטי 1948. אמנם רבים מהם נקלטו במשק של המדינות הערביות בהן הם חיים. אולם אין לך הופעה מבחכת מאשר החזון הנשנה מדי שנה, כאשר סוכנות הסעד והתעסוקה לפליטים, מנסה במאמצים רבים לגייס את הסכומים החסרים לתקציבה השנתי, שעה שמדינות הנפט הערביות חולשות על הרוות מטבע חוץ שהן מן העצומות בעולם. ישראל לא

(סוף בעמוד 2)

בין: אי־יישובה של קוניטרה מוה כהפרת הסכם ע"י סוריה

את אי־יישובה של קוניטרה על ידי הסורים יש לראות פרת רוח הסכם הפרדת הכוחות, יותר מאשר כהפרה לשון ההסכם — אמר אמש ב ה' ראש הממשלה יצחק רבין, בסביבת עתונאים, שנערכה בקרית שמונה, לסיכום ביקורו בצפון.

מר רבין ציין, כי בשעתו הוסבר, שההבנה לפינויה של קוניטרה על ידינו תכליתה לאפשר את ישובה מחדש. עם זאת יש לציין שהצד האזרחי בחלקו כלול בהסכם ההפרדה ובחלקו אינו כלול. ישובה של קוניטרה לא היה סוגרד בצורה חד משמעית בהסכם ההפרדה.

בהשיבו על שאלה אחרת בקשר למו"מ עם ירדן, אמר ראש הממשלה, שלא נקבעה פורמלית עדיפות אשר בהתאמה מכונה ירדן תהיה אחרונה בתור. אם מתר יסתבר, שנוברו הנתונים למו"מ עם ירדן על הסכם שלום, סבור ראש הממשלה, שלא תהיה כל בעיה לקיים את המו"מ אתה בשלב ראשון.

לשאלה כתב עתו"ם מהן תוכניות הממשלה לארגון התנגדות לישובי הספר בצפון, כדי להקל עליהם את עומס השמירה, השיב ראש הממשלה, כי הממשלה והצבא עושים הרבה מאד כדי להקל על עומס השמירה בישובי הגבול הצפוני. אנשי מילואים מוצבים במשקים בכוח השמירה. כל מה שקשור ביכולת הפעלת חוק, באמצעות צה"ל, כולל הפעלת מילואים, נעשה.

להלן עמד על הצורך להפנות משאבים ממלכתיים ולאפשר את גידול האוכלוסיה בצפון, בעיירות הפיתוח, בקיבוצים ובמושבים. למעשה המפתח כיום הוא לבנות שיכונים, משום שבמרבית המקומות חוסר שיכון מונע את הגידול בישובים, וכן יש להגדיל את אמצעי התעסוקה בעיירות פיתוח ומושבים.

בהשיבו לשאלות על סיכומי התרשמותו מסיורו בצפון, אמר ראש הממשלה, שהושבי הצפון בכל המיגזרים הים עם בעיות רגילות, כגון בניית חברה והקמת משקים. "אני כלא הערכה למה שהושג בישובים שביקרתי בהם, במיוחד בקריה שמונה, שהוכרזה כעיר וידעה קשיים עצומים. אין מילים לבטא את ההערכה לכל תושב, לעיריה ולראשה על מה שהושג עד עתה", אמר.

3 כנסים מיוחדים של הכנסת ביום ד'

יושב ראש הכנסת, מר ישראל ישעיהו, הורה לכנס שני כנסים מיוחדים של הכנסת שיתקיימו ביום רביעי בשעה 11.00.

על פי דרישתם של למעלה משלושים חברי כנסת ידונו שני נושאים:

- ● ההדעותיו של ראש הממשלה, מר יצחק רבין, בדבר עתידם של יהודה ושומרון וסיני.
- ● דרכי הניהול ושיטת ההשקעה של ה"חברה לישראל", על פי דרישתה של הממשלה ידונו:
- ● חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 5), תשל"ה — 1974 (קריאה שניה וקריאה שלישית).
- ● חוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום (שמירה אזרחית), תשל"ה — 1974.

מטוסים מודרניים וציוד קרקע חדיש נוסו בתמרון נרחב של צבא סוריה

דמשק, 3 (יופי"ע, ע"צ) — כוחות שריון וממוטי חיל האוויר של סוריה השלימו היום תמרון משולב בו הופעלו כלי נשק מודרניים שיטות לחימה מודרניות שהופעלו גם במלחמת אוקטובר — מסר רדיו דמשק.

"אחת העוצבות המשוריינות שלנו השלימה היום תמרון, שבמהלכו הפעילה את כל ציוד הלחימה המודרני שלה ושיטות לחימה חדשות, אותן רכשה בנסיונה הקרבי במלחמת השחרור של אוקטובר", נאמר בהודעת הרדיו.

התמרונים היו כרוכים בשיתוף פעולה בין כל סוגי הנשק ובתיאום בייחוד עם חיל האוויר, בנסיבות של לוחמה מהירה מהירה" נאמר בהודעה.

ההודעה, שהופצה גם ע"י סוכנות הידיעות הסורית הרשמית, היתה הראשונה בה נודע על תמרונים נרחבים של כוחות סוריה.

לא נאמר בה היכן נערכו התמרונים, וכמה זמן נמשכו.

בביירות כתב השבועון הלבנוני "אל חוואדס". בידיעה שהוכתרה "סודי ביותר", כי בין ה־26 בספטמבר וה־30 בו, סגרו שלטונות סוריה לעיניהם מספר פרוזדורי אוויר לטיסות מסחריות בשמי סוריה.

השבועון הוסיף: "נודע כי הסיבה מאחורי צעד זה היתה שחיל האוויר הסורי ערך תמרונים אינטנסיביים במשך כל 4 הימים הללו באיזורים שונים של סוריה, ובהם הופעלו מטוסים מודרניים וציוד קרקע חדיש אותם קיבלה סוריה זה לא כבר".

בביירות מסרו נוספים שהגיעו מדמשק, כי צבא סוריה עמד בכוננות מלאה מאז יום ב'. הנוסעים אמרו, כי תושבי דמשק האמינו שזהו אמצעי הזהירות מפני התקפה ישראלית אפשרית לציון יום השנה הראשון למלחמת אוקטובר, ב־6 באוקטובר.

בהודעה הסורית של היום נאמר כי התמרונים נערכו על פי הוראות הנשיא אסאד. חזו בהם שר ההגנה וסגן המפקד העליון, מוסטפה טלאס (הנשיא אסאד מכהן כמפקד עליון). הרמטכ"ל חיכמת שיאהבי וקצינים בכירים אחרים.

בתום התמרון, נאמר בהודעה, "הלל הגנראל טלאס על גם את מאמצי המפקד של העוצבה, באימונים ובישום מוזר של הלקחים הקרביים שנלמדו בלוחמה השחרור של אוקטובר".

הסורים החזירו 3 הדרוזים שנחטפו

הסורים החזירו אתמול בשעה 11.35 לפני הצהריים את שלושת עובדי הגד הדרוזיים, אשר נחטפו בהר דב לפני כחודשיים.

השלושה הם אחמד סלים חמד, בן 50, מעין קיניה, חסאן איסעל שאיב, בן 16, ונאיף אל שופי, בן 14, שניהם ממגדל שאמס. השלושה הוחזרו במעבר קונייטרה באמצעות "הצלב האדום".

ישראל החזירה תמורתם עוד ביום ד' את רב סמל תאיל תאופיק חמוד אבל פאלם, שנעצר על ידי כוחותינו בשטח ישראל באיזור קונייטרה ב־16 באוגוסט 1974.

השלושה, שנאספו למחנה צבאי לאחר תחקיר, סיפרו, כאשר הם הביתו לסוריה, נחקרו ושוחררו מן הבעצר התאורחו באופן חופשי אצל קרובים. ביישובי הדרוזים בגולן הורגשה הקלה ושמחה לאחר שובם של שלושה החטופים.

אחד מהדרוזים שהוחזרו סיפר בראיון עיתונאי, שפגש יהודים בכלא של ה"מאחד" בבניין המודיעיני. שבו החזקו בביירות. כאשר פגש אחד מהם בדרך לשירותים, השיב הלה, כי לא ידע לדבר ערבית. הוא שאל אותו בעברית מי אתה, והוא השיב לו: "אני מחיפה".

סעיד סלאם נתבקש להרכיב ממשלה בלבנון

ביירות, 3 (יופי"ע, ע"ה, ע"צ) — המדינאי הלבנוני הותיק סעיד סלאם הודיע היום, כי נתבקש להרכיב ממשלה חדשה. הוא אמר כי הוא מתכוון "ליישב את ריבונות החוק וההעמידו מעל לכל".

סלאם (69) שהתפטר מראשות הממשלה ביום באפריל 1973, 10 ביום לאחר פשיטה הקומנדו הישראלית על ביירות, שבמהלכה הרגו היהודים 3 מנהיגי מחבלים פלשתיניים, אמרו בהודעה שפורסמה ברדיו ביירות כי נתבקש ע"י הנשיא סוליבאן פראנג'יה להרכיב ממשלה חדשה במקום זו של טאקי אידין סולה שהתפטר ב־25 בספטמבר.

בממשלתו של סולח התמוטטה מחמת ביקורת האופוזיציה, לפיה לא הצליחה לשמור על הסדר הציבורי.

בצעד ראשון קרא סלאם להומכלא להנהיג את מינויו ע"י ירידת באויר — מנהג מסורתי בלבנון.

צעד להרכב במשלתו הצהירה, אמר סלאם כי דיין אין לו "מרהב מדיני", אך הוא אופטימי לגבי בינית הממשלה שהוטלה עליו.

בידיעות בעתונות נאמר, כי סיעה רבות עצמה, בראשה כמאל ג'ומבלאט, מנהיג המפלגה הסוציאליסית הפרוגרסיבית, ההנגד נכרצה למינויו של סלאם.

בשל כך עדיין אין זה ודאי שסלאם אכן יצליח להרכיב כמשלה חדשה.

החמיר מצבו של שזר

החברה ניכרת חלה אתמול במצב בריאותו של הנשיא לשעבר זלמן שזר המאושפז בבית החולים "הדסה" ואה נכסר אהכיל אחר הצהריים כבית החולים.

במשך היום ביקרו אצלו ראש הממשלה מר יצחק רבין ומרת גולדה מאיר, ראש הממשלה לשעבר.

אם חתונה מכובדת
אז אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המזרחית־המערבית
בהנהלת ברוך שוהם
● תל־אביב, שינקין 53
טלפון 284561
— מחירים נוחים —

דהיטי אלון
רח' שינקין 24
תל־אביב
טל. 285620
ריהוט כפרי
פנות אוכל
ריהוט סלוני
חפצי חן ומתנות
הספקה מיידית
מקבלים הזמנות

פעולה להקים גוף פוליטי בגדה שעמו ינוהל המו"מ

מאת סופרנו המדיני בירושלים

פעולה להקים גוף פוליטי של ראשי הנכבדים ביהודה ובשומרון, כדי לנהל עמו מו"מ על עתיד הגדה נעשתה בימים אלה בעקבות שיחות שהתחיל לנהל שר הבטחון מר שמעון פרס.

מר פרס נפגש השבוע בענין זה עם ראש עיריית חברון שייך ג'עברי. השיחות מתנהלות על רקע הרצון להקים גוף נגד אש"ף, שאתו ניתן יהיה לנהל מו"מ על עתיד השטחים.

עד עתה תמך חלק גדול ממנהיגי הגדה בהחזרת השלטון הירדני, אבל לאחרונה ניכר, שחלק גדול בהם מתרחק מחוסיין ונוטה לקבל את מנהיגות אש"ף בעקבות איומים של ארגוני אש"ף.

נודע עוד, שכמה נכבדים ערביים מהשטחים הביעו בפני המימשל הצבאי את חששם משלטון אש"ף בשטחים. נכבדים אלה מעוניינים בשלטון ישראל יותר מאשר בשלטון אש"ף. הם חוששים מפני הפקעה של נכסיהם והקמת משטר שמאלני ע"י אש"ף בגדה.

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	5.44	6.56
תל־אביב	6.02	6.58
חיפה	5.54	6.57
אילת	6.00	6.58
באר־שבע	6.02	6.58

פיצוץ במחנה יהודה

בפיצוץ שאירע בשוק הקטן של מחנה יהודה בירושלים אמש בשעה 10.30 נפגע עובר אורח בצורה קלה ביותר, ונגרם נזק מועט להריס של חנות דגים ומספר שמשות בסביבה.

חבלן משטרה, שבדק את מקום הפיצוץ, קבע כי המטען היה זעיר ביותר. בסריקה שנערכה בקרבה מקום לא נמצא דבר.

המטען התפוצץ בפתח חנות הדגים שבשוק הקטן, והמשטרה שפתחה בחקירה לגילוי נסיבות הפיצוץ, מטילה ספק אם היה זה מעשה חבלה של חבלנים ערביים. החקירה נמשכת.

בריה"מ השלימה ניסויי טילים באוקינוס השקט

מוסקווה, 2 (יופי"ע וע"צ) — סוכנות הידיעות הסובייטית "טאס" הודיעה היום כי בריה"מ השלימה בהצלחה ניסויי טילים במרכז האוקינוס השקט, שנמשכו 10 ימים.

האזור, אשר בימי הניסויים היה סגור, נפתח עתה מחדש לתנועה רגילה של ספינות. סידרת הניסויים התחילה ב־25 בספטמבר ולדברי "טאס" נסתיימה יומיים לפני המועד התזוי מראש.

ושמחת בחגך... והיית אך שמח...

ריקודו של חסיד בחגיגת "שמחת בית השואבה" ליד הכותל המערבי ביום ד' בירושלים

הצמרת הכלכלית חוששת מפני שפל עקב הכשלונות האחרונים

ב"חברה לישראל" ★ ראשי האוצר והכספים במדינה נמצאים בחו"ל כאשר הארץ נזדעזעה מהמחדלים המשקיים

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

בצמרת הכלכלית שוררת דאגה מפני בריחת השקעות ומשיכת כספים בעקבות הכשלונות והתפקדים שהיו לאחרונה.

דאגה זו באה לידי ביטוי בדיונים שהתקיימו בוועדת השרים לענייני כלכלה בישיבתה האחרונה. אולם בפורום זה לא נערך דיון מרוכז בצד זה של ההתפתחויות. לעומת זאת מדברים על כך בחרדה במשרדים הכלכליים ובחוגים פיננסיים שמחוץ לממשלה. פקידים בכירים במשרדים הכלכליים התבטאו, כי זמן רב לא היתה אווירה כה קודרת מבחינת אימון של משקיעים בארץ.

מסתבר, כי משקיעים התבטאו לאחרונה שהדרך לישראל היא "דרך סיסריה". נראה שהפגיעה גדול במיוחד בגלל ההסתבכות של החברה "לישראל" אשר הוקמה בשעתו כאירגון מרכזי של הזרוע הכלכלית הראשונה. כמנהל החברה זו משמש מר מיכאל צור (עתה הושעה מתפקידו) שהיה מנכ"ל משרד המסחר והתעשיה והתופס מעמד מרכזי במשק, והנציג הממשלה במועצת המנהלים משמש אברהם אגמון מנכ"ל האוצר.

חברה זו נהנתה מהטבות מיוחדות ע"י חקיקת חוק מיוחד בכנסת. בחוגים כלכליים מתהלך עתה הפתגם: "אם בארזים נפלה שלהבת". נודע כי משקיעי חוץ במפעל פיתוח בדרום הארץ ביקשו לאחרונה לצאת משותפותם ולמשוך את השקעותיהם. חוגים כבשלתיים אמרו, כי הדבר נובע מקשיים באותו מפעל ואיננו קשור בפרשות האחרונות.

יש לציין, כי בעיצומו של המשבר של החברה לישראל נבצאת ההנהגות הכלכלית בחו"ל. שהיים עתה בוושינגטון שר האוצר י. רבינוביץ, מנכ"ל האוצר א. אגמון, היועץ הכלכלי א. דוברת, נגיד בנק ישראל מ. זנבר, מנכ"ל הבנק א. שפר והממונה על עיסוקת מטבע חוץ מ. סירב. כמו כן יצא לבזיל מנכ"ל משרד מסחר והתעשיה ד"ר מ. מנדלבוים. היעדרם מן הארץ מונע דיון מעמיק בדבר נקיטת פעולות המתבקשות מהמשבר.

נפטר הרב ד"ר דוד אוקס

הרב ד"ר דוד אוקס מראשית המחנכים בעיצוב החינוך הדתי בישראל בשיטת "תורה עם דרך ארץ" נפטר בתל־אביב אור ליום ה' לאחר מחלה בגיל 70 והיית.

היה מראשוני בית הספר לחינוך של אוניברסיטת "בר־אילן" ובעל הקתדרה לחינוך ע"ש הרב ד"ר ישראל ברודי (לשעבר הרב הראשי לחבר העמים הבריטי).

מתולדותיו

נולד ב־1904 בקלן שבגרמניה, רכש השכלה תורנית בישיבה בקלן ובבית המדרש לרבנים שבברלין, שם גם הוסמך לרבנות. ב־1925 הוענק לו תואר דוקטור לפילוסופיה בהצטיינות, באוניברסיטה וירצבורג.

כבר בגרמניה שימש בתפקידי הוראה בבתי ספר תיכוניים יהודיים בקניגסברג ובלייפציג, כאשר יחד עם זאת כהן כרב חרדי במסגרת הקהילה היהודית במקום.

ב־1939 עלה הרב ד"ר אוקס ארצה והחל מיד בעבודה חינוכית יחד עם רעייתו כהבליא, בניהול בית הילדים של כפר הנוער הדתי בכפר חסידים. בשנת תש"ז החל בניהול בית הספר התיכון הדתי "מוריה" בתל־אביב ושימש בתפקיד זה עד לשנת תש"י, בה החל בתפקידי פיקוח במשרד החינוך בתחומי החינוך התיכוני והכשרת מורים.

בתשכ"א, הצטרף לסגל האקדמי של אוניברסיטת בר־אילן והיה בה מראשוני המורים בתחומי החינוך והכשרת המורים וכן הרצה במסגרת המחלקה לתלמוד.

פירסם מאמרים רבים העוסקים בתחומים שונים של החינוך. במשך כל שנות שיבתו בתל־אביב היה, בצד עבודתו החינוכית, רב של בית הכנסת בקהילה "חוג הנוער הדתי".

קהל רב השתתף אתמול בלווייתו. לרגל החג לא נישאו הספדים.

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עד בהיר עם עליה בטמפרטורה. הטמפרטורות הצפויות: ירושלים 27, תל אביב 28, צפת 28, חיפה 29, טבריה 34, נצרת 28, עפולה 32, השומרון 27, לוד 30, יריחו 35, עזה 29, באר שבע 31, אילת 35, מפרץ שלמה 34.

נצחו אראלים את המצוקים

עמוסי צער ויגון אנו מבכים את פטירתו של
המחנך הדגול מנהלנו הראשון והיקר

הרב ד"ר דוד אוקס ז"ל

חבל על דאבדין ולא משתכחין

ביה"ס לחינוך
אוניברסיטת בר־אילן

אנו משתתפים באבלה הכבד
של חברת הועד המנהל

הגב' ג. אוקס

עם פטירת בעלה היקר מרביץ תורה ברבים

הרב ד"ר דוד אוקס ז"ל

המקום ינחמך בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
ולא תוסיפי לדאבה עוד.

שרות נשים סוציאלי —
בית חולים ליכטנשטטר
הנהלת בית החולים

כפר הנוער הדתי

אבל על פטירתו של

הרב ד"ר דוד אוקס זצ"ל

כי שהיה רבו הראשון ומעצבי דמותו הרוחנית
של הכפר.

הנהלת כפר הנוער הדתי
וחבר העובדים והידידים

משתתפים באבלה, בצערה של

הגברת גרדה אוקס
במות של בעלה

הרב ד"ר דוד אוקס

עמוסי צער ויגון אנו מודיעים

מורנו ורבנו

הרב ד"ר דוד אוקס זצ"ל

נקרא לישיבה של מעלה

הובא לבית עולמו ביום חמישי ב' חוהמ"ס תשל"ה

חוג הנוער הדתי, ת"א

ביום חמישי כ"ד בתשרי 10.10.74 בשעה 4.00 אחה"צ
נעלה לבית העלמין
בהר־הרצל — ירושלים
להתייחד עם זכרו של בננו

יהודה אריה הי"ד

שנפל במלחמת יום הכיפורים בפתחי

אוטובוס יצא מביתנו במושב חמד בשעה 2.30 אחה"צ.

ביום ראשון כ"ז בתשרי 13.10.74 בשעה 5.00 אחה"צ
יתקיים טכס הכנסת ספר־תורה
ע"ש הקדוש יהודה אריה ז"ל

המשתתפים מתכנסים בביתנו במושב חמד, משם נלוות את ספר התורה לביהכנ"ס של המושב.

מלטיה ואליהו חן־ציון
מושב חמד

לידידינו

רותי ומאיר וגנר

גרינדלוולד — שווייץ

השתתפותנו הכנה באבלכם הכבד
בהלקה כהם האב־החותן

ר' פ. (פאול) כהן ז"ל

בנחמת ציון וירושלים תמצאו נחומים.

נתן ופרידה גולדברג
הולון

עתליה ושמואל רון

חובקין בן
אח לשימרית
נכד לרות ומשה רון
לירדנה ולזאב שפירא

בית־היולדות, הקריה, ת"א

לתושבי מדינת ישראל
לחברי התנועה בארץ ובתפוצות
ולכל בית ישראל

גמר חתימה טובה
ומועדים לשמחה

Mr. and Mrs. Joseph Levkovich
and Family
Montreal

הסתדרות המזרחי־הפועל המזרחי — המרכז העולמי
המחלקה לדור הצעיר — המשמרת הצעירה

חבורת קליטה - ירושלים

עולים דתיים גילאי 25—20 המעוניינים להשתלב
במסגרת ישראלית־תרבותית־דתית בירושלים
יכתבו אל:

דוד בן־נאה, ת. ד. 588, ירושלים

הצטרף אלי
לכוסית 777

777 —
ברנדי בינלאומי

כרמל מזרחי
מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

case
דויד בראון
D B
טרקטורים מנופים ומלגזות להחלאות ועבודות עפר
טרקטורים ומיכון בע"מ

למה שותים
יין
"קונדיטון"
בחול המועד

כי חכמינו ז"ל השיבו מאד את היין קונדיטון

יקב אשבול - מוצא אחים שור
טלפון: 526854
"קונדיטון" היין העתיק ביותר.

مكبر من الاصل

هكذا من الاصل

נאום שר־החוץ בעצרת או"ם

שר־החוץ יגאל אלון בנאומו בעצרת או"ם סקר מלחמת יום־הכיפור ותוצאותיה, שלפיהן לא תהיה במלחמה נוספת שום פתרון לסכסוך ישראל—ערב. על אף היתרונות שהיו לערבים במימדי כוח אדם ובחימוש מתוחכם, ביוזמה ובאפתעה, גבר צה"ל ועבר מעבר לקו־התיחום הקודם בגולן ולשטחים נרחבים ממערב לתעלת סואץ. אלמלא הזירה של מועצת־הבטחון להפסקת האש מצב צבאות ערב היה קשה ביותר. דברים אלה נאמרו בהדגשה כדי להביא בפני דעת־הקהל העולמית, שלא הערבים אלא ישראל הגיעה להישגים צבאיים גדולים. הוסיף לומר, ש„אם תיגזר עלינו מלחמה נוספת נהיה מוכנים לה".

לכן הציע לעשות בלחמת יום־כיפור מלחמה אחרונה ולהתרכז במציאות פתרון בדרך משא־ומתן מדיני. הסכמי הפרדת־הכוחות מחייבים המשך הדיון ללא תנאים מוקדמים למיצוי אפשרות של הסכמי־ביניים, שיובילו בהמשך הזמן לחתוה שלום שבו יקבעו גבולות סופיים.

בהצעתו ל„שלום שתהיה בו תשובה נאותה לאינטרסים של כל מדינות ערב, וכן לצרכים של הציבור הפלשטיני מכאן ולצורך החיוני של ישראל בגבולות בני־הגנה מכאן", קבע לומר: „ישראל תהיה מוכנה לשקול בחיוב פשרה טריטוריאלית משמעותית. אך לא תוכל להתפשר על בטחתה. פניה של ישראל לשלום של פשרה הוגנת גם אם היא תהיה מכאיבה לשני הצדדים".

דבריו המנוסחים בנוסח כללי מכוונים, כמסתבר, לא רק לסיני אלא גם ליהודה ושומרון, שישראל נכונה לשקול גם כאן „פשרה טריטוריאלית משמעותית" שלא תפגע בבטחונה. שר־החוץ לא ראה צורך להוסיף כמה פיסקאות, שעם־ישראל רואה ביהודה ושומרון את ליבה של ארץ־ישראל ההיסטורית, מפני שהרוב בממשלה זו, לרבות ראש הממשלה, הם בעד ויתורים מרחיקי־לכת בשטחים אלה. בטרם הכריע העם בשאלה זו היה מוקדם לדבר על „פשרה הוגנת גם אם תהיה מכאיבה לשני הצדדים". בזמן שהערבים מדברים בלשון אירגוני־הטירור ללא גילוי רצון כן למשא־ומתן מדיני, אין מקום להכרזות מראש על הסכמה גם ל„פשרה מכאיבה".

בראשית דבריו תבע מן העצרת שימת־לב לסבלה של הקהילה היהודית בסוריה, ולדריכתם של יהודי ברית־המועצות לאפשר להם לעזוב את רוסיה הסובייטית ולהתאחד עם בני עמם בישראל. הביעה זו בעלת ערך רב לגופה והיא גם מבליטה את דמותם המעוותת של אלה המופיעים כמגיני „הפלשתינים המדוכאים". בראש־וראשונה יתקנו את עצמם.

בדברו על הסיוע הצבאי הרב שמגישה ברית־המועצות לארצות ערב, סיוע המשמש גורם ראשי למתיחות באזור, העיר נכון: „חובתנו להדגיש, הדיטאנט או שיהיה גלובאלי ויחול גם על המזרח התיכון או שלא יהיה כלל. בל יהיו אשליות: דיטאנט שאינו חל על המזרח־התיכון הוא חסר משמעות אסטרטגית ומדינית".

מאחר שמושב העצרת צלול רוב ליענות לתביעת אירגוני הטירור, אש"ף, ולהכיר בהם כנציגי העם הפלשתיני, ייחד שר־החוץ חלק ניכר מנאומו לשאלה זו. הוא אמר בלשון חד־משמעית: „החלטה זו תחשב על־ידינו כבלתי חוקית ולא תחייב את ישראל במאומה. אין לדרוש ממדינה שתסכים להיסולה, או שתאבד עצמה לדעת".

במשפטים נמרצים הוכיח, ש„מהות אש"ף הוא הטירור" והכרה בו תהיה מתן פרס למרצחי אנשים, נשים וטף ללא כל אבחנה. היענות לתביעת אש"ף תדון מראש לכשלה כל סיכוי למשא־ומתן מדיני. הוא גם תקף הודעת מצרים, סוריה ואש"ף, שלפיה ארגוני הטירור מייצגים את העם הפלשתיני. הפתרון לבעייה הפלשתינית הוא במשא־ומתן להסדר־שלום עם ירדן, שבה רובה של האוכלוסיה הפלסתינית.

דברי־ביקורת השמיע נגד ארצות ערב, בעלות אוצרות־מטבע עצומים, המסרבות להכניס את הפליטים הערביים ולשקמם שיקום כלכלי נאות, הם נזקקים לתרומות של סוכנות האו"ם לסעד ותעסוקה לפליטים, שמסכנת בקשיי את תקציבה. אך בעצרת־האו"ם שבה רוב נגד ישראל אין קשב לדברים ישרים וצודקים. הנפט הערבי הוא אמצעי לסחיטה ולהשתלטות ולא לבסס ביסוס איתן פליטים ערבים.

הנואם הגדיר עמדת ישראל במשפט־אחד: „נתכונן לגרוע מכול ונקווה לטוב יותר". ישראל ערוכה למנוע מלחמה או לנצח בה אם תפרוץ שנית. אך היא מציעה את רצונה המלא לקידום המסלול המדיני.

נאומו של שר החוץ, מנוסח בצורה שקולה ועניינית, מגמתו העיקרית להוכיח, שישראל נכונה לפשרה טריטוריאלית משמעותית, מאחר שהערבים מערערים על עצם זכותנו להתקיים כמדינה, היה מקום להשיב להם כראוי תוך הדגשה הזיקה העמוקה בין ישראל לארצו. קולה של מדינת ישראל בעצרת או"ם, כבמה בינלאומית רבת־הדים, בדין שתהיה בה גם נעימה יהודית מקורית.

ירידה ובעיותיה

עולי ברית המועצות, שמיספרם הולך ומתקרב למאת אלף, מספר מסויים מהם, כאלפיים וחמש מאות ירדו לארצות שונות, ומהם גם המוציאים דיבת הארץ. כל עלייה גדולה וירודית, אין חידוש בדבר. אלא זו עליית־הצלה. כשהמערכה על פתיחת שערי־היציאה מרוסיה נמשכת, והעניין הוא שנשירה וירידה לא יפגעו במאמצים לאפשר עלייתם של עוד רבבות מברית־המועצות לישראל.

בין העולים נמצאים רבים שאין להם כל בסיס של הכרה יהודית ושל ידע יהודי, אלא ניעור בם הניצוץ והם בלחמו על יציאתם ועל עלייתם. בהיתקלם בקשיי קליטה, אילו מהם מתחילים לקטרג על המדינה, לחוש זרות אליה, ולבקש דרכי ירידה להוץ־לארץ. הם גם נעזרים בארגונים מיסיונריים כדי להשיג את מטרתם.

ריכוזי היורדים באיטליה, בבלגיה, באוסטריה ובארצות אחרות אינם מוסיפים כבוד רב. כלי־התעמולה הסובייטיים נעזרים בהם לקטרג על ישראל. מימדי הירידה, גם במיספרים אלה, עלולים להתרחב אם לא יינקטו מראש אמצעי־בלימה של תופעה זו. בדיקה מדוקדקת יותר לטיבו של כל אחד ואחד בתחנת־המעבר, ואמצעי־קליטה משקיים, חברתיים ורוחניים נמרצים יותר.

יש ליתן את הדעת במיוחד לחינוכם היהודי. לא רק של הילדים אלא גם של המבוגרים. הקניית ידע יסודי ביהדות, בהיסטוריה יהודית, העתיקה והחדישה, היא חיונית ביותר. לא די בעלייתם, יש הכרח בהעלאתם המתמדת להכרה יהודית ולאחריות יהודית.

כל עוד לא מאוחר יש לראות בירידה אזעקה לשיפור דרכי הקליטה מכל בחינותיה.

ק. ק. תאלר – פרשן יו. פי.

רמזים על שינוי לטובה במדיניות בריה"מ לישראל

לונדון, 3 (יופי"ע) — לאחר שנים רבות של איבה גוברת ה־הולכת כלפי ישראל, הרשים ה־קרמלין עלה זית המבשר סימני לשינוי במדיניות.

הצהרות שנמסרו זו אחר זו ע"י המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, ראו צורך להכיר ב„ריבונות העצמאית" של ישראל ולרכוש של „פיתוח היחסים" עמה, יחסים שנותקו באו 1967.

סימנים ברורים לתמורה

מומחים לענייני בריה"מ אומרים, כי הצהרות אלה, שלכאורה הוקבעו בלי שינוי מכשי בכבצ, יש לראותן כסימנים ברורים לתמורה במדיניות המזרח־תיכונית של בריה"מ וכעצה לאקסטרמיסטים ערבים, כי עליהם לנטוש את התכניות בדבר השמדת מדינת ישראל.

פירוש זה, אמרו המומחים, מחוייב המציאות בייחוד על רקע השיחות שניהלה לאחרונה בריה"מ עם נציגי הפלשתינים.

הרמז הראשון היה כלול בגליון ה־אחרון של „קומוניסט", הבטאון ה־רשמי של הועד המרכזי, הוא הגוף הקובע את המדיניות של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית.

בריה"מ נמשה את העקיינות לישראל

„בריה"מ איננה עויינת את מדינת ישראל בתור שכזו", נאמר בסקירה על הזה"ת שנתפרסמה בבטאון זה. מוסקווה רק מתנגדת למדיניות ה־סיפוח וההעלכוה מן החוק הבינ־לאומי של ישראל, הוסיף „קומוניסט".

נושא זה שוב הועלה בפומבי ר' ביתר הדגשה ובזמן קצר לאחר מכן ע"י שר החוץ הסובייטי אנדריי גרומיקו, בנאומו ... של ישראל בתור מדינה ריבונית עצמאית".

„התקדמות שאין בה משום אשליה אלא היא מכשית לקראת הסדר ב־מזה"ת, היצור את התנאים המוקד־מים לפיתוח היחסים של בריה"מ עם כל הארצות במזרח התיכון, לרבות ישראל", הוסיף גרומיקו.

היפודד דברי פולמוס נגד מדיניות התוקפנות וההתפשטות בה נוקטת כביכול ישראל, הוסיף למשמעותה של ההצהרה מצד אדם אשר, על פי נסיון העבר, איננו רשאי לעסוק בנישושי שלום בלי ההלטה כפורשה של הנהגת הקרמלין, אמרו המומחים.

בכל זאת אין לצפות לתמורה מהירה

אף על פי כן, אין לצפות לתמורה מהירה במדיניות בריה"מ במזה"ת.

במקיפים ציינו כי מוסקבה הוד־אגה צעוקות מההתפתחויות באיזור וכן התמורה הבלתי צפויה במעמד־היהן של ממשלות ערביות, וביחוד של מצרים, לעבר שיתוף פעולה הדוק יותר עם ארה"ב.

דבר זה איפשר לשר החוץ ה־אמריקאי הנרי קיסינג'ר לשוחח עם שני הצדדים בסכסוך, בעוד של־בריה"מ אין מגעים עם ישראל ר מגעיה עם אחדות מבעלות בריתה העיקריות הולכים ודועכים.

עלה הזית שהושט לעבר ישראל — אם כי בצורה הססנית ביותר — עשוי לשקף, לדעת המומחים, את רצונה של בריה"מ לשפר את מעמדה בשיחות השלום על המזה"ת המתנ־נות בג'נווה.

ימאני: מלחמה עלולה לפרוץ אם לא תהיה נסיגה נוספת

וושינגטון, 3 (יופי"ע ועי"צ) — מלחמה עלולה לפרוץ במזה"ת תוך 6 חודשים, אם הישראלים לא ייסוגו מארצות ערביות נוספות, אמר אמש שר הנפט הסעודי אחמד זאכי יאמאני.

הוא גם אמר, כי אם יפתרו ה־בעיה הישראליות—ערביות, יוזל ה־נפט.

יאמאני אמר, „קיימים כל המרכי־בים של מלחמה נוספת, אלא אם כן תהיה נסיגה ישראלית נוספת.

„אם לא תהיה נסיגה נוספת כאר־צות ערביות ע"י ישראל תוך שיש חודשים, עלולה לפרוץ מלחמה".

„אין אנו אומרים כי על ישראל להיעלם כבעל המפה, הגו להם את כל הבטחון שבו הם רוצים, אך גם אנו רוצים בבטחון", אמר יאמאני.

הוא אמר כי סעודיה רוצה שישראל תשוב לגבולות שהיו קיימים לפני מלחמת ששת הימים.

מחירי הנפט הגבוהים, הוא אמר, ירדו אם יבוא פתרון לבעיה ישראל־ערב.

יאמאני גם הזהיר כי יוכרז אמברגו חדש על משלוחי נפט, אם שוב תפ־רוץ מלחמה במזה"ת.

„אם תהיה לחימה נוספת ואם לאו, הדבר נתון בידי האמריקאים", אמר יאמאני. „אנו רוצים כי ישראל לא תתפשט ולא תהיה תוקפנית ותכבוש טריטוריה".

הוא טען, כי מחירי הנפט יוזלו אם תפתר הבעיה הישראלית, כשום שארצות ערב יוכלו אז להוציא את כספיהן לצרכי פיתוח במקום למטרות הגנה.

רבה התמיכה בקבלת לבנון למועצת אירופה

חברים רבים של המשלחות הפ־רלמנטריות מארצות אירופה המערבית המאוגדות במועצה אירופה, מבק־שים לזרז את קבלתה של לבנון למועצת אירופה במעמד של משקי־פה, בדומה למעמד הבלעדי שיש כיום לישראל בארגון זה — אמר ח"כ דב זכין, חבר ועדת חוץ ובט־חון וח"כ גדעון פת, חבר ועדת הכספים עם שובם אתמול ממושב מו־עצת אירופה בשטרסבורג בצרפת.

שני החכ"ים הדגישו, כי עפ"י החלטת נשיאות מועצת אירופה, תצא כנראה בקרוב משלחת ללבנון המור־כבת מראשי הקבוצות של הסוציא־ליסטים הליברלים הנוצרים הדמוק־רטים בתור ועדה „לבדיקת עוב־דות".

הדו"ח של המשלחת יוגש לדיוני הועדה המדינית של מועצת אירופה שתתכנס כנראה במחצית נובמבר. בישיבה זאת תידון גם קבלתה של יוון כחברה מן המניין במועצת אי־רופה.

חברי הכנסת מסרו עוד, כי בעיית הנפט והמשבר הכלכלי באירופה מעסיקים היטב בפרלמנטרים האי־רופיים. אף כי היחס לישראל לא נשתנה מיסודו, מבקשים חברי הפר־למנט האירופי לאזן את נוכחותה של ישראל כמשקיפה יחידה במועצה ע"י קבלתה של לבנון במעמד דומה.

נוסף על לבנון, ביקשו גם קנדה ויפאן, להתקבל לארגון במעמד של משקיפות.

דו"ח הביון האמריקני לפורד:

ישראל חזקה כעת ממצרים ומסוריה

וושינגטון, 3 (עי"ר, עי"צ) — מחקר של מומחי ביון אמריקניים נמסר לנשיא פורד, קובע שהחשש לחידוש הלחימה הערבית־ישראלית יהיה גדול מאשר אי־פעם אם בעתיד הקרוב לא יביאו השיחות תוצאות — מסר היום ה„ניו יורק טיימס".

לדברי העתון, גם מסרו המומחים האמריקניים לנשיא ארה"ב, אם יפרצו מחדש קרבות, יהיו מימדי הקרבות גדולים בהרבה משו בעבר.

הדו"ח הוגש לנשיא פורד לפני שיחותיו האחרונות עם ראש הממשלה יצחק רבין, הוסיף העתון.

נאמר בו בין היתר, כי ישראל חזקה כיום ממצרים וסוריה בהשוואה ליחסי הכוחות שהיו קיימים בינה לביניהם ערב מלחמת יום כיפור. וזאת, בשל עוצמת האש הגדולה יותר המצויה עתה בידי הצדדים.

אולם הדו"ח קובע, כי הישראלים סבורים, שעוצמתם הצבאית נופלת מזו של שכניהם הערביים, אם לוקחים בחשבון את הסיוע שיוש להושיט ירדן, סעודיה ועירק.

לדברי העתון, ביקשה ישראל זה לא כבר מארה"ב לספק לה בהחיפות ציוד צבאי בשווי של מיליארד דולר, כולל טילים, טנקים ומטוסים, וכן את המיכשור האלקטרוני המשוכלל ביותר. ישראל מבקשת סיוע צבאי לשלוש שנים, בסדר גודל של 1,5 מיליארד דולר לשנה.

לדברי ה„ניו יורק טיימס", מדגישים החוגים הרשמיים בוושינגטון את העובדה, שטרם נתקבלה ההחלטה כלשהי לגבי הבקשה הישראלית, אך מצד שני ידוע גם כי ראש הממשלה יצחק רבין חזר מביקורו האחרון בוושינגטון לישראל, כשהוא מרוצה מההיענות האמריקנית לדרישות ארצו.

משרד ההגנה האמריקני מגיב

דובר משרד ההגנה האמריקני וויליאם ביצ'ר אמר כי סבור שקיים עתה איזון צבאי בין ישראל ובין שכנותיה־הערביות.

הדובר סירב להגיב על דו"ח מטעם סוכנות הביון האמריקנית שמסקנתו היתה, כי ישראל חזקה עתה לעומת שכנותיה משהיתה באוקטובר בשנה שעברה. ביצ'ר אמר, כי עתה קיים איזון בין מדינות האזור ואישר, כי נמסר דו"ח למועצת הבטחון הלאומית האמריקנית על יחסי הכוחות הצבאיים.

שר־החוץ הירדני מביע סולידריות עם הפלשתינים

מרכז האו"ם, 2 (עי"צ ועי"ר) — ירדן, כמוה כשאר ארצות ערב וכל מדינות העולם המחשיבות את הצדק והזכות, תומכת ללא הסתייגות בפלשתינים — הכריז שר־החוץ הירדני זהייר אל מפתי בדיוני העצרת הכללית של האו"ם.

הוא הכריז, כי אין לממש את זכויותיו של העם הפלשתיני אלא על אדמת פלשתין בהתאם למגילת האו"ם וההחלטות מוסדותיו. הוא אמר, כי לאחר „השואה של 1948", כוננה אחדות של הגדה המזרחית והמערבית של הירדן בראשות המלוכה האשמית ואיחוד זה היה איתן מאד עד ל„מלחמת ששת הימים".

המופתי הכריז כי הכיבוש היש־ראלי וסירובה של ישראל לציית ל־החלטות האו"ם הם המיכשול היחיד המונע מן העם הפלשתיני את מימוש זכויותיו. ירדן תעשה הכל למען ... נסיגה ישראלית מלאה, כדי לאפשר לעם הפלשתיני לממש את זכותו להגדרה עצמית על אדמתו הוא, ... זו של ירדן נובעת מן הזיקה ה... חדת, המזהה את ירדן עם ... והשאיפות של העם הפלשתיני. ... אמר, כי העם הפלשתיני הוא ... של הפרה גסה של זכויותיו ... 1948, כשרוב הפלשתינים גורש ממולדתו.

32 נספו ברעש בפ...

לימה, 3 (עי"ר ועי"צ) — ... שהות 32 אנשים נהרגו ב... רעידת אדמה שפקדה את ... בירת פרו ואת סביבתה ... מה נזקים קשים — לאמר ... ידיעות הראשונות ...

הרעש פקד את עיר הבירה ... מיליון התושבים, שהם שרובם ... בדרכם לעבודה. בבניינים ... שכשות רבות נפגעו.

תחנות השידור של פרו ... קריאות חוזרות ונשנות לאוכל... לשמור על השקט ... אזרחית התחילו לפעול ... רה לנפגעים ובתיקון הנזקים.

נוסף על הנפגעים ישירות של הרעש, מתו שני אנשים מהתקף ... ומאות הוכו בהלם ואושפזו ... הולים.

שר הביטחון נפגש עם גנראל סילסוו...

מפקד כוח החירום של האו"ם סילסוואו ביקר אמש בלשכת ... הבטחון בקריה וסקר עם מר ... פרס עניינים שוטפים בקשר ... הכוחות של ישראל עם צבא ... סוריה.

בשיחה בה השתתפו גם ראש ... במטה הכללי, אלוף הרצל שפי... יועצו המדיני של מפקד כוח ה... של האו"ם מר ג'ואן מיילס, ... מר הבטחון סיוע ישראלי ... מחנה צבאי לכוח האו"ם בגולן ... העומד לרשותו ע"י צה"ל.

חוזה סובייטי—גרמני ...

מוסקווה, 3 (עי"צ) — חוזה ... בדבר מכירת משאיות מערב־גרמ... לבריה"מ נחתם אתמול במשרד ... סובייטי לסחר חוץ, הודיע ... מוסקבה.

סכום החוזה, הוסיף הודיע, ... על מיליארד מארקים גרמניים.

שר־הביטחון: בריה"מ מוסיפה לפנק את סוריה

אין ספק שהסובייטים מוסיפים ל־פנק את הסורים והסורים מוסיפים לאמן את צבאם ולבצר את הקו, עלינו להיזהר משתי טעויות. האחת — שלא יפתיעו אותנו, והשניה — שלא יפרשו את התנהגותנו ומעשנו שלא כהלכה — אמר אמש שר הבי־טחון, מר שמעון פרס, בראיון ל־מהדורה החדשה „מבט" של הטל־וויזיה הישראלית.

שר הבטחון אמר שחודש אוק־טובר הוא טעון מתח וצריך לנהוג בו בשיקול רב, תוך כדי בדיקה מדוקדקת ב־ז' עיניים את המתרחש סביבנו.

בתשובה לשאלה אמר מר פרס כי הסורים התחילו לקבל מבריה"מ מ־טוסי מיג 23 ונשק חדיש נוסף ש־עליו פורסם בעתונות העולם.

בתשובה לשאלה בדבר נסיונות פיגוע של המחבלים אמר שר הבט־חון כי ישנה הסלמה בנסיונות ה־פיגוע והוא ציין לשבח את כוחות הבטחון שהצליחו לסכל נסיונות כ־אלה.

בתשובה לשאלה על סיכויי ה־מחבלים להגביר פעילותם במקביל למאבק המדיני לזכות בהכרה בינ־לאומית, אמר שר הבטחון, שאין ספק שהמעמד ההכרה באש"ף ב־או"ם מנסים ללוות ע"י הפגנת כח ע"י המחבלים בשטחים.

כן אמר שר הבטחון, שאין ארגון פלשתיני אחד, אלא לפחות שניים אם לא שלושה: של ערפאת, של ג'יבריל ושל חבש שפרש מהאר־גון. אלה שמציעים לנו לדבר עם אש"ף צריכים גם להחליט על איזה ארגון הם ממליצים, אמר שר ה־בטחון.

ט.וו.א. ו־פאן אמריקן לקראת מיזוג

ניו יורק, 2 (עי"ר) — חברות ה־תעופה „ט. וו. א." ו„פאן אמריק־ן" דנות עתה על מיזוג אפשרי, לשם ייצוב העסקים של שתי החברות — על כך הודיע פרסום מטעם חברת ט. וו. א.

שתי החברות נתקלו בקשיים פי־ננסיים, במיוחד נוכח עליית מחירי הדלק. ממשלת ארה"ב דחתה לא מכ־בר תביעה של חברת פאן אמריקה לסובסידיה בסך 10.2 מיליון דולר בחודש, שלדעת החברה היא זקוקה לה, כדי לשמור על איזון תקציבה.

פגה המתיחות בגבול סוריה

מאת סופרנו הצבאי

הכוננות שקויימה ביומים ה־אחרונים ברמת הגולן ירדה אתמול עם תום התרגיל ש־קיימו הסורים.

כביקור הרבה המו מתיירים והמנ־שה התנהלה כרגיל.

כוחות צה"ל הועמדו בכוננות ב־אחרונה לאחר שהצבא הסורי ביצע תרגיל. כפי שהתברר קיימו הסורים תרגיל רב היקף של כוחותיהם וכוחות צה"ל נקטו באמצעי כוננות על כל מקרה שיבוא.

בתום התרגיל פגה המתיחות ששר־רה כאמור בימים האחרונים.

שגריר גואטמאלי חדש בישראל

חיפה, 3 (עי"צ) — ממשלת גואט־מאלה מינתה כשגרירה בישראל את הקולונל ראמירו ג'ראדה אספטוראס, המשמש כיום ציר ארצו בפורמוזה, נודע היום בחיפה.

הקולונל, המכהן בתפקידו בחיפה מאז 1963, ישוב בחודש הבא ל־גואטמאלה ולאחר מכן יסע לתל־אביב.

זכו בהגרלת הפיס

בהגרלת מפעל הפיס מס' 40,74 שהתקיימה ביום 3.10.74 זכו הכר־טיסים הבאים:

בסך 250,000 ל"י זכו המספרים: 261024 ; 434374 ; ובלי ספח בסך 150,000 ל"י.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר 713066.

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: 256729 ; 259330.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 177676 ; 195320 ; 274049 ; 598967.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיים ב־: 01138; 17453; 18920; 19431; 25655; 55750; 66217; 72876; 73518; 95574.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 10867; 10870; 20028; 21298; 23001; 23171; 25974; 33188; 33572; 35602; 41620; 41672; 44106; 45146; 45485; 55712; 56867; 58716; 60764; 72017; 74946; 76440; 84300; 84638; 94427.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 1441; 2349; 3833; 6818; 7489; 7948; 8196.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 0295; 0988; 1044; 1290; 1836; 1911; 2165; 2193; 2410; 2501; 2530; 3040; 3553; 3706; 3768; 4531; 4597; 4851; 5014; 5076; 5418; 6076; 6694; 6886; 7058; 7210; 7632; 7693; 7743; 7746; 7757; 7897; 8098; 8625; 8852; 8963; 9696; 9825; 9904.

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים עם ספח שמספריהם מסתיימים בספרה 8 ובלי ספח ב־4 ל"י.

בסך 1,350 ל"י זכו הכרטיסים ה־באים: 033813; 139362; 308725; 318844; 322739; 337489; 355644; 367455; 396473; 396595; 410839; 554134; 569450; 600382; 621154; 621187; 648741; 714694; 724659; 725972; 762606.

הגרלת הספחים

בסך 5,000 ל"י זכו כל הכרטיסים עם הספחים שמספריהם מסתיימים ב־: 28059; 54262; 69892; 83709; 91926.

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים עם הספחים שמספריהם מסתיימים ב־: 0681; 3972; 4339; 5132; 5217.

להלן תוצאות הגרלת זוטא מספרה 48.74

בסך 30 ל"י יזכה כל כרטיס זוטא שמספרו מסתיים ב־359; 770.

בסך 10 ל"י יזכה כל כרטיס זוטא שמספרו מסתיים ב־070; 559.

בסך 8 ל"י יזכה כל כרטיס זוטא שמספרו מסתיים ב־57; 66.

בסך 4 ל"י יזכה כל כרטיס זוטא שמספרו מסתיים ב־05; 09; 16; 29; 33; 46; 53; 56; 61; 70; 72; 79; 80; 82; 85; 87; 88; 90; 93; 94; 97.

כל כרטיס שמספרו מסתיים ב־770 זכה בסך 30 ל"י ובסך 4 ל"י, סה"כ 34 ל"י: כל כרטיס זוטא ש־מספרו מסתיים ב־070 זכה בסך 10 ל"י ובסך 4 ל"י, סה"כ 14 ל"י; רק הרשימה הכוללת של תוצאות ה־הגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

קרוב לוודאי שאש"ף יוזמן להשתתף בדיוני עצרת או"ם

70 מדינות יתמכו בהצעה שתוגש על כך

מרכז האו"ם, 2 (עי"ר) — כ־70 מדינות יהיו שותפות להצעת החלטה שתזמין את הארגון ל־שחרור פלשתין לשגר נציגים ל־עצרת הכללית כדי להשתתף ב־דיון על בעיית פלשתין האמורה להתחיל בראשית נובמבר — מסרו מקורות דיפלומטיים באו"ם.

טיוטת ההצעה נוסחה על־ידי שרי החוץ הערביים בכנס מיוחד והיא תובא להצבעת העצרת מיד לאחר השלמת הדיון הכללי, בערך ב־10 באוקטובר. בהצעה יתמכו נציגי כל המדינות הקומוניסטיות, רוב מדינות אפריקה ואחדות ממדינות אמריקה הלטינית. ירדן לא תהיה בין מציעי ההחלטה.

התמיכה הרבה בהצעת ההחלטה מבטיחה את אישורה — על כך מסרו מקורות דיפלומטיים. לדברי המקורות, נוסח הצעת ההחלטה יהיה: „העצרת הכללית, בהתחשבה בעובדה שהעם הפלשתיני הוא הצד העיקרי בבעיית פלשתין, מזמינה את הארגון לשחרור פלשתין, נציגו של העם הפלשתיני, להשתתף בדיוני העצרת הכללית על בעיית פלשתין".

תחילת הדיון על פלשתין נקבעה למחרת ועידת הפיסגה הערבית, שתתכנס ב־26 באוקטובר בראבאט שבמרוקו. ראשי מדינה ערביים ומוס־למים אמורים לבוא לעצרת לדיון על בעיית פלשתין וביניהם חסן מלך מרוקו, נשיא מצרים אנואר סאדאת, נשיא לבנון סולימאן פראנג'ייה ו־נשיא סומאליה סעיד באררה, יו"ר הארגון לאחדות אפריקה. טרם ידוע, אם יאסר עראפאת יעמוד בראש ה־משלחת הפלשתינית. אם עראפאת לא יבוא, ייצג את אש"ף ד"ר פארוק קאדומי, המומחה לענייני חוץ של הארגון. משלחת פלשתינית גדולה כבר נמצאת בניו־יורק ורבים מ־חבריה מסונפים למשלחות של ארצות ערביות.

היו"ב כבר ההלה בבגעים עם הארגון לשחרור פלשתין באמצעות דיפלו־מטים אמריקניים שהגיעו למרכז ה־או"ם מביירות שם רכשו בקיאות ב־התפתחות העניין הפלשתיני.

אם אכן יוזמן הארגון לשחרור פלשתין להשתתף בדיוני העצרת, תהיה זו הפעם הראשונה, שנציגי תנועת שחרור ירשו להשתתף ב־דיוני מליאת העצרת.

צבי ברנשטיין: הכחשת משרד הדתות מאשרת את העובדות

הודעת משרד הדתות בדבר שלילת האמצעים מהרבנות ה־ראשית, לפתוח מחלוקות חד־שות, שנתפרסמה אתמול בע־תונות, מתיימרת להיות הכ־חשה אך למעשה היא מאשרת את העובדות שנתפרסמו בנו־שא זה — אמר אתמול מזכ"ל המפד"ל מר צבי בר־נשטיין בתגובה להודעה הנ"ל.

מזכ"ל המפד"ל הוסיף: כי למען הדיוק וכדי להעמיד את העובדות כולן על אמיתותן, מתראוי שמשרד הדתות יפרסם את מכתבו של השר לרב הראשי גורן כיום ה־בישורי ש"ז (שעיקרו פורסם ב„דבר" בערב יום הכיפורים וממנו נודעו פר־טי הסירוב) ואז יתברר לציבור מה בדיוק היתה תגובת השר לפניית הרבנות הראשית.

ההערכות לגבי כוונותיו של השר צדוק — אמר — הם ענין סובייקטי־ווי וכל אחד יתייחס אליהם כחפצו. הכחשת משרד הדתות לאספקט זה של העניין אינה יכולה לשכנע איש.

מר ברנשטיין אמר, כי איזכור חילוקי הדעות בין הרבנים הרא־שיים כאחד הנימוקים לסירובו של השר צדוק להעניק את התקציב ה־דרוש לרבנות (אגב... נימוק זה אינו מופיע בגוף המכתב הנ"ל והנ־חש כנראה יותר מאוחר) הוא חסר טעם ומכל מקום אינו יאה למשרד ממשלתי מכובד שמחובתו לקיים יח־סי קורקטים עם מוסד הרבנות ו־לא ללבות את אש המחלוקת.

כמו כן אמר, כי הציבור רשאי ל־דעת מי (ולמה) מנע משרד הדתות עד לפני כניסת השר צדוק לתפקידו כ־שר הדתות, ביקש לעכב הקמת ה־מחלוקות, כדברי ההודעה.

ד"ר ז. ורהפטיג מכחיש

בהקשר לידיעה שנתפרסמה ב־„הארץ" מאתמול ובה נאמר כי ד"ר ז. ורהפטיג קודמו של השר צדוק במשרד הדתות" הורה לעכב את ה־קמת המחלוקה החדשה ברבנות ה־ראשית — מודיע ד"ר ורהפטיג:

* לא נתתי שום הוראה לעכב את הקמת המחלוקת.
* לא הייתי „קודמו של מר צדוק במשרד הדתות".

תיקו במישחק ה־8 בין קורצ'נוי וקארפוב

מוסקווה, 2 (יופי"ע עי"ר ועי"צ) — רבי האמנים הסובייטים ויקטור קור־צ'נוי ואנטולי קארפוב סיימו בתיקו את משחקם השמיני בדו־קרב, שמנ־צחו יתמודד עם אלוף העולם האמ־ריקני בובי פישר.

קארפוב מוסיף להוביל בתוצאה 2:0.

השניים הסכימו על תיקו לאחר מסע ה־52. המשחק הופסק אתמ"ל לאחר המסע ה־41.

קורצ'נוי שיחק בכלים השחורים וכמו בכמה משחקים קודמים. הוא נקלע בדוחק זמן ולהשלמת עשרת הכסעים האחרונים נותרו לו 9 דקות בלבד. בגלל דוחק הזמן הפסיד רג־לי, אולם יותר מזה לא הספיק ל־קארפוב, כדי לנצח בהמשך שנערך היום.

רופא שווייצרי: ניתן לצמצם ב־80 אחוז גורם הסרטן

לוזאן, 2 (יופי"ע) — הרופא ה־שווייצרי ד"ר סירג ניקוס, ראש המוסד למחקר רפואי מונע באוניבר־סיטת לוזאן אמר היום, כי הוא גילה שיטה שבעזרתה ניתן לצמצם ב־80 אחוזים את הגורמים הסרטניים ה־מצויים בסיגריות. הוא אמר, כי יגיש את ממצאיו בועידה הבין לאומית ה־11 לענייני סרטן, שתערך בפירנ־צה ב־20 לאוקטובר.

במסיבת עתונאים בלוזאן אמר ד"ר ניקוס כי צוות עובדיו השתמש ב־טכניקה חדשה כדי לבודד בעשן סיגריות 25 גורמים, ש־5 מהם גרמו לסרטן בבעלי חיים, אך קודם לכן היו בלתי ידועים לחלוטין. הוא אמר, כי גילה שיטה להוציא גורמים סרט־ניים מטבק טבעי ולצמצם את כמותם ב־50 אחוזים. בעזרת מסננים מיוח־דים ניתן לצמצם את כמות הגורמים הסרטניים ב־15—20 אחוזים נוספים.

אלון: ההחלטה לשתף אש"ף

(סוף מעמוד ראשון)

נהגה כך. לא לגבי שש מאות אלף היהודים — פליטי ערב, שנמלטו בהמוניהם מכל מדינות ערב, ולא לגבי מאות האלפים האחרים שנותרו מתוך המיליונים שהושמדו על ידי הנאצים, בתמיכתו של המופתי הנאצי אמין אל חוסייני שמצא לעצמו מקלט אצל בני מינו בברלין הנאצית וברומא הפא־שיסטית. כל אלה נקלטו בישראל קליטה כלכלית, חברתית, ותרבותית מלאה.

אין לדחות את השלום לדור הבא

מר אלון תקף את דבריו של סאדאת באחד מנאומיו כי דורנו צריך להס־תפק בסיום מצב הלוחמה ואילו חוזה השלום יחתם על ידי הדור הבא. פליאה היא בעיני — אמר אלון — מדוע מדינאי כה חשוב מוותר על הזכות הגדולה וההיסטורית, שנתגל־גלה לידיו להשכין שלום ושיתוף פ־עולה בין מדינתו לבין שכנתו השו־חרת שלום ושיתוף פעולה. אין לד־חות את השלום לדור הבא. חובה מוטלת על הדורות, שהיו מעורבים במלחמה לגבור על המחיצות ולהב־טיח את שלום צאצאיהם.

אפשרויות להסכמי ביניים

מר אלון סבור שניתן להגיע ל־הסכמי שלום אשר ישרתו את האינ־טרסים הסבירים של הצדדים לסכסוך ויפתחו פרק חדש בתולדות כל אחת ממדינות המזרח התיכון ובתולדות האיזור כולו. עד עתה מדינות ערב הן שנוקטות בקו ובמדיניות של „אף שעל", גם בהקשר של שלום, בעוד שפניה של ישראל לשלום. שלום של פשרה הוגנת גם היא תהיה מכאיבה לשני הצדדים. ולמען מטרה זו, הדי־נו מעדיפים מו"מ כולל על שלוב שלב.

אך אם יוכח, כי מו"מ הב־שילו ככך התנאים, ניתן לבחון את האפשרות להגיע להסכמי ביניים שיתבססו על פשרה ש־תשים קץ למצב הלוחמה על מרכיביו השונים.

הסכמי ביניים אלה — אמר מר אלון — ילוו בסידורי בטחון הדדיים אפקטיביים, אשר יוליכו בבוא העת למו"מ על חוזה שלום בו יקבעו בין השאר הגבולות הסופיים.

מר אלון סבור שהסדרים חלקיים אפשר היה להשיג גם בלי מלחמה, הן באיזור סואץ והן ברמת הגולן. ה־צד השני הוא שדחה את ההצעה. מדוע צריך היה לעשות זאת לאחר רבבות נפגעים?

בסקרו את אירועי מלחמת יום ה־כיפורים, אמר אלון, כי במלחמה זו נהנו הצבאות התוקפים משלושה יתרונות גדולים: כיתרון המימדים ב־כוח אדם, בחימוש מודרני ומתוח־כם ומיתרון היוזמה וההפתעה. אולם על אף יתרונות גדולים הצליח צבא האורחים הישראלי, להתגבר במהירות על אפקט ההפתעה, לבלום את התקדמות הצבאות התוקפים ול־עבור למתקפת נגד נועזת, שהובילה את הכוחות הישראליים הרבה מעבר לקו התיחום הקודם ברמת הגולן ואל שטחים נרחבים ממערב לתעלת סואץ תוך כיתור הארמיה השלישית. אין צורך להיות מומחה צבאי, כדי לדעת מה עלול היה להיות גורלם של הצבאות הערביים, אילולא גז־רה מועצת הבטחון להחליט דווקא בשלב זה על הפסקת אש.

שנה טובה

ללקוחותינו, לספקינו,
לבאים עמנו
בקשרי מסחר
ולכל בית ישראל

מאחל: דוד לובינסקי בע"מ
המפיץ הבלעדי של פיג'ו
בישראל

„צים": ההפקדות באינטרנשונל קרדיט — אינן פוגעות בחברה

מאת סופרנו בחיפה

הדירקטוריון של „צים" הודיע אמש, כי גם אם יתברר שניגרם נזק לחברה בקשר להפקדותיה ב־מוסדות הקשורים ב„אינטרנשיונל קרדיט בנק" בג'נבה — אין הדבר מסכן את מעמדה הפיננסי האיתן של החברה.

הדירקטוריון של „צים" קיים ישיבה מיוחדת בה מסר היו"ר מיכאל צור דו"ח על מצבה של החברה. ב־מעמד זה הודיע צור על התפטרותו כיו"ר הדירקטוריון לאחר שסקר את דרך פעולתו בחברה.

ב. יקותיאלי, מ"מ, זמני של יו"ר „צים"

כמ"מ זמני של היו"ר נבחר במקומו מר ברוך יקותיאלי, שנתמנה גם לאחר מכן לקבוצת המנהלים המנגיים של „החברה לישראל" במקומו של צור.

דובר „צים" מסר, כי נמסר דו"ח על פעולות ההנהלה בקשר להחזרת כספי הפיקדונות והדירקטוריון הסמיך את ההנהלה להמשיך בפעולות ה־דרושות.

כמו־כן החליט על ניהול חקירה ב־נושא ההפקדות האמורות אחרי ש־נמסרה סקירה על המצב העיסקי ו־הכספי של החברה.

חילוקי דעות בקרב „החזית העממית לשחרור פלשתין"

ביירות, 2 (עי"צ) — נציג „החזית העממית לשחרור פלשתין" בקרב „ה־חזית הלאומית הפלשתינית", הפועלת בשטחים הכבושים של הגדה המע־רבית הביעה התנגדות לפרישתה של החזית העממית מן הועד הפועל וכן המועצה של הארגון לשחרור פלשתין — הודיעה היום סוכנות הידיעות ה־פלשתינית, בהסתמך על דברי נציג „החזית הלאומית".

לדברי נציג זה, „החזית העממית" מוסיפה לפעול בתיאום מלא בתחום הצבאי, הפוליטי והציבורי במסגרת החזית הלאומית הפלשתינית, נציגי „החזית העממית" סבורים, כי פרי־שת החזית מאש"ף עלולה לגרום נזק למהפכה הפלשתינית ובמיוחד לפעולות הצבאיות בשטחים הכבו־שים.

רכש צבאי ותנאים מדיניים

מאת יעקב אדלשטיין

שר החוץ ד"ר הנרי קיסינג'ר הכחיש בימים אלה את הידיעות, הוא הציע למשלחת מנהיגים יהודיים, עיסקה בצורת „יהודים תמורת מכוניות" כדוגמת העיסקה שהציע אייכמן ליהודים בסוף מלחמת העולם השניה. המדובר בעיסקה לפיה יותרו המנהיגים היהודיים, על תיקון ג'קסון, תמורת אספקת נשק לישראל. אך חוגים מדיניים ישראליים, סבורים שאכן עיסקה כזו הוצעה, אם כי לא מודה ישירה, אלא בתור רמז בלבד. אבל, הם אומרים, עיסקות מעין אלה, הן דבר מקובל באמריקה, שבה אין מוציאים פרוטה שחורה בלי שתהא כרוכה בעיסקה כלשהיא.

שר החוץ יגאל אלון גילה בימים אלה במאמר שפרסם: „סיכום בינַיים של שתי מערכות", כי האספקה הצבאית האמריקאית במלחמת יום הכיפורים, במסגרת הרכבת האווירית, היתה מכוונת למינימום ההכרחי להצלת ההגנה שלנו, אבל לא כדי להנחיל לישראל נצחון מוחץ על הערבים. בכך לא רצתה ארה"ב. וכה כתב יגאל אלון: „לא פעם הרגשתי בתקופת המלחמה ולאחריה, שגם מעמדות ההספקה והושטת העזרה מצד ארה"ב באה להעניק לנו את כל הדרוש כדי שלא נתמוטט, כדי שנהדוף את האויב. אבל לא יותר מזה. ואם נצרף לכך גם את מוטיב המלחמה האמריקנית־סובייטית", ד־ ולסת מועצת הבטחון בדבר הפסקת אש, יתקבל הרושם שגם ארה"ב, ובוודאי ברית המועצות במקרה, ביקשו להגיע למעין ש, מתוך הנחה שבמצב שאין שום הכרעה צבאית חד משמעית קל יותר להביא את הצדדים לכורים על הפסקת אש או על שלום בתנאים סבירים מאשר במצב שיש בו הכרעה ברורה" (מולד תשרי תשל"ד).

ומר, אלה מאשר את הגירסא, אם בעקיפין, שקיסינג'ר לא היה מעוניין בנצחון ישראלי, ואולי בשל התעכבה גם הרכבת האווירית, גת כדי שיוכל לפתוח במו"מ על זם. מהלך שאמנם בוצע בהתאם לתוכנן.

קה מעין זו כרוכה בהסכמים פוליטיים. משום כך לא יהיה סיוע לטווח ארוך, אלא מעין פשרה בין הבטחות ניקסון־קיסינג'ר לטווח ארוך לבין מצב חדש שמהותה בשטח. האמריקנים אומרים, כי ישראל חזקה, מצויידת בנשק מודרני, היא גם ישראל שמוכנה לוותר בשטחים, דווקא בשל החוזק הצבאי שלה. בכל אופן, התכנית של אספקה לעשר שנים, שעליה דובר עם קיסינג'ר לאחר הסכמי ההפרדה עם סוריה, איננה תבנית בת בצוע. ההבטחות של קיסינג'ר בעניין זה היו כנראה „רעיוניות" בלבד. כיום קיים מצב שארה"ב איננה מייצרת נשק בכמויות כפי שברית המועצות מייצרת. לכן אספקה צבאית לישראל היא גם בעיה כספית ולא רק כספית. בעוד שברית המועצות מייצרת אלפי טנקים לשנה, מייצרת ארה"ב מאות טנקים לשנה, ואלה דרושים לה לצרכי הצבא האמריקאי. מאחר שהייצור הצבאי בארה"ב מתנהל לפי תבנית תקציבית חד שנתית, הרי שהקצבות הקונגרס הן הקובעות את תבניות הייצור כל שנה. דווקא הנסיון של ארגון רכבת אווירית לישראל, הוכיח כי ארה"ב זקוקה למחסני חירום לצרכים מעין אלה, ד־ כתוצאה מזה קיבל משרד ההגנה תקציבים נוספים דווקא בצורת ישראל. התברר גם שהצהרות ישראליות על תקציבי סיוע בסכומים גדולים, עשויים להרתיע את הקונגרס האמריקני מלהקציבם לישראל. לכן היה זה הנשיא ניקסון שייעץ לישראל לא לדבר על תבנית לטווח ארוך, בסכומי ענק. אבל בישראל לא שמעו לעצתו וכך נגרם מצב שכיום צריכים להיות צנועים הרבה יותר בבקשות הסיוע. אם כי סבורים שהנשיא פורד הבטיח בדרך מסויימת, לקיים את ההבטחות של ניקסון־קיסינג'ר, על ידי הפעלת השפעה על הקונגרס ועל ידי הגשת תכניות חד שנתיות, כחלק מהסכם לטווח ארוך.

ן ברה"מ וארה"ב

לא כן ברית המועצות, התיצבותה מין מדינות ערב, היותה מלאה באספקה צבאית, בתמיכה מדינית ובאיומי התערבות לטובתן. בין אם יש כיסוי לאיומים אלה ובין אם אין, אפשר להתעלם מאיומים כאלה, צות מסויימות שיכלות להתחשב בתלויות. עמידתה של ארה"ב ל־ יננו — הלא אלון — היתה אמנם רעצ, אבל היא רק בקטע אחד הדרך ולא לכל ארכה. היא התטאה בעיקר בתחום האספקה, אבל לגבול מסויים ותו לא. עם זאת מאתנו לא ישכח לעולם את ורה שהושיטה לנו ארה"ב בדרך היר וגם בדרך הים באמות משקר גו החומרות ביותר. אולם ארה"ב בלום לא זנחה את ידידותה הערת הבסורתיות באיזור, ואנו בצדק נסינו מעלום להעמיד לפני ארב את הברירה בין ידידות לישראל ין ידידות לערבים. בתום לב אנו פים לסמוך כלפי מדינות שונות ובתוכן מדינות שאינן נוהגות בו ביושר, הן באירופה והן ביבשת רת, כי אפשר ואפשר לקיים יחסי דות עם מדינות ערביות ועם יש־ אם רק מדינות ערב בגבול ליכולת הסחיטה שלהן.

ביזן שאנו סוקרים כיום את ארועי נה שעברה במלאת שנה למלחמת הכיפורים, ניתן לומר כי עד־ בל מסויים היו ניגודי אינטרסים ארה"ב וברית המועצות בתחום הכיפורים, ובנקודה מסויימת גם־ האינטרסים שלהם, כמעצמות ה־ זאת באחריות לאיזון כלשהו. יהיה ר יחה, תכרוך בשלום. הרוסים חז כנראה שאם תנצחנה סוריה גרים את ישראל נצחון משמעותי, עתונה להשפעה סובייטית גם אר־ אחרות שאינן בתחום השפעתם, חד מדינות נפט שהן עדיין ב־ פעה האמריקנית ובייחוד מדינות לשות על נמלים בעלי חשיבות ורטנית, על הדרכים לאוקינוס ה־ ולמפרץ הפרסי. בהצלחה מ־ ירת כזאת שהיתה באה בעקבות און סורי־מצרי היה גם כושר ה־ קה של ברית המועצות עם אר־ ת המערבית משתנה מן הקצה אל נה. ואולם ברגע שנהפך הגלגל עיבנה ישראל והתברר שהסליטה כל החזיתות בצלום, ולא עוד אלא קדמנו מעבר לקוים הקודמים גם לן וגם בסיני — חשו לפתע ה־ ייטים שהמצולה עלולה להתהפך כל התבואה שנאגרה בה. הנשק ביזיטי יובס על ידי נשק אמרי־ שבידי ישראל. הערבים יתיאשו ית המועצות ואולי דווקא מע־ של ארה"ב ישתפר. ואילו אמ־ ה שמצמן השלימה עם נוכחות ייטית במזרח התיכון, כמו באיז־ ים אחרים שבעבר לא העלתה דעתה להתיר בהם השפעה סוב־ ית, רצתה בהפסקת אש בנסיבות כדי להביא את הצדדים לכלום. פקה האמריקאית לישראל בשעת ום באה גם כדי לרמוז לברית עצות, עד כאן ולא יותר! ואת שארה"ב תוכל לרמוס מחדש את נותה והרתעתית בעיני ידידיה. צות שנפגעה קשה דווקא בתקופת נהו של הנשיא ניקסון.

יכובים באספקה צבאית

וגים ישראליים לכן סבורים כי כובים באספקה הצבאית לישראל, בשיקולים מדיניים משותפים בין ינג'ר לשלזינגר. אבל, הם אומ־ אין לשכוח שהיו גם קשיים יים. שכן ארה"ב היתה בטוחה, שאם להבטחות שניתנו לה, שאין ה צבאית לישראל. המצב החמור יד רק כעבור ארבעה ימים ל־ תחילת הקרבות, כאשר ישראל למסם את אבידותיה. למעשה שה הבקשה הישראלית רק שבוע לאחר תחילת הקרבות. ארה"ב סבורה שאיננה יכולה להתחיל יום־פל צעד רציני כזה. גם ה־ ין של הרכבת האווירית לוקח אומרים חוגים ישראליים, כי בוכים המדיניים הסבכיים, היו רים. במובן אין להשוות את ה־ קה הסובייטית לאמריקנית, שכן פקה הסובייטית היתה מוכנה ב־ מוקד" לקראת מה שעומד להת־ באשר הם ידעו על ההתכונ־ ת קודם.

ך בנוגע לעיסקות נשק הכרוכות עקות פוליטיות סבורים חוגים אלים, כי דבר זה, למרות ה־ שות, הוא חלק מן המערך ה־ בזירה הבינלאומית. הרכבת ירית האמריקנית היתה חלק מר־ פוליטי אמריקני, להחזיר את ן בין שני הצדדים. אבל, כאמור נקודה מסויימת ולא יותר.

במים פוליטיים

יעות שהגיעו מארה"ב אומרות בשעת ביקורו של רבין, ש־ ר היה מוכן לסיים עיסקות שהובטחו עוד על ידי ניקסון, כל הרושם הברור, כי כל עיס־

שיחה עם אלוף (מיל.) חיים הרצוג

יום כיפור צבאי לא יחזור שנית; אני חושש מיום כיפור כלכלי

מאת נעמי גוטקינד

את האלוף (מיל.) חיים הרצוג פגשנו ערב החג כשהוא שופע כדרכו אופטימיות מצוחצחת והירה, אבל הדברים שבפיו אינם מבשרי ורודות. את היותו אופטימיסט בעיקרון הוא מסביר במילים: „אני יהודי מאמין — והאמונה מובילה לאופטימיות". שיחתנו נסבה, כהרבה מן השיחות הנערכות מיום הכיפורים תשל"ה ואילך, על הערכת השנה שחלפה ועל תחזיות לקראת השנה החדשה שבפתיחתנו. הכל זוכרים עדיין כיצד לפני יום הכיפורים של שנת 73' התהלכנו בהרגשה של: מעולם לא היה מצבנו טוב יותר. השנה, כמדומה, נגדה עקומת מצב הרוח אל הקיצוניות ההפוכה: מעולם, שמענו אנשים חוזרים ואומרים, לא היה מצבנו רע יותר. האמנם?

„הבעיה שלנו, הישראלים, בהובה התומים היא חוסר אמונה" אומר הרצוג בשמץ חיוך „וזה מסביר את הנדידה הטיפוסית מאיגרא רמה לבירא עמיקתא. מה שמפתיע אותי אישית, זה כשאני רואה שגם יהודים דתיים נכנעים לתנודות שכאלה. כמובן, אנו הגזמנו בהערכת מצבנו הטוב וגם השנה מגזימים — לרעה. הרי אובייקטיבית, בלי שהערכנו נכונה את המציאות שלנגד עינינו, עבדנו ערב השליד בפני התעצמות עצומה של ארצות ערב, ובפני השימוש החדש בנשק הנפט — כלומר, מצבנו לא היה מזהיר גם אז. כך שאין לדבר על שינוי קיצוני ופתאומי לרעה. המצב כרגע מחייב הליכה על חבל דק ועל תבונה מדינית רבה. אבל למרות המשבר הכלכלי הבין־לאומי שהוליד נשק הנפט וכל מה שכרוך בו, אני רואה עתה סממנים אחדים לטובתנו במצב הפוליטי העולמי".

נשק הנפט והשפעתו

איזה סממן חיובי אפשר לגלות במציאות בה מסגולות ארצות ערב „לאחוז בגרונו" של המשק המערבי ואפילו למוטט את כל המערך המערבי בכוח עשרון האנגי?

„הפעלת נשק הנפט הבליטה את העובדה שהמשבר במזרח התיכון לא קשור בנו בלבד ולא בנו יש להלות את הקולר. עד כה היתה נטיה לראות בישראל גורם לכל הצרות באיזור. משבר הנפט, שלא רק הערבים תוללו אותו, השתתפו בו גם ארצות כאירן, ניגריה ונצואלה. הסיס במידת מה את תשומת הלב וכן את הלחץ הבין־לאומי, מישראל. הרי גם כאשר הערבים קיבלו את אשר רצו — כלומר הפרדת כחות בגולן ובסיני — לא שינה הדבר במחירי הנפט או שיפר את המצב בשוק הנפט העולמי. כרגע, כנראה, איש כבר לא משלה את עצמו שסיפוק דרישותיהם של הערבים יביא שינוי לטובה במשבר הדלק — וזה מקל עלינו. הנה קיימת הדוגמא של ארצות אפריקה שגיתקו את יחסיהן עמנו בלחץ הערבים ועתה מצאם אנוש בגלל משבר הדלק, על אף זאת, העולם מתחיל להתעורר לסכנה הערבית, שכן עוצמתה פוגעת עתה גם באינטרסים של מדינות אחרות, וכך רכשנו שותפים למאבקנו. אולי אין אלה שותפים במודע, ודאי שאינם בני־ ברית כאשר שלנו, אבל העובדה היא שהם, כמו רוב מדינות אירופה הצורכות נפט, מוצאות את עצמם, כישראל, מול האיום הכלכלי הערבי. הערבים מתמרנים את עצמם בשנה האחרונה לקראת מצב של התארגנות הצרכנים נגדם וכן לקראת המאמץ לחפש אלטרנטיבות לנפט כמקור אנרגיה. הם עצמם מתחילים עתה להבין שבטקטיקה שנקטו ההלו לשחוט את התרנגולת שהטילה

ביצי זהב. ושיתכן כי בשנות ה־80 וה־90 ירד ערכם של האוצרות הטמונים באדמותיהם ועמו כוחם הפוליטי".

אבל, שאלנו, כל עוד מדובר בשנות השבעים האין ישראל עומדת בפני המצב המסובך והקשה ביותר בו עמדה אי־פעם במאבקה עם העולם המערבי?

„ב־48 עמדנו בסכנה קשה יותר לקיומנו וגם ב־67, לפני שנפתחה המיתקפה היה מצבנו מסוכן. מה שמיוחד היום זה שהערבים לא חושבים עוד במונחים של מכה אחת לחיסולנו, הם הגיעו למסקנה שזוהי טקטיקה לא נכונה, ובמקום זאת החליטו להתישנו לאורך שנים באמונה שכך אפשר יהיה להרסנו מבפנים. התשובה לטקטיקה זו חייבת להיות — חישול העם בישראל ובגולה. אני מפסס בכך בעיה מורכבת — אבל אין לנו דרך אלא בחישול אופיינו וכוח עמידתנו. העובדה שארה"ב באה פיזית לעזרתנו במלחמה האחרונה הביאה לתפנית פסיכולוגית אצל אויבינו, אולי האיסטרטגיה הכוללת שלהם לא השתנתה אבל הם עשו תפנית טקטית בכך שהחליטו לשתף פעולה עם האמריקאים.

זה מעיד על שיפור רב בתחום המחשבתי שלהם — הלוואי שהייתי יכול לומר דברים דומים גם עלינו."

פירוש תוצאות המלחמה

אחת הנקודות השנויות במחלוקת, כידוע, היא פירוש תוצאות מלחמת יום הכיפורים תשל"ד. לכאורה — נצחון ישראלי ברור בשדה הקרב — ולמעשה, תחושה מרה של כשל ותסכול. מדוע?

„משום שהערבים הצליחו במטרתם שהיתה לא כל כך נצחון קרבי אלא רצון לשבור את „הסטאטוס־קוו", להתניע מחדש את המכונה הפוליטית באיזור, תוך הנחה שכל התנעה כזאת תהיה לטובתם.

סאדאת העריך כי גם אם יכשל בקרב על כיבוש התעלה, יצליח בו מבחינה פוליטית. כשם, למשל, שמיתקפת הטאט של הצפונים בוויאטנאם בשנת 68', למרות שנכשלה, הביאה לתאוצה פוליטית ובמרוצת הזמן להוצאת האמריקאים. הערבים פעלו במחשבה שכל תאוצה חדשה באיזורנו תהיה לטובתם".

מה איפוא מוביל את הרצוג להערכה האופטימית הזהירה שלו של מצבה של ישראל כרגע?

„ראשית — האינטרס המשותף שלנו עם ארה"ב קיים כפי שהיה קיים בעבר. בכך לא השתנה דבר. שנית — המלחמה האחרונה היתה מאוד מתוחכמת בכלי הנשק ששימשו בה. מסתבר שלסורים ולמצרים יש אמצעי התקפה נגד מרכזי האוכלוסיה שלנו בארץ, ויש להבין שזה הדדי. עם זאת, גדל בארצות ערב מעמד בינוני מתבסס, הנהנה כבר את הטוב בעצמו, דמשק וקהיר — ובערים מלאי סחורים אין נטיה להכנס בקלות ראש למלחמה העלולה להביא להרס ערים אלה. אני חושב שההתבססות הכלכלית של מעמד בינוני חדש בארצות ערב משמשת גורם מרתיע בחישובים לקראת היציאה למלחמה כוללת. ברור שחישוב כזה לא צריך להרדים אותנו. אין פרושו שהערבים ימנעו ממלחמת התשה במטרה לגרום לנו אבידות. הנטיה של הערבים לפתוח במלחמות קטנות יוצאת מההנחה שהמעצמות הגדולות פועלות תמיד לטובתם בכך שהן ימהרו להפסיק כל מלחמה. כלומר, הערבים בונים, כנראה, על פעולות מלחמתיות זמניות וקצרות — וכנגד זה עלינו להתכונן".

הסכנה הגדולה

שאלנו: אתה צופה איפוא, ולו תיאורטית, אפשרות נוספת של הפתעה צבאית נוסח יום הכיפורים תשל"ד?

„הסכנה הגדולה ביותר העומדת בפנינו היא כלכלית ולא צבאית" עונה הרצוג בהדגשה מיוחדת:

„ביחסי הכוחות הצבאיים כפי שהם כיום איני סבור שנצא בקרב וידינו לא על העליונה. אבל המדינה היא בגן עדן של כסילים מבחינה כלכלית. מופתע לראות כיצד עם במצוקה, היכול לפתור חלק ניכר מבעיותיו ע"י הגדלת פריון העבודה ותכונות היצירה, מראה חוסר רצון משווע להתמודד עם בעיות אלה והעדפת האינטרסים הצרים והמיידיים שלו. איני צופה עוד יום כיפור צבאי — הפתעות צבאיות מן הסוג הזה, כפי שהוכח בהיסטוריה, לא חוזרות על עצמן.

אבל אני חושש מיום כיפורים כלכלי. אסור לנו שנלך בדרך של אנגליה, או איטליה שכלכלתן נהרסת ממש בשל חוסר רצון לעבוד. שם רואים בגלוי את התופעה של וישמן ישורון ויבעט. אבל אצלנו, במצבנו המיוחד, תופעה דומה? זוהי בעיה פסיכולוגית משונה. כנראה שההסבר וההקנה גם יחד, נעוצים במנהיגות. המנהיגות היא זו החייבת לעורר את תודעת הסכנה הכלכלית החמורה, ואת התוצאות של ההתנהגות (למשל בשביתות האחרונות נגד הציבור) המוכיחה כי הדאגה לפרט בקרב גורמים רבים במדינה, עולה על כל מחשבה של טובת הציבור. אנחנו מתחילים אמנם בדרך לקראת שיפור. התכנית הכלכלית החדשה, למשל, מתחילה לכאוב לכולנו, ובכל זאת המאמצים הזוקוקים של האוצר, מתקבלים ע"י הציבור. זהו אות לטובה. לדעתי, כל הצעדים שירגילו את הישראלים מחדש להפסיק בעקיפת מס ההכנסה ולצאת מהמצב שהשחית את המוסר הציבורי בארץ, יחזקו אותנו כמדינה מבחינה פוליטית וכלכלית. יש לי הרגשה שהציבור מוכן להרבה מאוד בתנאי שתהיה לו מנהיגות שהוא יוכל להאמין בה. אין להטיל דופי בציבור ככלל. אדרבא — הציבור הישראלי נבון מאוד — אבל הוא רוצה שיאמרו לו מה עליו לעשות וכיצד — וזה שוב מוביל אותנו לבעיה של מנהיגות בעלת שיעור קומה..."

שיחות ז'נבה ואש"פ

כבעיות פנים עברנו לבעיה המדינית העומדת בפנינו במדיניות החוץ: חידוש שיחות ז'נבה. הרצוג פוטר אותן במנוד יד: „איני מייחס חשיבות לז'נבה. זהו רק מסגרה פורמאלית. השיחות החשובות יתנהלו עם קיסינג'ר כאשר יבוא בקרוב שוב למזרח התיכון. כאן עלינו להכין את עצמנו להתדיינות ארוכה וקשה מאוד. אינני חושב שהיא תיקצר משמונה חודשים עד שנה, ואין לנו גם מה למהר. שיחות קפריסין ערכו עשר שנים — ורק לאחרונה ראינו שם מה קורה כאשר עושים צעד אחד מהיר מדי ולא נכון..."

הבעיה השניה המטרידה כרגע את מדיניות החוץ הישראלית היא ההכרה באש"פ בארה"ם. הרצוג מקדיר את פניו כשהוא אומר: „הטעות הגדולה שלנו היא שאיננו עושים הכל כדי להפריד בתודעת העולם בין הבעיה הפלשתינית ובין המחבלים. אסור היה לנו לתת לאש"פ להיות מזוהה עם פלשתין. הראינו בשאלה הזאת חוסר גמישות טקטית ושגינו קשות. לדעתי עלינו לצאת עתה בהסברה מרוכזת בעניין. יש בישראל מליון ערבים החיים עמנו. יש מליון פלשתינאים בירדן, יש גורמים נוספים המעוניינים שאש"פ לא תזוהה עם פלשתין — עלינו לשתף פעולה עם גורמים אלה, ולו מתוך שלוחן, כדי שבעולם לא תתקבל ההנחה שהמחבלים הם פלשתין. אישית אני חושב שהניגודים בקרב ארגוני החבלה כה גדולים שיש לנו עדיין שדה פורה לתימרון — אם נשכיל לעשות זאת, וכי בתבונה, נוכל להביא להתנגשות בין פלגיהם ובכך להחלישם. למרות שלכאורה נראה כי גם הערבים ככלל וגם המחבלים השיגו לאחרונה הישגים רבי משקל, נוכל, בדרך של התקרבות לגורמים הנפגעים על ידם, ואם נלמד ללכת בין הטיפות, למצוא לעצמנו מוצא מעורר תקוה גם מן הסבך בו אנו נתונים כרגע".

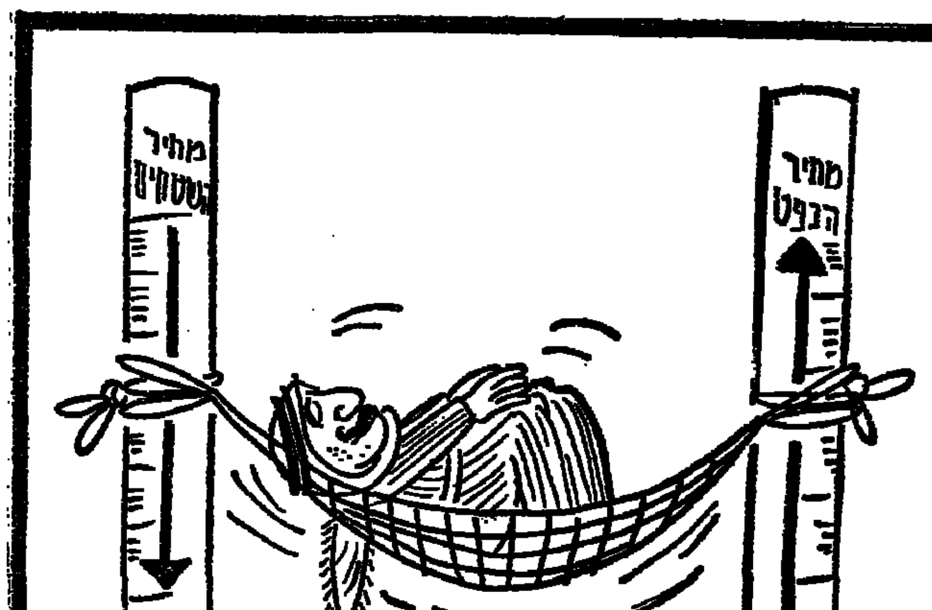

מגמות מעורבות במדיניות הכלכלית

מאת יצחק דויטש

שלושה חודשים מאז הפעלתה של התכנית הכלכלית החדשה עדיין משמשות מגמות שונות שלה בערבוביה.

הערכות בדבר מידת השפעתה של המדיניות שננקטה אינן אחידות. לכן גם לא ברור „מה הלאה".

את „היד על הדופק" מחזיק בעניין זה במשרד האוצר, היועץ הכלכלי מר אפרים דברת. הערכתו היא: מסתמנים שינויים חיוביים בהתנהגות המשק. אבל מוקדם לקבוע את מידת השינויים. מהנתונים הקיימים אפשר, לכל היותר, ללמוד על מגמות.

אך לפני שהוא מנתח את הנתונים מקדים מר א. דברת ומסביר: המדיניות הכלכלית נועדה לה מטרות סופיות. היא צריכה לחזק תהליכים מסויימים כדי שיתפתחו בכיוון הנכון. עליה להביא לריסון לחצים קיימים על המחירים ולצמצם מגמות שליליות במאזן התשלומים. מוטל עליה התפקיד של „השפעה פסיכולוגית" ע"י הפסקת ציפיות לעליות גדולות במחירים ולהרעה במאזן התשלומים. צמצום הלחצים הפנימיים משמעו גם צמצום ברמת הפעילות.

ומה קרה למעשה?

צמצום התחלות קנייה

ישנה ירידה ברורה בהתחלות בנייה לסוגיה. במשך התקופה שמראשית השנה עד סוף יוני היו התחלות הבנייה ב־30% פחות מאשר בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור התחלות הבנייה נמוך יותר בבנייה פרטית למגורים. כמו כן ישנה ירידה כדי 37% בבנייה לתעשייה ולמלונאות.

נבחן שבסיכומים אלה עדיין ישנה השפעה של גיוס המילואים בראשית השנה. אך מה שקורה בהמשך מעיד על מגמת האטה.

פחות מועסקים בתעשייה

מספר המועסקים בתעשייה עודנו נמוך בכ־8% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. יש לשער כי שוב אין זו השפעה של תקופת המלחמה, אלא שהתעשייה התארגנה כך שהיא זקוקה לפחות עובדים. התפוקה לא ירדה. אך מסתדרים בפחות עובדים מכפי שהועסקו בתקופה שלפני המלחמה.

מר א. דברת גורס כי ישנם סימנים להחלשה בתעסוקת היותר — רעה חולה שממנה סבל המשק זמן רב. ביולי היתה ירידה במספר העובדים שנדרשו ולא סופקו: 6000 בממוצע במקום 7700 בממוצע ברביע השני של השנה. במידת מה יש כאן השפעה עונתית, אך השינוי המספרי גדול מזה הנובע מהתנודה העונתית. כמו כן ישנה עלייה במספר דורשי העבודה. אלה אינם עומדים פנויים ומבוטלים זמן רב. אך עצם העובדה שישנם דורשי עבודה במספר רב יותר מעיד על פליטה ממקומות עבודה מסויימים.

ספיגה מתמשכת

גירסתו של היועץ הכלכלי לשר האוצר היא כי התכנית הכלכלית שהופעלה ב־1 ביולי אינה ציון דרך חדש דווקא. אמצעי ריסון וספיגה הופעלו כבר מיד לאחר המלחמה. הספיגה שהופעלה מאז שווה ל־8 מיליארד ל"י לשנה. התכנית הכלכלית שהופעלה ב־1 ביולי מתבטאת בספיגה של 4 מיליארד ל"י לשנה, אך מכיוון שהשלב השני בא לאחר האמצעים הקודמים, השפעתו חריפה ומורגשת יותר.

ואכן מראשית השנה עד סוף אוגוסט עלו אמצעי התשלום בלמעלה מאחוז אחד בלבד.

ההכנסה הריאלית לא עלתה

כתוצאה מהצעדים שננקטו מעריכים כי השנה לא תהא כמעט הכנסה פנויה ריאלית. בחישוב ההכנסה הפנויה יש לקחת בחשבון את הגדלת המיסוי והעלאת המחירים.

בדרכים אלו הגיעו לצמצום הביקושים במשק.

אלה משפיעים כבר במידה ניכרת בתחום המחירים. קצב ההתייקרות האט בחודשים האחרונים. זאת למרות שהופעל היטל הייבוא והותר לקחת בחשבון העלאות המחירים את תשלום תוספת השכר. יועצו הכלכלי של שר האוצר מודה אמנם כי בחודש ספטמבר צפויה עליית מחירים גבוהה יותר מזו של החודשים האחרונים. על אף זאת אפשר להצביע על האטה בהתייקרות.

גם במאזן התשלומים אפשר להצביע על שיפור מסויים. הייצוא התעשייתי, למעט יהלומים, ממשיך לגדול בקצב מהיר מכפי שהיה צפוי. באותו זמן מסתמנת האטה בגידול הייבוא. בחודש יולי עלה הייבוא ב־13%, לעומת החודש המקביל אשתקד. אם ניקח בחשבון את העלייה במחירי הייבוא הרי למעשה יש כאן ירידה ריאלית בכמות.

ציפיות הציבור

חשובה לא פחות היא התנהגות הציבור. מסתבר כי הציפיות לעליות מחירים מואצות ולפכו במידה ניכרת. הדבר מתבטא בירידת הביקוש למלוות צמודים. ישנה גם האטה בהקדמת רכישות שונות.

כל אלה הם — להערכת היועץ הכלכלי לשר האוצר — סימנים הנותנים מקום לחקוב שיש תוצאות למדיניות הכלכלית. אבל הסימנים אינם חדים די. יש לראות בהם רמזים. עדיין יש לצפות ולראות את המשך ההתפתחויות.

האם יש צורך באמצעים מרסנים נוספים? הממשלה אישרה עקרונית את הפעלת מס ערך מוסף. אך מה זה אפשר להפעילו בשיעורים נמוכים במקום מסים אחרים על צריכה ואפשר להפעילו בשיעורים גבוהים במכשיר ספיגה.

היועץ הכלכלי לשר האוצר גורס כי יעד הביקושים לשנה הבאה צריך להיות הקפאת רמת החיים, תוך דאגה להמשך קידום הצמיחה החיובית בבחינה כלכלית. יתכן ואף יהיה צורך בהורדה בשרימת רמת החיים. בעניין זה אין עמדה מגובשת באוצר ומר א. דברת מדגיש כי הוא מביע דעתו האישית בלבד.

אך ניתן להתרשם כי תריפות האמצעים הנוספים ובעיקר ההכרעה בשאלה אם יש צרך בזה יהיו גם מהלוך בלבד או אמצעי ספיגה באסובי. הלוויים בהיבעת השיעורים הדרושים ברמת החיים.

מצד אחר הדגיש מר א. דברת בפני הצלאות התכנית הכלכלית על כרכה. ברכות עכנה הוא רואה בתשלום תוספת יוקר גדולה בינואר 1975. הוא מציין כבר כעת לר'והה את ההבנה לאי דריכה השלום תוספת יוקר בחודש אוקטובר. אבל התאריך הבא — ינואר 1975 — כיפל עליו אימה. אם יענה על השלום תוספת יוקר לפי השיטה האוטומטית הרגילה, אזי היא עלולה להסתכם ב־30 אחוז. לדעתו אין לכך הצדקה. הרי חלק מההתייקרות נובע מהתייקרות לא־מקומית. חלק אחר נובע מצעדים שמטרתם לרסן את האינפלציה. את שני אלה אי אפשר לדרוש מהיצרנים לספוג. אבל אם נשלם עליהם תוספת יוקר הרי הדבר עלול לעורר במידה מסוכנת את הסבבה החיוביות.

בבנק ישראל שותפים בדרך כלל להערכות אלה. אף הם מציינים כי עדיין אין האות ושי יסכון בגמות מעורבות. אולם כאן מציינים גם את העובדה שהממשלה עצמה היא גורם היוצר אי־בהירות ותנודות. הממשלה הזרימה לשוק הכספים בחודש אחד — חודש אוגוסט — 550 מיליון ל"י. הזרמה זו ערערה את האיזון השה בכבה ההוטים במגמות שליליות.

לכן רואים מגמות מעורבות. כאשר יתבהרו הדברים ויראה כן ברור ידעו לאן הרוחות מנשבות. בהתאם לכך יתברר גם מה יהיו המהלכים הבאים של המדיניות הכלכלית.

יהודים בארצו של „גור אריה יהודה"

מאת ישראל ארליך

ההתפתחויות שחלו בשבועות האחרונים בסדרי־השלטון בחבש, היא אתיופיה, היא אביסיניה, וראשי שעיקרן הן בזעזועים הפנימיים של חבש, הכלכליות וההתבחתיות. אולם ללא־כל־ספק תהא לכך גם השלכה על בעיות היחסים של מדינה זו, השוכנת בחבל־מזרח של אפריקה, קשורה לברית־ארצות־אפריקה שרובן מוסלמיות, ואשר לכרות ניגודי הדעות בעניין אריתריאה יש לה יחסים תקינים אף עם מצרים), אל מדינת ישראל. יחסי חבש וישראל נתערערו לפני שנים מספר, וכיום כן הראוי הוא להסב אליהם את עין־הקורא.

היהודים בקרבים הסמויים בין חבש למדינת ישראל החלו בשנת 1960 כאשר בבירת־חבש, אדיס־אבבה, נערכה הוועידה השניה של המדינות העצמאיות שבאפריקה; שלוש שנים לאחר־מכן נערכה שם ועידה עליונה כל־אפריקנית ראשונה בהכנה ובמבנתמפיה. בשנים אלו החל הלחץ על „קיסר הקיסרים" (נגוס נגוסאה) היילה סילאסי לנתק את קשריו עם מדינת ישראל. רבי־השלטון הערבים לחצו — אך „גור אריה יהודה" עמד על דעתו ושמר על יחסיו עם ישראל — קיבל עזרה טכנית מישראל והצהיר על ידידות, אמנם לא גלויה, אך ידידות מוכרת. היילה סילאסי זכר לישראל את חסדה עמו, כאשר בסוף שנת 1960 היתה זו ישראל שסייעה לו לשמור על כסאו מפני מורדים — אשר השתלטו על הבירה, בהעדר הקיסר — הכליטו בה ממשלה חדשה, הבריחו את יורש־העצר לפעם האחיות הצהרת אמונים במורדים. הדרכה שבאה מישראל אפשרה לקיסר להגיע במנוס לאריתריאה ולשוב לשלום ל„כסא שלמה ומלכת־שבא" שבאדיס־אבבה. יחסיו הטובים עם ישראל לא ארכו. אם הרצה הרי תוכלו למצות את שינוי טעמו של הנגוס למדינת ישראל אל מערכת מחולל־מדיניות־החוץ של אבא אבן, שנועצו לפני שנה, במלחמת יום־הכפורים. אתיופיה עברה להלוסין לצדן של מדינות ערב. נכדו של המלך שלמה, אביה האגדי של שושלת מנליק, שהוא הנכד המאתיים־עשרים־וחמשה בשושלת שלמה ומלכת־שבא — פנה עורף לבירת ישראל שבירושלים.

כרביה תושבי מדינת ישראל כיום אינם יודעים את חבש ואת הנגוס היילה סילאסי, אלא מתוך הקריאה והשמיעה. הקשישים והוותיקים עודם זוכרים את אמצע שנות השלושים כאשר „קיסר הקיסרים" גלה מארצו עקב כיבוש ארצה בידי איטליה, הורד מכס־מלכותו ומצא מקלט בירושלים. שליטי בריטניה שבירושלים־והבנודסוריה התיחסו אליו או ביחס של זלזול גלוי. רק יהודי ירושלים ראו בו נצר של „מוצא כשר ונין", כמו הי קדומים צלו דברי האגדה המובאים בתרגום־שני ובמדרש כמלי:

„... מקץ שלוש שנים באה מלכת־שבא אל המלך שלמה, וכששמע המלך שלמה, שבאה מלכת־שבא, הוציא אליה את בניהו בן יהוידע, הדומה לאיילת־השחר, שיוצאת לעת־הבוקר, ודומה לכוכב־נוגה העומד בין הכוכבים, ודומה לשושנה שעומדת על פלגי מים. וכשראתה מלכת־שבא את בניהו בן יהוידע, ירדה מהמרכבתה. ענה בניהו ואמר לה: „למה ירדת ממרכבתך?" השיבה ואמרה לו: „לא המלך שלמה אתה?" ענה ואמר לה: „לא מלך שלמה אני, אלא אחד מן המשרתים העומדים לפניו". ומיד החזירה פניה לאחוריה ומשלה משל לשריה: „אם לא ראיתם את הארי — בואו וראו את רבצו; ואם לא ראיתם את המלך שלמה — בואו וראו את יפיו של האיש העומד לפניו". הביא אותה בניהו בן יהוידע לפני המלך. — — — השיבה אמרה לו: „לא האמנתי לדברים עד אשר באתי ותראינה עיני, והנה לא הוגד לי החצי. הוספת חכמה וטוב אל השמועה אשר שמעתי. אשרי אנשיך, אשרי עבדיך אלה" (מלכים א, י). העלתה אותה שלמה בתוך ההיכל של בית המלכות נתנה למלך זהב וכסף טוב, והמלך „נתן לה את כל חפצה — — —"

* * *

היילה סילאסי הורד בימים אלה מכסאו. השלטון נתון עתה בידי כת קציני צבא ומשכילים צודדים. מה מצבה של קהילת היהודים היושבת באתיופיה?

היהודים? האם נכונה היא ההגדרה, בשאלה ובכותרת של רשימתנו? האמנם יהודים הם אלו, כהי העור, הדומים בכל לשכניהם החבשים? מוטב שלא נכנס כאן היום בנסיון לפתור בעיה זו, שעלתה בחריפות בימיה הראשונים של המדינה. וכי כבר נפתרה בעיית „מיהו יהודי?" לגבי גרים הבאים מן המערב? אין לנו, איפוא, אלא את הנוכח מול עינינו: מה יהא במצבם של הפאלאשים — הרואים עצמם יהודים — היושבים זה דורות בכפרי אתיופיה? מה העבר, מה ההווה ומה צופה העתיד לאותם עשרים־וחמישה אלף פאלאשים, הנהוגים בין אגדות העבר לערפלי העתיד?

בידיעות שהגיעו אל מעבר לגבולות אתיופיה, לא היו כל ידיעות על פגיעות בזרים או במיעוטים, ואף לא בפאלאשים. אין לומר כי השליטים החדשים יודעים או דבקים במה שאמר היילה סילאסי, בעת עלותו על כס השלטון לפני כחמישים שנה: „... אף שהדת של הפאלאשים שונה — הריהם אזרחי אתיופיה מימים קדומים. אני, הקיסר, הנני מגינים על כל העם האתיופי, וכן גם על הפאלאשים, בלוא לשים הבדל בדת או במוצא שבט אחר..." מתקבל יותר על הדעת שאותם עשרים אלף „בני־שבט אחר", אינם מעניינים כלל את השליטים החדשים. אין הפאלאשים מתלבבים באף אחד משטחי החיים באתיופיה. היפוכו של דבר: תושבי כפרים נדחים הם, ברביתם עניים מרודים, אף ביניהם מעטים ביותר יודעי כתוב וקרוא; ולו זו בלבד, אלא ששכניהם בזים להם ולמנהגיהם ולא עוד.

מצבם של הפאלאשים כיום, אינו שונה בהרבה ממצב כל קהילה יהודית דלה בכרך זר: ההתבוללות אוכלת בכל־פה. אף כאן כן. ברביתם של הפאלאשים, כאמור, הם איכרים. כל שיש בידו לעזוב את כפרו, ולעבור לכרך גדול יותר — צפוי להתבוללות. כאן, במרכזים הגדולים, ספרילים מיסיונרים נוצרים־פרוטסטנטים, וצדים נפשות. יש, אמנם, האומרים כי בשנים האחרונות לא עלה בידי המיסיונרים להמיר דתם של הפאלאשים, אך מאידך עובדה היא כי האוכלוסין של רבע מיליון פאלאשים בראשית המאה, מול אומדן של עשרים־וחמישה אלף כיום — אומר דרשני.

זאת ועוד: הפאלאשים דלים כאחד באמצעיהם, ולמרות ערגתם לארץ־ישראל, אין בידם האמצעים לעלות ארצה. ישאל השואל: נו, והסוכנות־היהודית? כן, זו שאלה שיש עליה תשובות הרבה. בימים הראשונים של מדינת ישראל, כאשר עלו ארצה יהודי תימן ב„מרבד הנשרים" פשטה שמועה שגם הפאלאשים עומדים לעלות. שמועה אף אמרה, שפלוני נשלח מטעם הסוכנות לבדוק את הבעייה במקומה, שב ופסק כי חולים הם במחלה מדבקת, ואין להעלותם. כמובן, שלו נתקבלה החלטה מעין זו לגבי קהילה אחרת, במזרח או במערב, היתה קמה זעקה גדולה ומרה. ברם, כאן, לגבי הפאלאשים הדי התגובה היו דלים עד מאוד. פטרון פלוני הגיב, אגודה פלונית מחתה, ועד פלמוני מחה — ולא עוד. רק בת־קול קלה, שהגה באספו כאלפים מן הפאלאשים פאלאשים שפגש אם מכירים הם בתורה שבעל־פה, כלומר אם רבנים הם, אם קראים. ר' דוד בן זמרא, הוא הרדב"ז, כותב בסיכום שו"ת בדבר אשה פאלאשית שבאה למצרים, ואלו מדבריו: „... הם משבט דן — בלי ספק, ומפני שלא היו ביניהם חכמים בעלי קבלה, תפסו להם פשטי הכתובים. אבל אם היו מלמדים אותם, לא היו פוקרים בדברי רבותינו ז"ל..."

כאשר שב יוסף הלוי מנסיעת־המחקר שלו אל הפאלאשים שבחבש — הביא עמו לפאריז שני בחורים מבני הפאלאשים, עדות חיה למציאות שבאגדות. גם שני בחורים היים אלו לא הביאו להתענינות רבה בפאלאשים, מעבר להתענינות חוקרים מעטים. אולם, יוסף הלוי ואחריו ד"ר יעקב פייטלוביץ, הביאו לנו ידיעות מבוססות רבות ומעניינות אודות הפאלאשים. סיכומם של דברים ודעות, מוסכמות והלוקה, מרכזת בספר הפאלאשים שכתב א. ז. אשכולי, הוציאו לאור לפני כשלושים שנה בירושלים.

ודאי שהדברים נראים כמוזרים לנו, שאנו מכירים את היהדות וההדרך ה„קלאסית". אף למי שבא במגע, מפעם לפעם, בקהילות נדחות ובמנהגים מוזרים — הוא מערכת הדינים והמנהגים של הפאלאשים, מוזרה ביותר. הבה ונספרם בקצירת־האומר:

יש מהלכים לדעה כי בימים הקדומים שמשה שפת אגאו כשפת התפילה של הפאלאשים. כיום — שפה געז, (שפה חבשית עתיקה), משמשת להם הן לתפילה הן לקריאת התורה. אין הפאלאשים יודעים עברית, ואין להניח כי היו להם תפילות או ספר תורה בשפה העברית. מרכז חייהם הדבריים והדתיים הוא סביב ה„מסגיד" — בית־הכנסת הפאלאשי, שאינו אלא סוכת־עץ עגולה או בנין אבן מרובע. על השולחן ב„מסגיד" מונח ספר התורה, כתוב על קלף, ואצבור בשפת געז. הכהן הגדול, הכוהנים, הנזירים אלו הם המשמשים בקודש, והם נבחרים על־ידי הפאלאשים. סמוך לבית־הכנסת עומד מזבח (עד לבקורו של ד"ר פייטלוביץ בתחילת מאה זו עוד נהגו להקריב קרבנות). שבע תפילות ביום מתפלל הפאלאשי ב„מסגיד", הספרים שבידיהם, נוסף לספר התורה, הם ספרי החשמונאים, ספר בן־סירא, ספר היובלים, ספר חנוך, ועוד מעטים. אין המשנה ידועה לפאלאשים, גם לא התלמוד, גם לא חג הפורים וחג החנוכה.

הספר הנערץ ביותר בעיני הפאלאשים הוא הספר „מצוות השבת" — ובעקבות זאת יש להבין כי המצווה המכובדת ביותר בעיניהם היא מצוות שמירת השבת. אין הפאלאשים מדליקים נר שבת, אך מנוחת השבת שלמה אצלם, כאצל הקראים, וכמותם אין בידם קולה תהיה שבעיים (כגון עירוב, והוים שבת וכד'). קדושת השבת דוחה אף את צום יום הכפורים ואת מצוות מילה. יום הכפורים ומצוות מילה נשמרים כבאשר באופן מילולי במקרא, יותר הנגים כביהודה כבבהב, ואליהם נוספים חגים המקובלים מדור דור. הפאלאשים מקפידים כאחד על אכילת מאכלות כשרים, ובשר שנשחט בברכה כיהודה. כאחד־באחד מקפידים הפאלאשים על מצוות טומאה וטהרה, וכל הבא במגע עם שאינו יהודי רואה עצמו טמא, טובל ומכבס בגדיו. קפדניות ביותר הן נשי הפאלאשים המשוויה על דיני טומאה, טהרה וטבילה. הפאלאשים אינם נושאים אלא אשה אחת, הגירושין נעשים בבית־דין, בפומבי, אך ללא ספר כריתות. חיי המשפחה של הפאלאשים משמשים דוגמא נאה לסביבים הנכסים.

חוקרי הפאלאשים לא מצאו בפיהם ובספרים מערכת ערוכה ושיטתית של אמונות ודעות. אך מתוך עיון בתפילותיהם ובספריהם נראית אמונתם המבוקה של הפאלאשים באל יחיד, בורא שמים וארץ, שבחר בעם ישראל ונתן לו תורת אמת. אהבתם של הפאלאשים לארץ ישראל רבה היא, ורב־אף חוסר־אונם אין הם חדלים להאמין כי בוא יבוא יום הגאולה והם יעלו ארצה.

* * *

היה זה בשנת השניה לתקומת מדינת ישראל. חוקר הפאלאשים הנודע, ד"ר יעקב פייטלוביץ, שביקר לראשונה בחבש בשנת 1904, ולאחר־מכן פעמים נוספות, ישב אז ברחוב ויתקין בתל־אביב, בחוילה הדורה. הוא לא שקט, אלא מפעם לפעם זימן לביתו עסקני צבור חוקרים וצודדים להכיר את עדת הפאלאשים, שראה אותם כיהודים כשרים להעלותם ארצה, בפרט עתה, כאשר זה־מקרוב קמה מדינת־ישראל.

יום אחד יזם ד"ר פייטלוביץ הקמת „אגודה למען נדחי ישראל", והזמין לכך מראשי היישוב ומקברניטי המדינה. בין המוזמנים לוועד אגודה זו היה גם ד"ר יוסף בורג, ששירת אז כסגן־יושב־ראש־הכנסת. הד"ר בורג עסוק היה בעסקי מפלגתו „הפועל־המזרחי" ובעסקי הכנסת. הוא כתב לד"ר פייטלוביץ מכתב תודה על שהזמינו לוועד זה, אך התנצל על שאין עתותיו בידו. הד"ר בורג הציע להזמין במקומו את כותב השורות האלה.

ההזמנה באה לי כהפתעה מנעימה. לפני שזומן הוועד ביקשתי להפגש עם הד"ר פייטלוביץ, כדי להכירו מקרוב. דפקתי על דלת חוילתו שברחוב ויתקין בתל־אביב.

החוילה קבלני ד"ר פייטלוביץ בסאלון הלוא־גדול שבקומה התחתונה. לאחר שיחת־היכרות קצרה, עלינו לקומה העליונה. הנה חדר־הספרים הענקי — ספריה גדולה והדורה, שעיקר עיסוקה הוא אפריקה. הנה הם הספרים הנדירים, הנה כתבי־היד שהביא מחבש ומארצות אפריקה אחרות. נכנסנו לחדר־העבודה של ד"ר פייטלוביץ, אף כאן מוקף הוא ספרים — ספרי־קודש תנ"כים, משנה ותלמוד וספרי יסוד ביהדות.

נמוך־קומה, ובעל קול צרוד ועמוק חובש כיפה שחורה הוא ד"ר יעקב־נחמן פייטלוביץ. נולד בשנת 1881 בעיר לודז' שבפולין (— נפטר בתל־אביב בשנת 1955). תלמידו של יוסף הלוי בבלולות פאריז. בראש משלחת־מחקר נסע לחבש בשנת 1904, במימונו של הברון רוטשילד. שלוש פעמים ביקר את הפאלאשים, ואשתו היתה האשה הלבנה הראשונה שנראתה לפאלאשים. הוא עורר בקרב הפאלאשים תנועת התקרבות ליהדות העולם, וניסה לעורר בקרב יהדות העולם התעניינות ועזרה לפאלאשים. יסד ועד עולמי לעזרתם, הביא מצעירי הפאלאשים לאירופה ולארץ־ישראל כדי ללמדם ספר ויהדות. עתה — אומר ד"ר פייטלוביץ — הזמן להביא את הפאלאשים לארץ־ישראל, לחנכם, ללמדם, לקלוט אותם שנית בעם ישראל, לייסד כפר של פאלאשים בארץ־ישראל...

הגיע ערב פגישת ועד „האגודה למען נדחי ישראל". באולם־הספריה שבחוילתו של ד"ר פייטלוביץ דלק האור. נאספו לכאן יצחק בן־צבי הלבן שיער, הרב טוליקוב ופרופיסור סלושץ, ד"ר בן־זאב הד"ר ורחברנד. ואף אנוכי הצעיר כדניאל בגוב־האריות.

דיונים מלאי ענין, דעות מלאות דעת, פגישות במספר שנמשכו במשך שנה תמימה. עד — עד שנתפזרה החבילה...

באותן כמשו לא יצא כלום ולא כלום. הפניות אל המוסדים על העליה בסוכנות־היהודית לא נשאו פרי. אף לא בת־קול, לקול שופר הגאולה שד"ר פייטלוביץ ואחוות־מרעהו השמיעו למען גאולתם ועלייתם של הפאלאשים — מחבש לארץ־ישראל.

صكتز من الاهل

עיטורי סופרים וספרים

החוט האחרון בשם ישראל יכונה

מאת ש. ז. שרגאי

„עיקר היהדות בקריאת שם ישראל — — — שלא יהיה לו רק מעלה זו שמכונה בשם ישראל די, — — — המרת השם ישראל לבד, זה שקול ככל התורה כולה וכנגד עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים — — — וכן דורות הראשונים היו עובדים עבודה זרה ומכל מקום שם ישראל לא המירו ועל זה נאמר, חבור עצבים אפרים הנח לו (הושע ד) שהם בחיבור אומה אחת ולא נתפרדו להתחבר עם הגויים ולהיות בכולם".
(צדקת הצדיק עמ' מ)

דברי האי גברא רבה, גאון הצדיק, רבנו צדוק הכהן מלובלין זצ"ל ברור מלולו שששאלה בהיקף שם ישראל אינה רק שאלה לאומית כפי שישנם גם בתוכנו החושבים ככה, ששאלה זו יורדת עד השיתין של היהודי הישראלי קיומו ואחדותו. השם ישראל, הכוונה כמובן לשם יהודי ולא לשם „ישראלי" במובן אזרח של מדינת ישראל — הוא החוט האחרון המקשר כל יהודי „בחיבור אומה אחת", כבן האומה הישראלית, היהודית, גם אם סטה מדרך השם ותורתו באורחות חייו והליכותיו. עם מחיקת שם ישראל מתנתק הקשר והחיבור של בני ישראל כאומה אחת.

לפיכך הצעה זו של אלה במדינת ישראל המתנכרים לאבינו שבשמים ומגמתם ליצור כאן אומה אחרת, אומה חדשה, לא המשך של האומה הישראלית ומנסים ליצור שם חדש לאומה זו, אומה „עברית" או עם „ישראלי" במובן „העם של מדינת ישראל" — יש בה משום הריסה והתשתית של אחדות ישראל וקיומו כאומה אחת יהודית, המאוחדת בתורה כל חלקיה גם המפוזרים בכל קצווי תבל של בניה הטובים והרעים גם יחד.

שם ומשמעות

השם עם ישראל, בני־ישראל, בנים לאומה הישראלית — הוא הקובע את זהותו היהודית של כל יהודי ושייכותו לעם היהודי כל זמן שלא המיר את דתו כמובן, וכל זמן שלא נשא לו אשה נכריה שלא התגיירה כדת וכדין ועל־ידי כך הוא מוציא את יוצאי חלציו מכלל ישראל, מנתק אותם מהאומה הישראלית; הוא גורם לכך שנפשותיהם של בנים אלה יכרתו מישראל.

ההצעה שמדינת ישראל במסמך הזהות של היהודים יושבי הארץ, ימחק השם ישראל, ממנו ולא יירשם בו עד הזהות היהודית לא מבחינה לאומית ולא מבחינה דתית — יש בה כאילו משום הכרזת מדינת ישראל שהחלק של העם היהודי היושב בציון שעלה לכאן למען קיומו של העם היהודי כעם אחד ולמען גאולתו (אם לא למען קיום העם היהודי ובאחדותו — היה יכול כל אחד לקיים את ישוב בגולה לא כיהודי אלא כבן האומה של אותה ארץ שנמצא בתוכה) — יבריע על ניתוקו מעם ישראל והפירודו באחדותו, ובהשתייכותה של מדינת ישראל לעם היהודי ההיסטורי הממשיך ורוצה להמשיך בקיומו ובאחדותו ובגאולתו יחד עם גאולת ארצו וחידוש ממלכתיותו; כאילו מדינת ישראל אינה מדינה יהודית, של יהודים שגם נכרים יושבים בתוכה בזכויות שוות המקיימים זהותם הנכרית והיהודים המקיימים זהותם היהודית אלא כאילו מדינת ישראל היא מדינת „ערב־רב" שזהותם, היהודית או הנכרית יש להסתיר כדי להתעות את הבריות ולרמות את עצמם.

קיום הזהות הלאומית הדתית של תושבי הארץ, ביחוד היהודית, היא שאלה יסודית מבחינה דתית־לאומית ונוגעת בציפור־נפשה של האומה היהודית יחודה ואחדותה.

אין להפריד בין הדבקים

תמוה הדבר שגם בתוכנו ישנם הסבורים ששאלת הרישום של הזהות היהודית היא שאלה לאומית בלבד. והרי יסוד היסודות של הציונות הדתית ואחד העקרים המפרידים בינינו לבין חלקים גדולים חשובים של יהודים שומרי תורה ומקיימי מצוות — הם דעתם, יותר נכון: אי־הידעתם שאין להפריד בין הדתי והלאומיות וכי הדת והלאומיות היהודית ירדו כרוכים מן השמים וכי אין לאומיות יהודית ללא דת ישראל ואין דת ישראל ללא לאומיות יהודית. הרי מה שאנו טוענים שההשתייכות לעם ישראל היא השתייכות באופן אוטומטי לדת ישראל ולכן תנאי של נוכרים הרוצים להשתתף לעם ישראל להתגייר יתנה תנאי שהוא רוצה להשתתף לדת ישראל אבל לא לעם ישראל; הרי זה גם המבדיל בין ישראל לעמים: בני־עמים אחרים יכולים להשתייך לדתות שונות וזה אינו מערער השתייכותם הלאומית. לא כן בישראל. אין בן ישראל, בן האומה היהודית יכול לעבור לדת־אחרת ובכל זאת להשתייך לאומה היהודית, והלאומיות היהודית.

וכה דברי בעל „צדקת הצדיק" (שם):

„...ובזה יובן מה דיהרג ואל יעבור על המרת דת להיות ישמעאל אעפ"י שהם אין עובדים עבודה זרה אפילו בשיתוף כנודע — — — ואין כופרין כלל על אותן שלש עבירות דיהרג ואל יעבור אבל המרת שם ישראל לבד, זה שקול ככל התורה כולה וכנגד עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים ועיין ברדב"ז מזה".

לבוא ולומר שבעיית מחיקת הזהות היהודית ממיסמך רשמי של מדינת ישראל — היא בעייה לאומית גרידה היא בסתירה גמורה למוחלטת לכל התפיסה של הציונות הדתית השרשית. אחינו שומרי תורה ומקיימי מצוה שהם בעד הפרדת המדינה מן הדת מסיבות שונות — יכולים להבחין ולהפריד בין בעייה שהיא לאומית ובעייה שהיא דתית, הם אינם מודים בזהות שבשתיהן, לא כן יהודי שומר תורה ומקיים מצות, הנמנה על הציונות הדתית (אינני מתכוון לצד הארגוני אלא לצד תפיסת עולם היהודית והאורח־החיים היהודי) אינו יכול להפריד בין הצד הלאומי שבמחיקת הזהות היהודית במיסמך של מדינת ישראל ובין הצד הדתי.

המאבק מבפנים

נכון שיש לקיים את המסורת של הציונות הדתית בדבר מאבקנו על דמותה הדתית לאומית של מדינת ישראל ושל עם ישראל בכלל בתוך מוסדותיהם הכלליים של המדינה והעם ולא מחוצה להם, אולם השתתפותנו בתוך המוסדות הללו באה למען המאבק על קיום היהודי הדתי־לאומי של העם ולא כדי לתת יד לאלה שרוצים למחוק את הזהות הלאומית של חלק העם היהודי היושב בציון ולהקים כאן עם ללא זהות יהודית אלא זהות ישראלית של תושבי המדינה שאינה מבדילה בין יהודי לנכרי וכבר הוזהרנו בתורה (דברים לב, כא): הם קנאוני בלא־אל כעסוני בהבליהם ואני אקניאם בלא־עם.

נכון שעלינו לקיים את המסורת של הציונות הדתית ולהתחבר לכך שנשתתף בממשלת ישראל מתוך מטרה ומגמה ברורה להביא לכך שנכרים הבאים להסתפח לאומה הישראלית יתגיירו כדת וכדין — אם יש רק סיכוי שנצליח בכך מבחינה מעשית ללא אונאה עצמית של ניסוחים, ואיך להתנות השתתפותנו בהשתתפותו של הליכוד. כי מבחינת הגיור כהלכה — אנשי הליכוד לא יעמדו לימינינו לפי הצהרותיהם של כמה וכמה ממנהיגיהם. כן יש להתור להשתתפותנו בממשלה אם על־ידי כך אנו יכולים למנוע את הגזירה של הממשלה הנוכחית למסור את יהודה ושומרון לידי זרים אפילו ללא שלום, שזאת היתה כל הזמן גם מצדם תנאי ועכשיו כבר מטשטשים גם תנאי זה — אולם אין לקיים מסורת ציונית־דתית זו ולתת בשתיקה למחיקת שם ישראל ממיסמך זהות של המדינה ולומר אמן להפרדה בין הדת והלאומיות, שהיא הצעד הראשון להפרדת המדינה מן הדת.

גם שמירת היסוד שהדת והלאומיות בישראל הן כתרין רעין דלא מתפרשין אעפ"י שאינן נאמרין כאחד — אף זו היא מסורת של הציונות הדתית, ויותר ממסורת — — —

מחיקה שיש בה סכנה

מחיקת הזהות הדתית־הלאומית מתעודות הזהות היא צעד ראשון להפרדת המדינה מן הדת, ולא לחינם נלהבים לזה ולהוטים לכך כל הדוגלים בהפרדת המדינה מן הדת.

נתבונן ונראה:

ימחקו את הזהות מתעודת הזהות. מחר יבואו אלה שטוענים שאינם יהודים, שהם „עברים" שהם „ישראלים" וירצו להתחתן, או גרים שלא כדת וירצו להתחתן. הם יתבעו אז, ובצדק לפי השקפתם, לאפשר להם להתחתן לא־כדת משה וישראל, כיהודים, לא על־ידי הרבנות כלל וכלל, וכל אלה שדורשים למחוק את שם ישראל ממדינת ישראל ול„טהורה" מדת ישראל — ידרשו לאפשר להם להתחתן מבלי שיצטרכו לנסוע לקפריסין, אלא לפי חוק של חיתון אזרחי שיותקן במדינה ללא־יהודים תושבי הארץ ואזרחיה שאינם נמנים על אזרחיה של קונסוליות זרות שבארץ, הם יתבעו זאת ובצדק לדעתם, שאין שום מיסמך שיהודים המה, הם מתכחשים ויתכחשו ליהדותם, ולא קשה לראות את המהומה הרעש שכל שיבאת דת ישראל במדינת ישראל (דתות אחרות הם מכבדים ויש בהם שאף מעריצים אותן...) יקימו שיש לאפשר להם חיתון אזרחי.

אין להאריך בזה יותר מדי משום „הסתר־דברי". אולם מי חכם ולא יבין כי ברגע שאין זהות יהודית, כל הכופרים בתורת משה ובזהות היהודית של יהודים תושבי הארץ — ימצאו לפיהם פתח־פתוח להשתחרר מזיקתם לכל אשר בשם יהודי יכונה ולהפריד את המדינה ותושביה היהודים האלה, מן הדת.

ועל כן ניזהר ונשמר לא לתת יד למחיקת הזהות היהודית מתעודות הזהות על־ידי ביטול הרישום של זהות הדת והלאום, כי בנפשנו הוא.

אל ניתן יד לנתק את החוט האחרון אשר „ובשם ישראל יכנה" (ישעיה מד, ה) כי מי אשר בשם ישראל יכנה, מרצון או שלא ברצון, בהכרה או שלא בהכרה הוא בכלל: „זה יאמר לד' אני וזה יקרא בשם־יעקב וזה יכתוב ידו לד'". ממילא שארית „ישראל" לא יעשו עולה. — — —

* יצא לאור *

— מחזור לימים נוראים עם תרגום רוסי, מאת עזור בלושטיין, מהדורה ראשונה ווילנא שנת תרנ"ג מהדורה שניה משרד הדתות.

— עולם התפילות, מאת הרב אליהו מונק, רב עדת יראים בפאריס כרך ראשון: תפילות לימי החול, מוסד הרב קוק, תשל"ד.

— תורה שבעל פה, הרצאות בכינוס הארצי הט"ו לתורה שבעל פה, בעריכת יצחק רפאל, מוסד הרב קוק, תשל"ד.

תכניות בקורתיות

מאת אברהם בלאס

„מה שחשוב בעינינו אינו התחום התימאטי הריגוני אלא „ההבניה" היוצרת שורות של הבניות מיסגה". (עמ' 185)

מסכת ביקורתו של גרשון שקד היא מערכת סדורה של מבנים וסבבנות, יחידות מילוליות ומרכיבי עיצוב, אשר לדבם נשזרים המוטיבים הפנימיים הקשרים בין הנחות אמנותיות ובין מבוכי היצירה. דיקה אלו הקבילות בין הקיו הדמות הן מקור ביטוי הזהות הבזל בבקורת המודרניסטית, הן מושתות על הכלים הצורניים המטשטשים את הכוח הדינמי המניע את עולמו של המספר. המבקר יוצר קודם כל את האוירה הפרוטגה, את הסביבה החיצונית — הצורה, ורק אחר כך הוא מעלה את עולם הנושאים והרגשות — החומר. וזהו בעצם המישנה האסתטית של גרשון שקד המבליט את גורם העיצוב כאמת מידה כדי לבטא ולהבחין את ההוויה הפנימית שהוא שלד תרבותי הקורם עור וגידים של משמעות עלילה.

✶

ארבעה סופרים: מ.י. ברדיצ'בסקי, י.ח. ברנר, א.נ. גנסין, ג. שופמן, אשר כל אחד מהם נבדל מרעהו בהשקפתו ובאמנותו, מהווים את הכר לידיעה הביקורתית של גרשון שקד אשר רואה בהם את התלושים אשר לא מצאו מקומם בעולם, אלא נאבקו והתחבטו בבדידותם, כדי למצוא סינתזה בין יחדותם ואנושיותם. ארבעת סופרים אלה אשר נמצאים בסימן הניתוק וההתנתקות מהיהדות המסורתית בעזבם את עולם האבות בקשו את ההשכלה כדי למצא מזור לנפשם. ארבעה אלה, נתיבם הספרותי שונה הוא, ואפשר לזהותם על פי ניכורם ונימתם האנושי מסורתית ברוח הפילוסופיה הניטשאית. בראש ובראשונה קשור הדבר במ. י. ברדיצ'בסקי אשר העלה את המיתוס הארכאי כתוצאה משינוי הערכה על יחסי החיים והרוח. מורשת האבות הנכבדה את אכפה על סופרים אלה הם התרו אל מעבר לעומס הדורות, כדי לתת ביטוי להאדם היחיד הבא להשתחרר מעול הרתיעות. את המציאות היהודית ראו סופרים אלה כסיטואציה טראגית וקיומית והם ניסו לבנות מושגים חדשים של אפקטים אנטי דתיים, בדרך של עריקה אל האידיאות והמיתוס, בקול זעקה או בפנות נכאים של יחיד בודד, של האדם העליון אצל ברדיצ'בסקי, הרגשת השכול אצל ברנר, האימפרסיוניזם של שופמן, והמונולוג הפנימי של אורי ניסן גנסין.

✶

הסיפור של מיכה יוסף ברדיצ'בסקי בראייתו של שקד עובר שלביב מבנים וסגנונות, דרך הרומנס והחיבור המעצבים את חייהם של החיים. בעוד שההשכלה נדרשה לסגנון המקראי, הרי ברדיצ'בסקי העלה אווירה ארכאית שמשמעותה רומזת על הגורל הצפוי במהלך העלילה.

„קלונימוס ונעמי" הוא הסיפור הברדיצ'בסקאי המייצג אצל שקד את המרד המיתולוגי לכשלון מראש, של היפרשים מאפוסיסים המביאים לידי שבר. התגבשות של „יצרי לב האדם" לבין מוסכמות חברתיות. אדם זה עורג לתרבות מגמתית שהיא פרטית חילונית והוא נידון לדכוי. חוסר האיזון שבין איש לאשתו מסמל את כניעתו לגורל האלוקי. האדם של ברדיצ'בסקי ניסה לנתק את קשריו עם מסורת הדורות כדי לזקוף את קומתו של היחיד ולהסיק מסקנות חברתיות עקב השינוי של מימד הזמן.

* „ללא מוצא" מאת גרשון שקד בהוצאת „הקיבוץ המיוחד" תשל"ג.

ברדיצ'בסקי רצה לנטוש את מציאות היום כדי לצלול אל תהומות הנפש ולהעלות יסודות מיסיים של ספר בראשית על החטא הקדום. ראות עיונית זו היא יסוד מוסד לסופר אשר רצה לתת בטוי חדש של כחות יסוד אשר בנפש האדם. זו היתה תורת האינדיבידואליזם אשר ברדיצ'בסקי אינו רואה בחברה גוף מונוליטי כי אם צרוף של יחידים אשר מכח מעשיהם היסוד הדרך לרשות הרבים. האדם של ברדיצ'בסקי הוא מפותל ועל אף חוננו של האינדיבידואליזם נשאר גבורו עבד לעצמו. הוא חיפש בקיעים באגדה ובמסורה, אך אלו עדיין מהווים עד היום את האספקלריה המאירה לעצ כולו. הסופר י. רבינוביץ הדגיש כבר, שדמויות ברדיצ'בסקי אינן ממשיות אלא מסוגננות ויש להבינם יותר כהשלכה של כוחות הנפש אל המציאות הבדיונית מאשר כנסיונות לחקות באמצעותן מציאות נגליה כלשהי. ברדיצ'בסקי חי במציאות דמיונית בהתגלמו בתורתו ההיסטוריוסופית, עם ההיסטוריה היהודית, וכל רצונו היה להאבק עם מסגרת החיים היהודיים של העולם הישן, בעוד שעיירתו היתה מצורערת מבחינה מוסרית.

ברדיצ'בסקי כתב סיפורים מילידטאנטיים אך מסורתו הסיפורית לא עמדה לו, והיא נשארה זרה וקרועה במציאותה החברתית. בעולמו של ברדיצ'בסקי נשאר האדם מבודד בין עולם השטן ובין העולם האלוקי.

ברדיצ'בסקי חולם על אדם עליון בנוסח ניצה אך גבורו אבד את צלמו. ג. שקד פותח את המוטיבים של ברדיצ'בסקי בדרכי הארה פרשניים המסתברים על רקע השקפת עולמו.

✶

את גבוריו י.ח. ברנר רואה המבקר בסימן „השכול וכשלון" באשר הם מקבלים את חוסר המוצא כצו הכרחי בקיום האבסורדי. אך נדמה שהרצון לכנות את ברנר ב„איובי" חילוני כמו שכינו את ברדיצ'בסקי „איוב ציוני" הפך את המלה הבלה לכבע עוברת לטהר. אם כי ספק שיסוד הסבל הוא מאד אקרי בסיפורי ברנר, כאשר המציאות מכוללה כל זיק של תקוה.

גם כאן מבסס גרשון שקד את ההליכים הסיפוריים בתבניות ומסגרות של „יציאה" ו„שיבה" כאשר היציאה מסמלת את המעבר מרשות לרשות, מהתבוללות למהפכה, הגרה וציונות, עד למשבר ה„שיבה" של אבדן הגבור או הקלעותו במבוי סתום.

גבוריו של ברנר נודדים ממקום למקום, מארץ לארץ, אך לומדים שהאדם נשאר נושא על גבו את הבילותיו ברגש של אשם, של „אין מקום". ברנר בנדודיו איבד אמונתו והתמוסס באידיאלים שלו בציונות ובגאולה. היציאה מגלות נשארה דבוקה אליו גם בירושלים, וגבוריו אינם מוצאים תיקון לנפשם בהסלימם עד סבלם. המבקר מאבחן בין המציאות הבדיונית של שופמן וגנסין לבין הבדיה האוטנטית אצל ברנר המשקפת את הריאליה. ובסך הכל צורה חדשה, כדי לבמש את ההימנות הדוקומנטרית שלו. הבלתי אמנותית כביכול, גבורו של ברנר הוא ביחס בקורתי מתמיד אל עצמו, אבל הסופר יורה חיצי בקורת כנגד המציאות הלאומית והחברתית גם יחד. המבקר מתייחס אל „אני המספר" ו„אני הגבורי" היפקדם ושמשפוטים, כאשר הקוד האפייני היא התלישות והעקירות שהן מנת חלקה של האינטליגנציה היהודית. בחינתו של ג. שקד את יצירת ברנר אינה מחדשת סוגיות ספרותיות, אך דרך הגישה של הקומפוזיציה מעניקות לנו מסגרות של המרחב הסיפורי על מבנהו ופירושיו.

✶

המספר השלישי ג. שופמן מצטייר בעיני המבקר כסופר שאינו מתעניין במערכת היחסים המורכבת של המצב החברתי אלא „למצב האנושי". את יצירתו של שופמן הוא בחלק לשלושה סוגי מרכיבים א) הרשימה הליטסמוטיבית ב) הנובילה

(סוף בעמוד 5)

אלעזר שרביט

דימיתיך אז

[מ.וריאציות על ירושלים]

דמיתיך אז אלי בגורל
הבדידות הטובה
הטמונה בתקוות עתידה הנגאל
לילות מכאובה.

בתינוק בקרשו כך הובאתי אז כבר
בסוד רוממות הכניעה־ללא־תנאי
להוד עצינות בכל גדול־גדי
של פרקי שירי אבר
ולעונות־יה שהן גיל־בנכאב
של שן־בינה ושן־חלב.

דמיתיך אז אלי ואשוב אדמך.
כי לרבות עצמת און גוסקי תל
התך־זהבים מגושף משקל.
ובמנרם־תמיד של דמי מדמך
עלי כך גדל ונבל.

עלילות משפחה יהודית ברוסיה הסובייטית

מאת י. עמוס

עלי שכטמאן. ערב, ראמאן, ארבעה ספרים בשני כרכים. בהוצאת הועד לתרבות יידיש בישראל, סידרת הספרים של סופרים — עולים מברית המועצות. (הוצאת י. ל. פרץ, 1974 ביידיש)

ארבעה הספרים של הרומן מספרים על משפחה יהודית ברוסיה הלבנה, ביערות פולסיה, בראשית המאה העשרים. הרומן, שכנראה לא נסתיים, הוא „סאגה" של משפחה יהודית, מסועפת אשר הכתה שרשים באדמת רוסיה וקיימה אורח חיים מסורתי, מתוך מאבק עם רוחות הזמן והמקום.

המחבר השקיע ברומן את כשרונו הגדול, והעלה תיאוריה אמנותיים של פרקי הווי ודראמות אישיות וחברתיות, על רקע המציאות הצאריסטית. המאבקים של הדמויות העיקריות נותנים בתוך עמקות פסיכולוגית מרובה, והעילוסות הפנימיים נחספים בפלאסטיות בלתי־רגילה. העובדות אינן עיקר כלל וכלל, מה שחשוב למחבר הם המתחים הפנימיים בנפשות המרצלות, הניזונים מן היצרים ומפעילים את עשייתן הכלאה. ואכן, שכטמאן הצליח לתאר גבורים הראויים לשמם, הנאבקים על שאיפותיהם ועומדים בשתי רגליהם על הקרקע, בתוך האוירה הכללית של הזמן וכל המקום. אין ספק, שהרומן „ערב" נמנה על מיטב היצירות של הסופרים שעלו מרוסיה, כתיבתו מרשימה, ולשונו וסגנונו מן המשובחים ביותר.

הערות מיספר

בטרם נבוא להעריך את הספר ואת מחברו לא נוכל לוותר על כמה הערות, שאינן מעיבות על הישגיו של הסופר. הערה ראשונה נוגעת לדמויות המייצגות את המסורת. שכטמאן כתב, כנראה, את ספרו בברית־המועצות, ו„בדרך הטבע" יהיה עליו לשלם מס, אם ברצון ואם באונס, לכבלי היצירה באותה ארץ. את המס הזה העלה על ידי תאורים בכוונה תחילה של שומרי מצוה שבספרו, אם כי בדמויותיהם העיקריות של היהודים הפשוטים, „היהודים בכל ימות השנה", לא התנכר לערכי המוסר, כולל קידוש השם. הכוונה לר' נתן הדיין ולאבוש המקובל. את ר' אבוש עיצב בדמותם של אנשי כת שבתי צבי, הרוצה להביא את הגאולה בדרך של „כולו חייב" ומסרה זו מקדמה אצלו אמצעים פסולים בתכלית מבחינת המוסר והיהדות כאחד. את הדמות של ר' נתן הדיין העלה מתוך מיסטיקה מופרזת, שאינה ריאליסטית בכלל, ועל ידי כך לא ניצל את כל הבאור הגדול שהיה גנוז בו, אם כי הביאו למיתה של קידוש השם.

הערה שניה נוגעת לצורת התאורים הפסיכולוגיים הרבים שבספר. לאפיו הפסיכולוגי של הרומן יש גבולות ויש קצב, ועל סופר כעלי שכטמאן לדעתם ולשמור עליהם. אם אין המחבר שולט על יצירתו היא מושלת בו, הוא עתיד להסתבך עם התיטוטים הנפשיים, שלפעמים אין להם קץ, והם הולכים וחוזרים ומאריכים את היריעה באופן מלאכותי, ופוגמים בהנאת הקריאה. אם המחבר מתכוון להמשיך בכתיבת חלקים נוספים של הרומן, טוב יהיה אם יקצר במלאכה ויצא נשכר וכוח יצירתו האמנותית תבוא על שכרה המלא.

מעייני רוח

עם ההערות האלה ראוי הספר ומחברו להערכה. שכטמאן גולל אפופיאה של קיום יהודי בגולה, ואף על פי שניכרים בה סימני השפעה של סופרים שקדמו לו, אין הדבר פוגע ביכולתו להתמודד עם הנושא ולחדש בו חידושים לא מעטים. נושאי עלילתו הם בני משפחה אחת, המתגוררים בכפרים ובאחוזות ובתוך הפרימיטיביות הגסה שלהם הם שומרים על מעייני רוח מופלאים. העשירים שביניהם — אין העושר מעביר אותם על דעתם, ועם עניים, וביניהם אפילו עניים מרודים, גומל המחבר חסד רב ומעלה את מדותיהם התרמיות הנעלות ביותר. דמותה של הדודה ליבה, שהיא, לדעתי, הדמות הראשית ברומאן, תיכלל בין התמונות של הספרות היהודית. כושר הסבל שלה אינו יודע גבול ומכות הגורל הניתכות עליה, עלולות היו לשבור אלף בשים לפחות. אך ליבה עומדת בכל אלה, אינה מאבדת את בטחונה בבורא עולם, ומוצאת לעצמה ולאחרים נחמה ועידוד, שבעטים כמותם. אם הספרות היהודית הסובייטית נתנה לנו דמויות של כמה למד־ואוניקים, הרי הדודה ליבה ביניהם. ואם שנים הם — היא אחת מהם. ואם אחד בלבד קיים מהם —היא היא נושאת הכתר...

שכטמאן ריכז בדמותה לא רק את דמות האם היהודית, שהיתה הבונה והמכין של הבית היהודי בגולה, אשר שמר על קיומנו במידה רבה מאד עד לדורות האחרונים, אלא את סימלה של הרוח היהודי, אשר בכל דור ודור. הדודה ליבה מעלה ארוכה לפצעים ולחבורות בגוף ובנפש, היא מוסרת את נפשה לכל נעצב ונדכא ומלא יסורים. אליה נמלטים אנשי המשפחה, אשר החיים המרו להם מאד ויד הגורל היתה בהם ללא רחם. היא משקה אותם סם חיים יהודי, מסורתי, היסטורי, העומד להם בצרותיהם ובסבלותיהם. האשה המשוסה הזו, העומדת כצור איתן מול הגלים הזידונים, המבקשים לשטוף אותה ולעקור אותה משרשה, היא היא המבטיחה את המשך הקיום של הדורות, ובזכותה עשה שכטמאן את ספרו לאחת היצירות הגדולות בספרות היהודית.

אך לא היא בלבד עומדת לו למחבר. (אגב, אם נכונה ההשערה שכתב את ספרו בברית המועצות, הרי לתאר שם דמות כזו היא מעשה רב) אך יש עוד סיפורים וסוג זה בספר. מעשה בבנו של חייק, שהציל את אביו ממות בידי הפריץ, וכשזה מוכן לתת לו את בתו לאשה, לאחר שהתאהבה בו, הוא דורש ממנו שימיר את דתו. הצעיר, הרחוק כאילו מן היהדות, עומד בסירובו ומת מיתה קשה על קידוש השם. ועוד מעשה ביהודי, אשר הפריץ דרש ממנו בליל שבת, כאשר עמד וקידש על היין, שירקוד לפניו. סירב היהודי והודיע לפריץ, שבליל השבת אינו מוכר באותותו, בלילה הזה הוא יהודי והוא לא ירקוד לפניו. וכשהפריץ מצוה לשרוף את ביתו ואת כל רכושו, מצוה היהודי על בני משפחתו לא להוציא הגה מפיהם ולצאת דומם מן הבית הבוער, לאחר שנשבר פת לחמם...

נאמנות יהודית

אלה הם היהודים הפשוטים והמגושמים של שכטמאן. אין הם טלית שכולה תכלת. יצרי לב אדם קיימים בתוכם, וכל כמה שהם בריאים בגופם ובנפשם הם נתונים למאבקם של היצרים, ומסתבכים על ידי כך לא מעט. אך כל עלילות חייהם אינן טובעות באמנות היהודית שבהם, שהיא שורש נפשם ועיקר הוויתם. וכאשר בת אחת מצטרפת לתנועת המהפכה הרוסית, וכדי לקבל זכות ישיבה בעיר הבירה, היא ממירה את דתה, על ידי קבלת אישור מכומר, יושבים עליה אביה ואמה „שבעה" ומבכים אותה כאילו מתה ונפטרה מארץ החיים. אך, מאוחר יותר לאחר, שהיא נמלטת מן המשלח לסיביר עוזרים לה בני המשפחה, תוך סכנת נפשות, לברוח לחוץ לארץ. הבולשת עוקבת אחריהם והיא אוסרת אותם ומענה במאסר חדשים רבים, ואז מוסרת עצמה הבת לידי השלטונות, כדי שישחררו את אביה וקרוביה. אהבת הורים לילדים ואהבת ילדים להוריהם מגיעה למסירות נפש ממש, וזאת למרות שבירת המסגרת המשפחתית והליכה בשדות זרים, אשר לא הזו לרוחם של בני המשפחה.

בקיעים בבית

ועוד מעלה שכטמאן סיפורי־אהבה טראגיים, שלא זכו להתגשם, ודרכי החיים סיבכו את גבוריהם בדרכים עקלקלות. הדראמות האישיות, שגונן הטראגי מודגש בידי המחבר, מוסיפות טבעיות לתווי הכללי. שהרי החיים היהודיים ברוסיה, אפילו בתחום המושב, היו מלאים עלילות דומות, כאשר ההשכלה החלה לנגוס בחיים היהודיים המסורתיים. לא מעט היו המקרים, כאשר ההורים הכריחו את בנותיהם להינשא לאנשים עשירים, שבאו מן הערים הגדולות. ואילו בכפר או בעיירה השאירו צעירים אוהבים וסובלים, אשר הצמאון לאהבה שלא בא על רוויתו, הביא למותם ללא עת. באותם הימים נתקימו כבר הבקיעים התחוקים בתוך הבית היהודי. צעירים יצאו ל„תרבות רעה" של עיסוק באמנות. אך עד למלחמת העולם הראשונה עדיין החזיק הבית היהודי מעמד ושמר על מסורת קיומו ההיסטורי בצוק העתים ובלחץ התמורות החברתיות והלאומיות של יהדות רוסיה.

יודע המחבר לשוטט את המהפכה שחולה באותם הימים בתוך משפחה גדולה אחת על עברה הגדול. המשברים הרבים, שפקדו אותה היו מאותות הזמן, והם לא שברו אותה. מה ששם קץ לקיומה בא מן החוץ, מגזירות הגירושים וההתעללויות של המשטר הצאריסטי לפני נפילתו. היו אלה הפרעות והתרגשות של בית הרומאנובים אשר החריבו את משכנות ישראל קודם למלחמה ובימי המלחמה, וערב המהפכה הקומוניסטית של אוקטובר 1917. וכך מעמיד עלי שכטמאן מצבה מפוארה לחלק גדול ונכבד של האקומוסבציה היהודית ברוסיה, שהוא קורא לה „ערב". היה זה הערב שלפני הלילה, לפני שירד החושך על יהדות רוסיה. אפלה זו לא ירדה בבת אחת, ובראשיתה היתה עדיין זרועה כוכבים. אך עד מהרה כבו הכוכבים והלילה שטף את יהדות רוסיה, ניתק אותה מן העם היהודי והעמיד אותה לגורלה הטראגי עד ימינו אלה.

לשונו של המתאר הוא יידיש של פוליסיה ולא מעטים בה הניבים הלא מובנים. אבל השפע הגדול שלה והעממיות שבה מקרבים אותה לקורא ומחממים את לבו.

— ביאליק, יצירתו לסוגיה בראי הביקורת, אנתולוגיה בעריכת גרשון שקד, הוצאת מוסד ביאליק, 459 ע'.

— שמונה נסיכי אדם, חוברת זכרון לשמונה לומדי ישיבת הר־עציון, אלון־שבות, שמסרו נפשם על קידוש השם במלחמת יום הכיפורים, ערב יום־הכיפורים תשל"ה.

— פרדס הריי"ם, על חמשה חומשי תורה, בראשית, מאת הרב יעקב־משה פרייברג, ת"א תשל"ד, קע"ד, עמ'.

לקט לקהלת

הבל הבלים אמר קהלת... הכל הבל

(א—ב)

רש"י: קהלת קורא תגר ואומר על כל יצירת שבעת ימי־בראשית, שהכל הבל הבלים הוא. אומר בעל שפת אמת: תגר, הוא סוחר אשר ממרחק יביא לחמו, וקהלת הי"ה סוחר אשר הי"ה מקרב דברים רחוקים מאד. שנראו להבל הבלים — וגם־כן הי"ה מקרבם לשורש.

(ששיך, חיים, ר...)

הולך אל דרום וסובב אל צפון, סובב סובב הולך הרוח

(א—ו)

„הולך אל דרום" — האדם צריך ללכת תמיד אל דרום היא החכמה. כדברי חז"ל (ב"ב, כ"ה) הרוצה להחכים ידרים, להעשיר־יצפין, ועל ידי זה יכיר וידע גודל חובתו לעבוד את ה': „וסובב אל צפון" — אל בקשת העושר יעשה רק סיבה מעטה, עד ההכרח למצא פרנסתו, ולא יותר; „סובב סובב הולך רוח" — פרוש: מי שסובב סובב הרבה סיבות לבקש ממון — הולך רוחו ממנו, ותאוות מוציאות אותו מן העולם. ואמנם יש לו תקוה, שיעשה תשובה, וזהו: „ועל סביבותיו — אם עושה תשובה לסביבותיו, על שסיבב הרבה לבקש ממון („על", לשון תשובה, כדרשת חז"ל על הפסוק: נאם הגבר הוקם על (שמואל ב' כ"ג) שהקים עולה של תשובה) — „שב הרוח" — תחזור רוחו ורוחו אליו.

(מאור ושמש, רמז קהלת)

מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות

(א—טו)

העולם הזה, בהעדרו יש חסרון, ובהמצאו אין מעלה. כי אדם שחסרים לו עניני העולם־הזה, זה חסרון אצלו, אבל בהתמלאות החסרון לא ראוי למנות את הדבר ליש, כי אינו נכר במציאות. וזהו שאמר, „וחסרון לא יוכל להמנות" — דבר שהוא חסרון כאשר איננו לא יוכל להמנות ליש, כאשר ישיג את הדבר (מי שחסרת לו עין אחת — זהו חסרון; אבל כשיש לו שתי עינים, אין זו מעלה מיוחדת, שהרי זה טבעי).

(ספר הגדות להגאון ...)

דברתי אני עם לבי לאמר... ולבי ראה הרבה חכמה ודעת

(א—טז)

החכמים האחרונים מוציאים המצאות שונות ותחבולות נוספות, המתחדשות בכל דור, ואין זה מפני שחכמת האחרונים גדולה מחכמת הראשונים, אלא משום שהקדמונים המציאו עיקר ההמצאות והאחרונים מוסיפים על הראשונים. ונתנו סימן בזה: כננס על גבי הענק; שהננס הגבה על הענק, רואה מרחוק מסיבה עומד על הענק... וזהו „ולבי ראה" דלתי הוספתי חכמה מכל־ מחמת כל החכמות שהמציאו הקדמונים, אבל נוסף לאלה. „ולבי ראה הרבה חכמה ודעת" — כלומר: לבי, מעצמי מה שלא המציאו הראשונים זה המצאה בעניין, המצאתי אני.

(מלא העומר)

כי ברוב חכמה רוב כעס ויוסיף דעת יוסיף מכאוב

(א—יח)

יבואר על־פי חז"ל: האי צורבא מדרבנן דרתח, אורייתא היא דקא מרתחא ליה (תענית ד'), אם־כן ברוב חכמה רוב כעס — ירבה לכעוס; ויוסיף דעת — כלומר הרוצה לכעוס, כדי שיהי"ה כתלמיד חכם... — יוסיף מכאוב. כי התורה תסתלק ממנו, וכמבואר במד"ר (ויקרא פי"ג) בג' מקומות כעס משה ונתעלמה ממנו הלכה.

(בהרים שי"ש)

עת ללדת ועת למות

(ג—ב)

לא אמר עת להיות מטום שכבר אמר: „יום המות מיום הולדו", והפרישים שיום המות מתחיל מיד ביום הולדו, כי בכל רגע שעובר הוא מת חלק מחייו, כי הרגע הזה לא ישוב עוד — אם־כן אין עת להיות, אלא עת ללדת...

(אבני...)

יקר מחכמה, מכבוד סכלות מעט

(י—א)

הישרים בשכלם אינם חריפים. כי החריפות אינה אלא אגב שבשתא, לפי שאין שכלם יקר ויש להם מעכב בשכלם. כאשר יגבר ה„כל עולה הוא בחריפות גדולה, כמו שאנו רואים בהבערת האש, כאשר ילצק מעט מים עליו, תתגבר ותתלהב האש ביותר שאת ויותר עז.

(בהקדמתו לספר שב שמעתתא, בשם הרה"ק אלשיך ז"ל)

כי את כל מעשה האלוקים יביא במשפט על כל נעלם

(יב—יד)

יתכן ששני אנשים עושים עבירה אחת ובכל זאת אין ענשם שווה; או מצד שהאחד שכלו והכרתו יותר גדולים משל חברו, והעונש הוא כפי הפגם למעלה, והפגם של כל אחד מגיע עד שורש נשמתו. או מלא היתה כוונת שניהם שווה בעת עשיית העון, ר' הפגם בעולמות נעשה לפי ענין המחשבה בשעת החטא ואם האחד הדביק יותר מחשבתו לעבירה, ודאי הוא לעונש יותר גדול. וזהו: „כי את כל מעשה האלוקים יביא במשפט. על כל נעלם" — זהו „ענין" גם על המחשבה הנעלמה.

(לפי נפש החיים ... שער א' פרק כ"ו)

ליקט שלמה יהלומי

פגישות בנכר / מאת ש"ן

הגשמים שירדו באותו יום בלוצרן הקדירו במקצת את חזותה אך לא קיפחו את חינה של העיר. ברחובותיה העקיים התהלכו חבורות תיירים, רובם מאנגליה ומגרמניה, ולאורך חופי אגמיה עמדו רבים, גברים ונשים והטילו מזון לברבורים ולברווזים, שהתחרו קשה ביניהם בחטיפת פירורי הלחם. בהרים המעוננים נעו הרכבלים לעבר פסגות הפילטוס ומתחת לגשרים המרובים שטו סירות וספינות עמוסות נוסעים.

בעיר זו שבמרכז שוויץ, שמיספר תושביה בין שבעים לשמונים אלף נפש, שוכנת קהילה יהודית של מאתים בתי־אב, ברובם המכריע ותיקים, שאבות אבותיהם הגיעו הנה מאלזאס ומבוריה. משולבים בענפי מסחר ותעשייה בעיר וסביבתה הרי מעמדם בדרך כלל מעמד של אמידים.

יושב־ראש הקהילה, יהודי זקוף ונאה, המדבר בנעימה שליוה כשהוא מכונס בתוך עצמו, אומר: „אבותינו גרו תחילה בכפרים שבסביבה, מפני שבערים לא הורשו לגור. הם היו רוכלים ומלווים־בריבית. כאשר ממשלת ברית הקאנטונים השוויצריים הכריזה על שיווי־זכויות ליהודים, בראשית שנות השבעים של המאה הקודמת, הם עברו לגור בלוצרן, אחת מעריה העתיקות של הארץ. אף בימי הביניים היו כאן מיספר יהודים, לעדות המצבות העתיקות בבית העלמין, אך הנסיכים והתגמונים שבזמן ההוא גירשו אותם מן המקום. הקהילה שלנו קיימת כמאה שנה".

באותו יום, ערב שבת, היה ניכר בואה של שבת. בחנות מכולת הסמוכה לרחוב שבו בית־הכנסת, ברוכשטראסה, שבחלון־הראווה שלה היו מונחות חלות־שבת. „לחם־צמה" בלשונם, מפני שהוא קלוע כצמה. עקרות־הבית שמילאו את החנות וקנו חלות היו ברובן יהודיות. לפנות ערב, כשעברנו על פני החנות בדרך לבית־הכנסת, לא נותרה אף חלה אחת בחלון.

בית־הכנסת היה מלא מתפללים, מראה לא כל־כך מצוי בבתי־הכנסת בארצות המערב, ולא עוד אלא בין באי המקום ילדים רבים ובעזרת־נשים ילדות ונערות, משמע שיש כאן חינוך יהודי־הורי לבנים ולבנות, ואמנם, הקהילה מקיימת תלמוד־תורה לילדים ובית־ספר נפרד לילדות.

„זו קהילה אורטודוקסית לפי נוסחה והיא אחת־יחידה ליהודי לוצרן", אומר יושב־ראש הקהילה, „אליה משתייכים גם בעלי דעות ואורחות ליבראליים, שאינם רוצים או אינם יכולים להקים קהילה ובית־תפילה לעצמם. יש לציין שהם במיעוט, בעוד רוב יהודי לוצרן שומרי־מסורת. אין זה ביקרה, שהם עוסקים במיסחר סיטונאי ובתרושת, ולא במיסחר קימעוני בחנויות, כדי להמנע מעבודה בשבתות".

בפרוזדור בית־הכנסת היתה דבוקה מודעה, שרב הקהילה, יגיד שיעור בהלכות גיור, ובהודעה מפורטים המקורות בגמרא ובפוסקים, שבהם ידון בשיעור. המידוע מכוון לבני תורה בקהילה, שיעיינו במקורות להבנת השיעור ולהשתתף בהערותיהם בפילפולו של הרב. אף זה חידוש. לא הטפה של רבנים, אלא שיעור הילכתי שמוקרויים השומעים להתכונן לו כראוי.

התפילה בליל שבת ולמחרתו בתפילת שחרית ומוסף היתה תפילתם של יהודים יראים. בירכתי בית־הכנסת ישבו כמה יהודים ועיינו בגמרות. אלה היו מתפללי מניין הוותיקין, שבשעת תפילת המניין השני ההפנו ללמוד דף גמרא.

טבלה בכניסה לבית־הכנסת מספרת בכמה שורות, שבשנת 1910 תרם יהודי עובר־אורח אחד מצרפת, עשיר מופלג, מאה אלף פראנקים כהוב לבניית בית־הכנסת. גבאי בית־הכנסת מוסיף לספר, שלפני ארבע שנים שהה בעיר יהודי מארצות־הברית, שתרם מיליון פראנקים לבניית בית ועד הקהילה בעיר.

„כלום יהודי לוצרן בעצמם, רובם אמידים, לא ראו צורך לתרום מהונם לבניית מוסדות אלו?" — שאלנו את הגבאי, והוא השיב כלאחר פה: „אין אצלנו גבירים היכולים לתרום תרומות גדולות".

בסיום התפילה הודיעו, שאמירת סליחות תהית בארבע לפנות בוקר, ובאי בית הכנסת קרויים להשכים קום ולבוא לסליחות.

בדומיית לילה בהיר של העיר הרדומה בגשמים, פסענו אל בית־הכנסת. ברחובות ריקים, שיהודים המהלכים בהם היו פועלי־הנקיון, נשמע רחש גלי האגמים ומשק הפעמונים בצוארי הבקר הרועה בצלעות הרים מדושאים. ברבורים מקופלים בנוצותיהם נמו בנידנוד קל על פני הגלים. החשמלית, הספינות והרכבלים השביתו את מהלכם. עיר שקועה בתרדמתה. אלא בסביבת בית־הכנסת נראו עשרות דמויות ממהרות הנבלעות בפתח בית־התפילה.

יהודי בעל קול ערב פותח בנעימה המסורתית, כבעיירות פולין וליטא, „במוצאי מנוחה קדמנוך תחילה, הט אזנך ממרום יושב תהילה לשמוע אל הרינה ואל התפילה", וכמה עשרות יהודים, ביניהם נערים חזרו בקולות נבוכים על הפיסקה. העובר לפני התיבה, יהודי בעל־צורה לבוש בקפידה, הוסיף לסלסל בקולו, כבאמירת־סליחות בימי צרה ומצוקה: „פנה נא אל התלאות ואל להטאות, ראה עתירתם בעמדם בלילות, שעה נא ברצון כקרבן כליל ועולות, תראם ניסיך עושה גדולות".

בתום אמירת הסליחות חזרו היהודים השלווים והאמידים לבתיהם ולעסקיהם בעיר הנאה, שהקיצה משנתה ונעורה לפעולתנותה היומיומית.

רב כוחה של מסורת, שבכל הנסיבות משתמרת על־ידי מקיימיה ושומרת עליהם מפני הסביבה הזרה. לכאורה מעורבים בחיים הכלליים של העיר, בעסקים ובחברה, בלשון ובנימוסים, ללא כל מחיצה. אך אלה שהתכנו לקום בחשכת הליל הלה ולקרוא „שמע קולנו ד' אלוקינו חוס ורחם עלינו", בפנימיותם שונים גם כשבחיצוניותם דומים לכל תושבי העיר. מחיצה זו, שלא נתערערה במאה שנות ישיבה בלוצרן, כמיעוט בלתי ניכר, כשהם מעורים ביומיום העסקי שלה, מעידה על חינוך מגובש שעובר מדור לדור.

✶ ● ✶

כלום קיימת כאן חטיבה יהודית־חברתית מליאה, בכל אורחותיה כבקהילות יהודיות בארצות מזרח־אירופה? עובר־אורח שומר־מצוות השובת במקום, שאין בו בית־אוכל כשר, מכין בחדר מלונו מזון יבש לשבת. כרגיל בדרכים. הוא בא אל בית־הכנסת לתפילת קבלת־שבת ומוצא הרבה יהודים מכל הגילים, יהודים חרדים, שבסיום התפילה אומר אחד לרעהו „גוט שבת". גם ניגשים אל הרב ואומרים לו גוט־שבת. אך אף אחד מהם אינו ניגש אליו, לאורח, אומר לו גוט־שבת, ושואל: היכן אתה סועד בשבת? עוברים על פניו הרב, הגבאים, השמש, יהודים בכל ימות השנה, שוודאי מכירים בו שאינו מקומי, ואינם רואים את עצמם חייבים לשאלו היכן הוא מתאכסן ואם אין לו ידידים וקרובים בעיר שהזמינוהו לסעודת שבת. יחס צונן זה לאורח, במיוחד בליל שבת בבית־הכנסת, לא היה קיים בקהילה היהודית בערים ועיירות שבמזרח־אירופה.

מידת הכנסת־אורחים היתה שם חלק בלתי נפרד מאורח־החיים היהודי. בלילה קבלה־שבת בבתי הכנסת היו הגבאים מבחינים באורחים ואומרים לטכסים, שיזמינו את אלה שאין להם קרובים וידידים לבוא ולסעוד סעודות־שבת אצל אנשים מסיימים הקובים בשכוניהם. „ודלתי לאורח אפתח", במיוחד בשבתות, נצטוה ביותר נלבב, בסבר פנים יפות, ואפילו יהודים שפרנסתם בקושי את ביתם היו מזמינים אורחים לשולחנם. ואילו בעיירה היו יוצאים בערבי שבתות אל תחנת־הרכבת כדי לבדוק אם הגיעו אורחים למקום, ומשהם נמצאו, היו מובילים אותם בשמחה לבתיהם כל מכניסי־אורחים. נוהג זה כמעט שאינו קיים בקהילות המערב, לרבות קהילות חרדיות.

התוודעני במיקרה ליהודי מקומי אחד, תושב... אביו, בן היהודים שעלה את צאצאיו ללמוד בישראל והם התחתנו בארץ והתיישבו בה ביישיבת קבע. כשנתגלגלו הדברים על מידת הכנסת־אורחים, אמר: הנני קובע עתים לעיין במשנה וגמרא ויודע את המאמרים המדברים בשבחה של מצווה זו: גדולה הכנסת אורחים מהשכמה לבית המדרש וגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה. יש לרוץ לקראת אורחים, כאברהם אבינו בשעתו, ולא להקדים בביתיהם אלא ליתן להם קורת־גג, מזון ושתיה. הכל ידוע. אך הנני מודה ומתודה, שאיני נוהג כך ולא הירגלתי את ילדי לנהוג כך. יהודים בשוויץ תורמים לצדקה, מחלקים צדקה לעשית תורה וחסד, תורמים מכספם ליהודים הבאים לכאן ומבקשים נדבה לפרנסתם, נדבנים לבנותיהם וחדשי רופאי לעצמם ולקרוביהם. מעולם לא קפצנו ידי בלתת תריבה לכל דורש. אך נהג השוויצים בידינו לא לפתוח דלתיה בהיינו בפני אורחים. בכוונה אף אנו כנוסים מאוד ושוויצים מאוד. ככלות הכול אנו חיים ביניהם כגיים רבות ואי־אפשר לא להקות את הליכותיהם.

ביום ראשון הוא יום טוב בעבודה הראה לני־תמודות לוצרן בנופה ובמיבניה. הרי גשר־העץ מקורה־גג העתיק, כולו עטור פיתוחי־חותם, והנה מגדלי החומות של לוצרן שלפני אלף שנה, הרי גן־הקרחון על פסליו והנה המזרקה בשלל צבעיה. במוזיאון העירוני לאמנות מבקרים מרובים, מקומיים ותיירים. ולאורך הטיילת הארוכה בשפת האגם מעגני ספינות יוצאות ובאות מכאן הטיילות מוקפות גינות־פרחים מכאן; להקות יוני־בר טסות על פני האגמים, סובבות במים וחוזרות לחלל האוויר, במירוצי ההרים הירוקים מפכים פלגי מים, ועדרי צאן ובקר לועסים בהנאה את העשב השופע. קבוצי־יופי מרובים התלכדו למראות מהנים. רבים יוצאים מכאן לטיולים בהרים ולהפלגות בספינות לאורך האגמים.

היהודי מלוצרן, שמלווה אותנו בסיור בעיר, אומר: ודאי, עיר יפת נוף, ששירותיה פועלים בדייקנות, כסדרי שוויץ, והיא מספקת פרנסה לכל תושביה. אף שוכנים בה כמה אלפים פועלים זרים, יוצאי מדינות הלוקות בחוסר־עבודה, שעוסקים כאן בסוגי עבודה שחורה. היהודים במקום רובם ככולם בעלי עסקים משגשגים. מבחינה חומרית אין מה להתלונן. אבל גם בגן־עדן שלנו זה יש מקום לדאגה. בנינו ובנותינו הלומדים באוניברסיטה מעורבים בבניהם ובבנותיהם של השוויצים, שתוצאותיו נשואי־תערובות לא מעטים בינינו לבינם. אמנם זו קהילה אורטודוקסית בחלקה הניכר, שמחסנת את הדור הצעיר לשמור על התחומים בשיעור רב יותר בקהילות אחרות. אך גם כאן מתרבים מיקרים של תערובת, לצערם של ההורים היהודים, והעסים שולחים את צאצאיהם לארץ־ישראל, מהם המשתקעים שם ומהם החוזרים הנה עם בני ובנות זוגם. אבל צעירים הנשארים במקום ואינם שומרי־מסורת עלולים להתערב בין השוויצים. בכמה וכמה קהילות מתקרבים נשואי־תערובות לשלושים וארבעים אחוז.

מעניין לעניין סח על היחסים בין השוויצרים לבין היהודים המקומיים. אנטישמיות גלויה אינה באופנה בשוויץ. בימי מלחמת העולם האחרונה, כשהנאצים השתוללו מעבר לגבול הסמוך, צצו גם בשוויץ אירגונים לאומנים אנטישמיים, שתבעו לכלוא את היהודים בגיטאות, כפי שנהגו נסיכי הלוזיצה והגמנציה לפני מאות שנים. הם התנגדו, כמובן, בכל תוקף לפתוח שערים לפליטים יהודים שהצטופפו בגבולה. שלטונות הקנטונים והשלטון המרכזי שללו בתוקף כל אפלייה בין אזרח לאזרח, ולאחר המלחמה האנטישמיות ירדה למחתרת. אך היא לא בטלה, ראיה לדבר, איסור השחיטה היהודית. אפילו היהודים הוותיקים, שסיגלו לעצמם נהגי מקום, זרים הם בעיני השוויצים. יחס זה ידוע ליהודים, שלצורך ההיות, כנראה, טורחים לא להבליט את עצמם בחיים הציבוריים והתרבותיים. עשרים אלף יהודי־שוויץ מכונסים בעסקיהם ומרצם הציבורי מושקע לרוב בעניינים קהילתיים בלבד. מפני שינא־בישא מוטב לא להיות ניכר ביותר ברשות־הרבים של שוויץ. גלות שוויץ אף היא גלות.

„בקשו חכמים לגנוז ספר קוהלת"

מאת מ. טרופר

בוהרת המאמר הלקוחה מדברי חז"ל [1]) מעוררת כמה שאלות: 1. מפני מה בקשו חז"ל לגנוז את ק'? 2. ר"ב. „ומפני מה לא גנזוהו". בכל כדי לענות על שתי השאלות הללו עלינו להשיב תחילה על שאלה שלישית — מהו תכנו של ק'? ובמפורש יותר: מה היתה מטרתו של ק'? באילו דרכים ניסה להגיע אל מטרתו? לבסוף, מה מצא. או: לאילו מסקנות הגיע?

מטרתו ודרכו של קוהלת

מטרתו היתה להקור ולדעת „מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש" או: „איזה טוב לבני האדם אשר יעשו תחת השמים מספר ימי חייהם." [2]) כלומר: קוהלת ביקש למצוא את הטעם והתכלית של חיי האדם על אדמות, ומהם המעשים המביאים להכלית זו.

ומה היו דרכיו ואמצעיו בהשגת מטרתו? קוהלת העביר תחת שבט ביקורתו של הכמתו, „חכמת אנושית" (על כך עוד ידובר להלן) „את כל המעשים שנעשו תחת השמש", הן מעשי האלקים והן את מעשי האדם והחברה. כן העביר תחת שבט ביקורתו את החכמה עצמה והמדות בה: וכה בשעה ניסה אף להרבות בשמחה ובהתענגות החיים [4]).

מציאו ומסקנותיו [4])

קוהלת מצא, שהכל קבוע הן ב... נשי בביכול והן במעשי האדם והה... יה [5]). אין דבר מחודש ומש... ה ואין גם לחדש ולשנות דבר [6]. ...ר על כן — מעשי האדם אינם ...שותו: גם הם נקבעים וכפויים ...ין מבורא, כלומר: אין בחירה ...יה [7]) ולפיכך כל מה שנראה ...הם, בכל אחד משלושת התחומים ...יה, כ„מעוות", הרי זה — „לא ...כל להתקן"! [8]) גילוי עובדה זו ביכול!) הוא הסיבה העיקרית ל...קנה הפסימיסטית של קוהלת, ...אין יתרון לאדם בכל עמלו, ...אין ערך ותכלית לכל מעשיו, ש...בל הבל ורעות רוח [9]).

ברם קוהלת אף מצא, שגם להכמה ...ן יתרון כולם, משום שאין חכמת ...ם מספיקה כדי להבין את העל... העולם וכל המתרחש בו [10]). ...יתרונה של החכמה הוא בחיים ...בד [11]). גילוי אחרון זה כערער, ... שעוד נראה להלן, את כל ה...יון, שבנה ק': את המסורה שה...ב לעצמו, את הדרך בה הלך ואת ...קנותיו הפסימיסטיה; אלא שק' ...א הרגיש, כנראה, בערער. ...מכאן הסתירות הרבות שבדבריו ...ל מקצתן כבר עמדו חז"ל [12]) ...התבטאו בפירוש: „שדבריו ...ותרין זה את זה".

...גילוי „חיובי" אחד נתגלה לק...ת ועליו הוא חוזר בכמה מקומות ...כמה צורות הגילוי אומר: „שאין ...ב לאדם כי אם לשמוח ולראות ...ב בחייו וזה חלקו מכל עמלו [12]). ...הלת מוסיף שתי הסתייגויות: — ... שהשמחה והצאה הנזכרת בי...ים המותר, מבחינה דתית ומבחי... מוסרית [14]) ר"ב) שלא לעבור ... הגבול הצר, שבין רדיפת הנאה ...מותרת) לבין רדיפת התאוה [15]). ...אסורה), ובכדי שיוכל אדם להפיק ...ינו ומעמלו את מירב ההנאה ה...מותרת ולא יופרע לא מבפנים־מצ...ב שלו — ולא מבחוץ: החברה, ...שלטון והאלקים — קובע קוהלת ...למד עיקרון מעשי כללי — עיק... הנהיה, או: ההליכה בקו ה...גבלות הקטנה ביותר. עקרון זה ...פרס לכללי התנהגות לגבי כל ...ר המגורפים הנ"ל: לגבי החברה ...בור — להתרחק מקיצוניות ...כבד „אל תהי צדיק הרבה, אל ...שע הרבה, אל תתחכם יותר ואל ... סכל". ובכלל, לא להיות רגיש ... לדעתם של אחרים [16]). לגבי ...שלטון — לקבל מרותו, לקיים ...תיו ולא להתנגד לו [17]). ולגבי ... — להיות זהיר בעבודתו, לקיים ...ריו ולמלא את הנדרים [18]). — ...ה הן המסקנות העיקריות של קה...

ההיסטורי ומאבקם של עם ישראל ואמונתו; זוהי סתירה גם לכל הלי כותיהם של יהודים רבים מישראל ומאבקם הם, כמאבק נגד האלילות שבפגנים ושבנוצרים, כמאבק נגד עריצות אנוש ונגד „שלטון האדם באדם לרע לו".

„ומפני מה לא גנזוהו"

אם השקפתו של קוהלת ביחס ליסודות הדת המוסר של חיי הפרט והכלל כה מנוגדת להשקפת יתר ספרי התנ"ך ולהשקפת חז"ל המזדהה עם האורתוגה, כי אז מובנת שאלתם הגדולה — „מפני מה לא גנזוהו"? וזו דורשת תשובה. אמנם חז"ל יישבו כמה מן הסתירות ולפי דרך הפרשנות הדרשנית. גם מפרשינו הקלאסיים, כאו"ע ואחרים המשיכו ביישוב הסתירות. לאחרונה הרבה לעשות בתחום זה ד"ר זרכנוד במבואו ובפירושו לק' [28]). בדבריו יש לא מעט מן הדרשנות והאבמיל.

לדעתי, אפשר לתת לשאלה זו, שתי תשובות: אחת, „היסטורית", המצביעה על הערך, שהיה לספר בעיני התנאים מימי סוף בית שני, שדנו אם לקדשו ולקיימו, או לפסלו ולגנזו; ושניה המנסה לקבוע את ערכו הקיים והנצחי של הס' לכל הדורות ולדורנו בכלל.

התשובה ה„היסטורית" מנסה לומר, שמסקנתו של קוהלת בדבר החיים על כל הנאותיהם ושמחותיהם שבה מוגשת ושלטת בספר — מסקנה זו היתה, כנראה, חשובה מאד בעיני התנאים מסוף בית שני [29]); משום שבה ראו אחד הכלים לעצירת הנטיה המסוכנת של שלילת החיים, שהלכה והתפשטה בעם, בימים ההם, ע"י האיסיים, הנוצרים הראשונים וההולכים בעקבותיהם; ולפיכך קיימו את הספר ולא גנזוהו.

דומני, שתשובה זו רמוזה גם בתשובתם של חז"ל לאותה שאלה שבקוהלת רבה. וכך נאמר שם: „א"ר שמואל ב"ר יצחק: בקשו חכמים לגנוז ספר ק' ע"י דברים שמצאו בו דברים מטין לצד מינות. אמרו: הרי כל חכמתו של שלמה שאמר: שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך. ומשה (רבנו) אמר: ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. התורה הרצועה!? לית דין ולית דיין!? אלא כיון שאמר (שלמה): ודע כי על כל אלה יביאך אלקים במשפט, אמרו: יפה אמר שלמה!" ניתן לשאול: ומפני מה כל כך „יפה"? הרי מוטב היה, שלא היה אומר לא זה ולא זה!? אלא נראה, שחיוב השמחה והטבת הלב עם ההגבלה של „ודע" היה בכל זאת דבר „יפה" בעיניהם; ומשום כך „לא גנזוהו".

(אין להסיק מכאן, שסי' קוהלת כאילו נתחבר בסוף בית שני. הספר נתחבר, כדעת חז"ל, ע"י שלמה המלך לעת זקנתו ובסוף בית שני רק דנו החכמים בדבר קדושתו או אי קדושתו, כשם שעשו באותם הימים גם לגבי ספרים אחרים, כגון: שה"ש, מגילת אסתר ואפילו ספר יחזקאל [30]).

ערכו הנצחי של קוהלת

אפשר לומר, שערכו העיקרי נעוץ בשלילה שבו. כבר נאמר לעיל, שכל מסקנותיו הפסימיסטיות הגיע באמצעות חכמתו, חכמת אנוש. וכבר עמדו על כך חז"ל [31]). „ריש בן מנסיא אומר: ק' אינו מטמא את הידים, מפני שחכמתו של שלמה הוא". הספר משמש לנו דוגמה קלסית לאילו מסקנות עלול אדם להגיע כשהוא נשען על חכמתו ועל בינתו בלבד! וכשאנו מצרפים לזה את העירעור שבתערערה החכמה על־ידי קוהלת עצמו, כפי שציינו לעיל, בנוסף לו ממנה את ערכה המוחלט ואת יכולתה לפתור את בעיותינו — הרי זה עשוי להגביר בתוכנו את האמונה בה' ובתורתו, שרק הם נותנים לנו הרגשת אושר ושמחת חיים אמיתיים ונצחיים.

דומני, שגם רעיון זה רמוז בדברי חז"ל [32]). אחת התשובות על שאלתם „מפני מה לא גנזוהו" (את ספר קוהלת) היא: „מפני שתחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה". בביטוי „סופו דברי תורה" כוונתם בוודאי, כמפורש שם, שהפסוק האחרון של קוהלת מסודר לשמור ולקיים את דברי התורה; שכן הפסוק אומר: „סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם". ברם, למלת „סוף" יש גם משמעות של: תוצאה, מסקנה. הביטוי „סופו דברי תורה" יכול להתפרש בנקל: הסוף הוא, התוצאה של הספר היא, שאנו באים לדברי תורה!

לא נתרחק איפוא מכוונתם „דאר־שונו" של חז"ל אם נאמר, שלא רק „תחילתו וסופו", כלומר הפסוק הרא־שון והאחרון של קוהלת, אלא כולו עשוי להחזיר אותנו לדברי תורה, ללמדם ולקיימם; כי אכן — „זה כל האדם"!

...ברי קוהלת ...ין לצד מינות"

...ם נבדוק את המסקנות הנ"ל ... קוהלת לאור השקפת התורה וה... אים ורוב הכתובים באותם הנוש... נמצא שאכן צדקו חז"ל בקבי... ההריפה במקצת „שדבריו מטין ... מינות" [19]). להלן בקורת קצרה ... המסקנות אחת אחת.

...הלת מצא שמעשי האלקים ומע... האדם והחברה הם קבועים וללא ...י. בניגוד לזה מלמד התנ"ך, ... חידוש במעשי אלקים, על ידי ...ים והנפלאות שמחולל ה' למען ...יו ועושי רצונו. ובמעשי האדם ...ברה — התשובה מחוללת ... חידושים ושינויים מהפכניים; ... על־ידי כוח התשובה, שניתן ...ם, הוא כאילו נולד מחדש ומש... את מעשיו מן הקצה אל הקצה. ...הלת מוצא כה לבקר אף במעשי ...כול [20]). יש בזה, כביכורי חז"ל, ... מעם „הטיה לצד מינות". לעו... מכריז התנ"ך בכל מיני צורות ...: „הצור תמים פעלו כי כל ... דרכיו משפט וכו'", „...כי אני ה' ... חסד משפט וצדקה בארץ", ...ק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל ...יו [21]), ועוד הרבה.

...כלל, הראיה הפסימיסטית של ...ם: מלואר ב„מעוות לא יוכל ...קן" — כמה מנוגדת היא לראייתם ... משורר תהילים, לכשל, השרים ... לבריאה ומכריזים בהתפעלות ...ה: השמים מספרים כבוד א־ל ... „מה רבו מעשיך ה' כלם ...מה עשית [22]) וכיו"ב.

...אותה פסימיות רואת קוהלת גם ... היחס ההדדי, שבין ה' לאדם. ... אומר: „כי האלקים בשמים ... (ואתה) על הארץ" [23]) ...ר: קיים ביניהם מרחק עצום, ... לעבור. ואילו התורה מכריזה: ... מי גוי גדול אשר לו אלקים ...בים אליו כה' אלקינו [24]). ...ד' התהלים אומר: „קרוב ה' ... קוראיו" [25]) ועוד כיו"ב. ובידי ...דם להגדיל קרבה זו ע"י מעשיו ...נת „מעשיך יקרבוך".

...הלת הסיק, „שאין טוב לאדם כי ... לשמוח ולראות טוב בחייו" [26]). ... ההנהגות האנכיות הם הטוב ...?! ומה אומר מיכה המורש... [27]) — „הגיד לך אדם מה טוב ... ה' דורש ממך: כי אם עשות ...ם ואהבת חסד וכו'" ... ...ם בזה מלא תורה, נביאים ו...ים.

...כסוף, העקרון המעשי שקבע ...ת, עקרון הנוחות וההליכה בקו ...גבלות הקטנה ביותר — עקרון ...א, לדעתי, סתירה לכל מהלכם ...

הערות

1. גמרא שבת ל:, ק' רבה א, ד ועוד. 2. ק' א, ג. ב, ג. 3. שם, שם א"ב 4. לשם הקיצור הבהירות אנסחם בדיל בלשוני ואציין את מראי המקומות ב„הערות". 5. ק' א, א"ז, ג, א"ח, מז 6. שם, א, טו. ז, יג 7. שם, א"ב 8. ראה בהערה 6. 9. שם, א, ג, יא, יד ועוד 10. שם, ג, יא. ז, יד. כד ועוד 11. שם, ב, יב"ז. ז, יא"ב 12. ראה הערה 1; 13. שם, ב, כד. ג, יב, כב ועוד 14. שם, ד, יז. ה, א"ג 15. שם, יא, ט 16. שם, ז, ט, סו"יח 17. שם, ח, ב"ג. י, כ 18. שם, ה, א, ג 19. ק' רבה א, ד 20. ק' א, ד"טו ועוד 21. דברים לב, ד. ירמ' ט, כג. תהל' קמה יז 22. שם, יט, א. קד, כד 23. ק' ה, א 24. דברים ד, ז 25. תהל' קמה, יח 26. ראה הערה 13; 27. מיכה ו, ח 28. גדסם בסדרת „דעת מקרא", חמש מגלות, ירושלים תשל"ג 29. ראה ההערה הבאה 30. ראה מס' ידים ג, ה ועוד 31. גמרא מגילה ז. ...

המאבק על חופש השייט לאפריקה

מאת ד"ר י. נפתלי

מלחמת ששת הימים פרצה כאשר המצרים הסמו בפני ישראל את המעבר לאפריקה בשארם א שייך. התעצמות הסובייטים כיום במבואות ים־סוף בעזרת הכוח הצבאי שלהם המתחזק בסומאליה הפרוגרסיבית שבמזרח אפריקה — מעוררה דאגה אצלנו וגם בארצות המערב. מה עוד כשתיפתח תעלת הסואץ יוכלו הסובייטים להגיע למזרח אפריקה בדרך הקצרה ביותר מהים התיכון ומהים השחור. גם נשיא דרום־תימן עלי איים לאחרונה בסגירת באב אל מאנדב אם תפרוץ מלחמה בין ישראל והערבים.

באב אל מאנדב נחשב כאלפיים שמונה מאות קילומטר מדרום לאילת והוא המעבר בים סוף לאוקינוס ההודי. בסביבת המקום הזה נמצאים כמה איים קטנים הידוע שבהם הוא האי פרים. לפני כמה שנים טענו הערבים, שישראל הקימה באי זה תחנת ראדאר וכי הדבר נעשה בשיתוף עם חבש. באדיס־אבבה, בירת חבש, הכחישו את הידיעה הזאת, כשם שהכחישו שלישראל יש בסיסים צבאיים בארץ הזאת. גם צפון תימן הכחישה קיום ראדאר ישראלי בפרים ובכנגא הודיעו, שהאי נמצא בפיקוח ערבי.

אם שארם א שייך תהיה סגורה בפנינו — אין לאילת ערך רב לנו כמוצא לאפריקה ומשום כך נלחמנו נגד סגירתו במלחמת ששת הימים. מאידך, אין ערך רב לשארם א־שייך אם באב אל מאנדב יהיה סגורה בפנינו, כי המעבר שם הוא צר מאד והארצות הסמוכות הן: מצרים וסודאן — במערב, סעודיה ותימן — במזרח, חבש היא בסוף הדרך לבאב אל מאנדב ואחרי כן בא ג'יבוטי, הנמל של סומאליה הצרפתית.

על סגירות באב אל מאנדב נודע לצבור הרחב רק אחרי מלחמת יום הכיפורים. המצרים לא הודיעו על כך בגלוי. להיפך, בעת המשא ומתן על הפרדת הכוחות בסיני, הם טענו שלא סגרו את המעבר וכי בכלל הוא שייך לצפון תימן. בסופו של דבר קבלו עליהם המצרים התחייבות בעל פה לדאוג, שהמעבר יפתח והם עמדו בדיבורם. הצפון־תימנים ניסו לטעון שמדובר כאן במים טריטוריאליים שלהם. אם כי ידוע, שמים הנמצאים בשכנות של מספר ארצות — אין להם ריבונות של מדינה אחת, כפי שזה למשל, הכתב בבוספורוס, הסואץ, פנמה ועוד.

משום כך איש לא העיז לטעון עד היום בגלוי שהוא סגר את המעבר הזה בפני ישראל ואנחנו לא פרצנו את המעבר הזה, כי טרם העמדנו בפני הצורך לעשות זאת. כנראה, שההסכם עם מצרים בעת הפרדת הכוחות בסיני גם בהדין — פעל. מאידך, עלולים אנו לעמוד לא פעם בפני מצבים קשים בבאב אל מאנדב, בפרט כשנשיא דרום תימן עלי הצהיר לאחרונה, כי בשיחה עם סאדאת הבטיח שארצו תמלא חובתה במאבק נגד ישראל ותחסום בפניה את המעבר בבאב אל מאנדב. ומכאן הרגישות אצלנו כאשר מעצמה העוינת אותנו מגבירה כוחה בסביבות המבצע מארצנו לאפריקה, כפי שנודע הדבר לאחרונה עם התעצמות הסובייטים בסביבה זו.

רוסיים עוברי את הים ויצמאם. הם אינם רוצים להשאיר את האזור בהשפעתה של סין. ידוע גם, שמצרים התעלה גורמת נזקים לכבה כבצרים המערב „בעיקר לאנגליה ולאיטליה.

מאידך, ארצות ערב הסמוכות לתעלת הסואץ לא גילו דאגה לפתיחתה בחודש. אף אלג'יריה המבקשת לדרוש בתוקף החזרת כל השטחים הכבושים על ידי ישראל לערבים ושלחה צבא למצרים בעת מלחמת ששת הימים — פתיחת תעלת הסואץ אינה בראש דאגותיה. כידוע עיקר היצוא שלה הוא הנפט, הוא יוצא לארצות אירופה דרך הנמלים בים התיכון ואין לה כל צורך בתעלת הסואץ. להיפך, אלג'יריה נהנית מסגירת התעלה, אם הנפט מארצות מזרח התיכון אינו עובר דרך תעלת הסואץ בגלל סגירתה וצריך לעשות סיבוב דרך כף התקווה הטובה, הרי זה מייקר את הנפט של ארצות אלה.

גם בעת ביקורו של ראש ממשלת בריה"מ אלכסי קוסיגין באלג'יר, לפני כשנתיים וחצי לא העלה את הנושא הזה בפני מארחיו וגם האלג'יירים כמדום לא דברו על כך. כנראה, שקוסיגין הבין, כי אין למארחיו ענין לדון אתו בנדון. אומנם, היו שבוצות כאילו הרוסים אינם מעוניינים עוד בפתיחת תעלת הסואץ והסבה לכך היא: כל עוד שנאצר היה בחיים ראו הרוסים עצמם כבעלי ברית במצרים ובמזרח התיכון. אולם, מאז מותו של נאצר אין לרוסים אבק כלא ביורשו סאדאת ואי אפשר עוד לסמוך על מצרים כבקודם. כה עוד. שמלחמת יום הכיפורים הוכיחה, שמצרים התקרבה לארצות־הברית. אלא, שבכוונות אלה אין כל יסוד ממשי. דווקא מפני שמצרים התקרבה לארצות הברית יש ענין לבריה"מ להוציא את כוחה בסביבה הזאת ולצד הצירוף לקבוע על המעבר מים סוף לאוקינוס ההודי וכאן גם לאיים על ישראל בחסימת המעבר לאפריקה. התעצמות הצבא הרוסי בחופש של אפריקה המזרחית בזמן האחרון מאשרת את הטענה הזאת.

בכל המצב הנוכחי את הדבר הבנין יוגוסלאביה היא הדיה הזרזה בכל תוקף לפתיחה את תעלת הסואץ. נשיאה טיטו מנצל כל הזדמנות לדרוש זאת. ארצו סובלת ממצב דברים זה. סגירת התעלה גרמה נזקים רבים לארצו. מבין ארצות המערב אנגליה ואיטליה מעוניינות בפתיחת התעלה. כי בסגירתה רבה אף להן נזקים רבים. בניגוד איטליה בישראל כיום וגם קודמו ...

מתך בכל הצעה שתינקט לפתיחת התעלה בחודש.

בזמן האחרון — דווקא האמריקאים שהתנגדו כל הזמן לפתיחת התעלה ואת בפני שהרוסים מתנגדים בפתיחתה. אחרי ההתקרבות ארצות הברית־מצרים, ניתן יהיה לדאוג, שהרוסים לא יתפסו בסביבה זו. מעניין, שכאמרי מלחמת ים הפצירים בבסיסים בישראל בעין יפה על פתיחת תעלת הסואץ והקי קום היסוד ערי החוף שעל יד התעלה. כי אם יחזרו הפליטים המצריים לגור בערים האלה והצלה הפעל, הרי זה יהיה סימני מצרים לשלום ולא למלחמה.

עצמאות ג'יבוטי — גם בעיה שלנו

בימינו אלה קיימת בעיית העצמאות של חוף סומאליה הצרפתית עם עיר הנמל שלה ג'יבוטי, שיש לה ערך איסטרטגי רב למערב והשיבה ביהודה לישראל בבואה לאפריקה דרך ים־סוף. החוף של סומאליה הצרפתית עם שטח של עשרים ושנים אלף קילומטר מרובעים וכמאה ושלושים אלף תושבים — עיקר הישובהו בעיר הנמל ג'יבוטי עם כשלושים אלף תושבים. שאר השטח של החוף הזה הוא כמעט שמם, נמצאים בו רועים ונודדים. לעזבת זאת, לעיר הנמל ג'יבוטי ערך רב בבחינה איסטרטגית כאמור בשביל המערב ולמושבה עצמה בבחינה כלכלית ומסחרית.

הצרפתים התיישבו כאן בשנת 1884. לפי הימי שלהם הדרום היה גבל בין הארץ לבין נאיבת בדרך להודו־סין, אחרי שהאנגלים סרבו לאפשר להם להשתמש בנמל עדן. כאשר מוסוליני כבש את חבש ה־גוס גורם. דרש מוסוליני מצרפת את ג'יבוטי בשם האיחוד של סומאליה כולה, כי סומאליה האיטלקית נכבשה על ידי איטליה. אבל האוכלוסיה המקומית נשארה נאמנה לצרפת. רבים מצעירי החוף הזה לחמו בשורות צרפת החפשית במלחמת העולם השניה.

אולם, רוח העצמאות שנשבה באפריקה אחרי מלחמת העולם השניה לא פסחה גם על סומאליה הצרפתית. לפני למעלה מחמש עשרה שנה נערך משאל עם והרוב המכריע הצביע בעד המשך השלטון הצרפתי.

כשביקר דה־גול לפני כשבע שנים בג'יבוטי, נשמעו קריאות „תחי צרפת". אבל נשמעו גם קריאות „תחי העצמאות". נשיאה של צרפת הודיע בו במקום — אם התושבים יוכיחו בדרך דימוקראטית, שקיים רצון לשינוי במצב המדיני — צרפת תתחשב בכך. כעבור זמן קצר התקיים משאל עם ולמעלה מששים אחוז של האוכלוסיה הצביעו בעד צרפת. שונה גם הסטאטוס החוקי של המקום שהפך להיות מחוז צרפתי ובחורים עם צירים לבית הנבחרים ולסינאט — כולם גוליסטים. אלא, שדורשי העצמאות טוענים, שבמשאל העם שהתקיים בפיקוח הצבא ומשום כך היו התוצאות כאלה.

מצאה תמיכה גלויה בלוב. לפני למעלה משנתיים, עם תום ביקורו של ראש ממשלת סומאליה המוסלמית בטריפולי שבלוב, פורסמה הצהרה ובה קריאה לצרפת לשחרר את חוף סומאליה ולהעניק לו עצמאות מדינית בהתאם לעקרונות האו"ם. גם בוועידה של האיחוד האפריקאני, שהתקיים אחרי כן בראבאט בירת מארוקו, העלתה לוב בתוקף את הדרישה לתת לתושבי המושבה הצרפתית זכות להגדרה עצמית ולהחליט על כך בזמן הקרוב ביותר. כשביקר ראש ממשלת לוב ג'אלוד בפארים בעניני רכישת נשק הוא ניצל את ההזדמנות להעלות את התביעה הזאת. הלובים סבורים כנראה, שבעזרת הכספים הרבים שבידם יוכלו לשכנע את תושבי המקום, שיקבלו מהם מענקים במקום אלה שהם מקבלים מצרפת.

כמובן, אם סומאליה הצרפתית תזכה בעצמאות, קיימת סכנה לישראל, שאפשר יהיה לחסום את הדרך מישראל לאפריקה במוצא של ים־סוף לאוקינוס ההודי. הלוא אין כל ספק כאשר תזכה סומאליה הצרפתית בעצמאותה היא תלך בדרך של סומאליה המוסלמית. בפרט, כשלוב תבטיחה לה עזרה ואז ישיבתנו בשארם א־שייך לא תהיה להועלה רבה, כי הדרך לאפריקה תיסגר בפנינו.

לפני כשנה וחצי, כשביקר שם הנשיא פומפידו — לא נשמעו עוד הקריאות תחי העצמאות, כפי שזה היה שש שנים לפני כן, בעת ביקורו של דה־גול שם. כנראה, למדו בינתיים לקח מהעצמאות של חצי האי עדן. עיר הנמל עדן, הפכה להיות עיר מתה מאז שהאנגלים עזבו אותה. מכיוון, שעיקר קיומו של החוף הזה הוא עיר הנמל ג'יבוטי, חוששים שגורלה עלול להיות כגורל עדן, אם ימשיכו לדרוש עצמאות ויזכו בה.

אחרי ביקורו בג'יבוטי, ערך הנשיא פומפידו ביקור במלכות באדיס־אבבה. מלך חבש הודיע אז, שהוא מסתכל בעין יפה על נוכחותה של צרפת בחוף סומאליה והנשיא פומפידו הכריז אז: ארצי תעשה הכל כדי להבטיח חופש שיט לכל הארצות בבאב אל מאנדב — שער הכניסה אל האוקינוס ההודי.

הודעה זו — הרגיזו אז בחוגים הרשמיים בארץ ובצרפת — מכוונת בעיקרה לישראל, כי חופש שיט בבאב אל מאנדב מבטיח מעבר חופשי מישראל לאפריקה.

*

ישראל מאז היותה באו"ם תמכה בעקביות בעקרון שיחרור העמים. לוב אחר שזכתה בעצמאותה נתקבלה כחברה באו"ם רק תודות לרוב של קול אחד — הקול של ישראל. התודה שקיבלנו מלוב ידועה — מיד עם כניסתה לאו"ם הצביע נציגה יחד עם הערבים נגדנו. נקווה, שבעתיד ידעו מכווני המדיניות שלנו לדאוג יותר לאינטרסים שלנו מאשר להגנת עקרונות. אם תתעורר באו"ם שאלת העצמאות של סומאליה הצרפתית, נזכור שסומאליה עצמאית פירושה סכנה לחופש השיט מישראל לאפריקה.

הבטחת חופש השיט גם לישראל

סומאליה הכושליכית אינה משליבה כיוון עם המצב הקיים והיא ...

מי מעוניין בפתיחת הסואץ?

ידוע הדבר, שהרוסים מעוניינים בפתיחת תעלת הסואץ, כדי לפתוח בפניהם את הדרך למזרח הרחוק, בעיקר להודו־סין, גם אחרי שהאמ־ ...

שח־מט

בעריכת שלמה קנדלשיין

קרפוב – קורצ'נוי ארבע וחצי – שתיים וחצי

הצעיר אנטולי קרפוב התקדם שלב נוסף בדרכו להתמודדות על הכתר העולמי בשחמט נגד „בובי" פישר. בשלב חצי הגמר המתקיים במוסקבה מוביל קרפוב לאחר הסבוב השביעי בהפרש שתי נקודות נגד היריב קורצ'נוי. המשחקים השישי והשביעי הסתיימו בתיקו ואילו בשישי הס... זכה קרפוב (בלבן) לאחר 31 מסעים. קורצ'נוי נקט במשחק זה בהגנה ספרוב (הגנה רוסית). מנצח הדו־קרב הוא זה הצובר ראשונה חמישה נצחונות.

נצחונו הראשון של קרפוב בדו־קרב היה מלהיב וקצר. להלן המשחק:

סיציליאנית
(נוסח הדרקון)

קרפוב — קורצ'נוי

1. ה4 ג5 2. פו3 ד6 3. ד4 ג:ד4 4. פ:ד4 פו6 5. פג3 ז6 6. רה3 רז7 7. ז3 פג6 8. מד2 0—0 9. רג4 רד7 10. ח4 (המסעים המקובלים בעמדה זו הם רב3 — 0—0—0 ורק אח"כ פתוח הלבן בהתקפה באגף המלך) צג8 (אפשרי גם פא5) 11. רב3 פה5 12. 0—0—0 פג4 13. ר:ג4 צ:ג4 14. ח5 פ:ח5 15. ז4 פו6 16. פדה2 (בעדיף התחילה לשמור על הקרבה אפשרית של השחור בג3 ולא לנקוט כיד רח6 עם המשך אפשרי — ר:ח6 17. מה:ח6 צ:ג3 ...) 18. ... 19. ... 20. ... 21. ... 22. ... 23. ... 24. ... 25. ... 26. ... 27. מ:ח8 + הסתור נכנע.

אולימפיאדת הנשים בקולומביה

במדורנו הקודם הודענו עפ"י ידיעה שקבלנו מקולומביה כי נבחרת הנשים של ישראל עלתה לגמר א' באולימפיאדת הנשים 1974, הנערכת בימים אלו בעיר מדליין שבקולומביה.

קבענו זאת מאחר שנבחרתנו זכתה במקום ראשון! בבית המוקדמות שהשתתפה, הישג נכבד המזכה אותה בעליה לגמר א' (מקומות 1—10 בדרוג הכללי). אולם בידיעה שניה שקבלנו נחלנו אכזבה קשה. נבחרתנו הגיעה לגמר ב' בלבד! שכן יחד עמנו הגיעו למקום הראשון בבית המוקדמות גם אנגליה והונגריה (סגנית אלופת העולם) כולם צברו 5 נק'. תקנון האולימפיאדה קובע כי במקרים של שיוויון נקודות יכריעו מספר הנצחונות הקבוצתיים. אולם „המזל" היה בוגדני ובהדחונו שדבצה בגמר ב'. יחד עמנו אוסטריה, אירלנד, ארצות הברית, ברזיל, יפן, ספרד, פינלנד, קולומביה ושבדיה. התוצאות המלאות של הבתים המוקדמים:

בית א': בריה"מ המוצצת 6 נק', קנדה 4 נק' וכו'.

בית ב': רומניה 5 נק', הולנד 4½ נק' וכו'.

בית ג': אנגליה הונגריה וישראל 5 נק' כ"א וכו'.

בית ד': יוגוסלביה 5½ נק' בולגריה 4½ נק' וכו'.

בית ה': צ'כיה 6 נק' מערב גרמניה 5½ נק' וכו'. בשלב הגמר מובילה בראש גמר א' הונגריה ובראש גמר ב' ישראל וספרד.

מייצגות את ישראל השחמטאיות אלגה פודרז'נסקה ולאה נחלמן.

שמינית גמר אליפות הארץ — 1975

בין התאריכים 25.9—15.12.74 נערכים ברחבי הארץ בתי שלב שמינית ...

(סוף בעמוד 7)

חברת עמוד
מציעה לך ספרי הוצאת דביר
בהנחה מיוחדת

ספר הכוזרי
לרבי יהודה הלוי
בתרגום חדש מאת: יהודה אברשמואל
37 ל"י (במקום 46 ל"י)

התפילה בישראל
בהתפתחותה ההיסטורית
מאת י. מ. אלבוגן
36 ל"י (במקום 45 ל"י)

אנציקלופדיה של הווי ומסורת ביהדות
מאת ד"ר יום טוב לוינסקי
2 כרכים
52 ל"י (במקום 64 ל"י)

המחירים המוזלים רק עד 30.10.74

גזור ושלח את התלוש המצורף

לכב' חברת עמוד בע"מ, רח' מזא"ה 58 ת.א.
ת.ד. 149 טל. 622991

נא לשלוח לי את הספר/ים הבאים:

שם ומשפחה
הכתובת
רצופה בזה המחאה על סך

מוסד הרב קוק
מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים

זה עתה הופיע
חידושי העילוי ממייצ'ט
שיעורים במסכתות הש"ס
מאת
הגאון רבי שלמה פוליאצ'יק זצ"ל
נערך לדפוס ע"י חתנו ותלמידו
הרב יהודה ליב גולדברג
המחיר: —.35 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

מוסד ביאליק • ספרים חדשים

גרשם שלום
מחקרים ומקורות לתולדות השבתאות וגלגוליה
קובץ מחקרים מפרי־עטו של גדול חוקרי השבתאות, ובו נכללו: מצוה הבאה בעבירה, התנועה השבתאית בפולין, קארידה של פראנקיסט, וכן שבעה מקורות לתולדות התנועה מתחילתה ועד סופה. 470 עמ'. —.36 ל"י.

ביאליק
יצירתו לסוגיה בראי הביקורת
אנתולוגיה בעריכת גרשון שקד
ספר־יסוד להוראת יצירתו של ח. נ. ביאליק לסוגיה, המכיל דברי ביקורת ומחקר על סוגי יצירתו של ביאליק. 454 עמ'. המחיר בכריכה קשה: —.28 ל"י; בכריכה קלה: —.24 ל"י

*

יעקב פינקרפלד
בתי־הכנסת באפריקה הצפונית
אוסף רב־ערך, פרי מעטו של המחבר, חוקר־היסטוריון ואדריכל כאחד, על פני מארוקו, אלג'יריה ותוניס, בתיאור ותחרי אופייני־ביותר סגוליים באדריכלות בתי־הכנסת של יהדות צפון־אפריקה. 184 עמ', 62 תוכניות, 97 צילומים.
המחיר: —.35 ל"י

להשיג בבתי־המסחר לספרים ובמדור ההפצה של מוסד ביאליק, ת.ד. 92, ירושלים

תכניות בקורתיות

(סוף מעמוד 4)

האפיזודית ג) הרשימה הדוקומנטית, המובילה את הקורא אל הסיפור הקצר ולהארת המציאות לכזון מוגבל ותמציתי. ברור שגודמי עיצוב אלה אינם אפיינים לג. קיפמן דווקא, אלא לכל האסכולה הווינאית. בעיקר שפטר אלטנברג אוהה עה.

ג. שופמן נראה בעיני המבקר כניאורומנטיקן המצוי בבהה כסיפו אל האידיאלים אוטופיים לבין הודעה המיגבלות שלו עצמו ושל ערכיו בחיים. אם כי גבוריו אינם גבורים רומנטיים מובהקים, ולכן אין הם מסוגלים להתכודד עם סביבתם. גם אצל שופמן ישנם עקורים והם בעיקר מפוללות מלחמת העולם הראשונה. הסופר התלוש הרביעי אשר איכה ה„לא מוצאי" מהזוה את הסיטואציה הסיפורית שלו — הוא אורי ניסן גנסין אשר משבר אמונתו העמיק את תוגת הנבאים של מיסטיקה ניהיליסטית. דרכו של גנסין על סגנונו ומבנהו ייחודה לפנה עצמאית אשר בה זרם התודעה הוא יותר מטכניקה לשונית.

רחושי גבוריו מצידים על נפשות רגישות המוגבלים במרחב ובתיאור. דרכי המחקר של ג. שקד על ה„לשון ההכליתית" זה „לשון אכזריתיה" ועל כל השלל של מוטיבים מצאו באורי ניסן גנסין את הסופר האידיאלי לכל הצרפים המסופורים נוסח ריצ'ארדס וכן צורת הארגון ההתחבירי. כאן אנו מוצאים שרשרת ארוכה של צרופים המכמשים לפנקי אווירה נאותה לניהוחי משפט ובחינה הארים, כדי להבליט את ייחודה של ראייה בקורתית מהדניכסית תוך חשיפה אירועים יחודיות צלילה והדמיות.

*

ספרו של גרשון שקד „ללא מוצא" מציג ארבע מסות על סופרים כדי לבסס את הבחנותיו האידיאיות דרך בחינת יחסים דילבנסיים בין מלים ורעיונות, במבנה סמאנטי של לשון ההשפעה גומלין בין נויהוח ספרותי וקשרי משמעות.

היא אינו רחוק מההערכות ההיסטוריות או הקאנוניות כבעם של ארבעת הסופרים אשר דמות „העקורים" עוברת כחוט שני ביצירותיהם, אלא שהוא דנה את ההליך הנפשי או קווי אופי ריתויים. ימבליט במקומם ספקולציות במקום אינטרפרטציות. מסותיו אלה של גרשון שקד בנויים על שלדים אשר יושפכים לקריטוריונים.

הוא מתבונן ביצירה, בוחן דקויותה הקונספטואליים ואיכותה האסתטית. אלא שלמפעה אין משנתו חשפת יעדים סתומים. וזהו שוב כערכה של נורמות צורניות אך של הרצאה בהירה.

תעתועי שליט לוב

מאת ק. שבתאי

העתונים הערביים מרבים לעסוק בנושא לוב, בעיקר עוסקים בה המצרים, ועיקר העיקרים של הנושא הוא: הגורמים שהביאו למתיחות הקשה ביותר בין קאהיר לטריפולי. לדעתם של עתוני מצרים הגורם היסודי למתיחות נעוץ בנסיון הלובי לכפות את האידיאולוגיה של „העולם השלישי" נוסח קדאפי על העולם הערבי בכלל ועל מצרים בפרט. אידיאולוגיה זו חייבת לדעת השליט הלובי לשמש בסיס לאיחוד בין שתי המדינות השכנות. אידיאולוגיה זו מה מהותה?

— היא מושתתת על העקרונות הבאים:

השחיתות בעולם

האנושות כל כולה הולכת במדרון. השחיתות קיימת לא רק במערב הקאפיטאליסטי, אלא גם במזרח הקומוניסטי. השקר והאונאה הפכו לחם חוקה של החברה הבינלאומית המפולגת. כל אומה חזקה בולעת את האומה, או האומות החלשות, והעם במשטר הקאפיטאליסטי נמצא בידי שכבה אריסטוקראטית השודדת את כספי הציבור ורואה בכך משטר דמוקראטי. שתי מעצמות העל כורתות ברית נגד העצמה השלישית. כי היא מעצמה שלישית זו, לדעתו של קדאפי תוה אומר: עולם האיסלאם. זה המשתרע מסאנגל ועד ג'אקארטה. שתי מעצמות־העל נלחמות אמנם זו בזו, אך שתיהן פניהן לזכות בהגמוניה בעולם האיסלאמי בצורת הפצת שחיתות מבפנים.

הבריות, בכל העולם כולו נתונים במבוכה. בגוש המזרחי כמו בגוש המערבי. הקומוניזם לא פתר את בעיות האדם, ואף הקאפיטאליזם לא פתר אותן. שכן שתי התיאוריות גם יחד פשטו את הרגל.

השחיתות בקרב המוסלמים

שמא תאמר: כן, יבוא האיסלאם, זו המעצמה השלישית והציל את העולם?! תשובת קדאפי לשאלה זו היא בחינת הן ולאו. הוא טוען: כאשר המוסלמים היו שליחי התרבות לעולם היתה הערביות בחינת גוף והאיסלאם היווה נשמתו של גוף זה. אולם מאז המאה ה־10 לספירה באה על האומה הערבית תקופה של שפל וירידה. רדיפת הבצע של השליטים השכיחה מלבם את שליחותם. ובגלל הזהר הכבוד והאיסלאם פרצו מלחמות הצלבנים. ומאז לא פסקו המלחמות, הערבים הלכו ונידרדרו הגיעו לרמה שפל קשה. האימפריאליזם המערבי ו־

הכוזרוזי עשו יד אחת לשקוד על כך שהערבים יישארו בשפל המדרגה.

אולם, כאן באה ההנהגה הלובית. האומה הערבית אופיה כאינה משלימה עם המצב ואין היא מקבלה על עצמה כניעה. וכך נוצר המשבר. האומה הערבית שלא השלימה עם השפלתה נגבהה בבריתות לא־נבונות, כדי לגבות ולהדביק את הפיגור של מאות שנים, כגון ברית השריף חוסין עם בנות הברית נגד תורכיה בימי מלחמת העולם הראשונה.

נאצר עצמו גילה לדרך זו — טוען קדאפי. הוא ביקש להדביק את קצב הקידמה. חיפש דרך נאותה כיצד לעשות זאת. הוא פנה לברית המועצות. אף על פי שידע היטב, כי זאת מדינה אימפריאליסטית. וודאי שלא היה יכול לומר זאת בגלוי. הוא ביקש לכוון את העניינים לטובת ארצו. נאצר חשב, כי מצב מסובך זה של ריקוד על חבל דק יתאים עם סיומו של המשבר הפוקד את הערבים. אף על פי שהבין היטב כי בהגנון פעולתו יש פגים אונאה. היתה זאת אונאה שבהכרח.

האידיאולוגיה העולמית השלישית

האם יש מוצא מן המצב הזה? קדאפי טוען שהמוצא ישנו, הוא שכור אתו. המוצא הוא האידיאולוגיה בה דוגלת ההנהגה הלובית. „יתכן, ואולי וודאי. לדעתו כי היתה כאן אצבע אלוהים בכך שההנהגה הלובית נטלה על עצמה את המשימה ב־1969 — את המשימה — השליחות להלוך את העולם בכלל, את העולם המוסלמי בפרט ואת העולם הערבי בפרט שבפרט מן המשבר. לדעת ההוליה, ההנהגה הלובית מהוללת מהפכה שינה בכל יותר מההפכות. בנוסף למגמות להיווץ הפוליטיים וההברתיים, יש במהפיכה הלובית ערכים אנושיים בנגבים. והפילוסופיה הלובית טוענת:

1) המהפיכה הלובית המציינת בפעולותיה ובדרכי עבודתה בכך שהיא ביצעה אותם בצורה שונה מאלה של המהפיכות והמהפיכות הצבאיות האחרות בעולם.

2) להמהפיכה הלובית ייעוד ושליחות אוניברסאליים.

3) ערעור יסודי המשפחה והחברה במערב, מרד הצעירים והבחורות הגדולה — הם העדה פכירה למשטר הקאפיטאליסטי.

4) המחנה הקומוניסטי מתבוסס עם התמוטטות התיאוריה המארקסיסטית. כאשר אמר ברז'נב בכנס ההנהגה הקומוניסטית במוסקבה, כי „אם המרכסיזם לא יבנים בשביל האדם ברוסיה מה שהגשים הקאפיטאליזם במדינות סקאנדינביה — מה ערך יש לפנקס החבר ד' — הוא הודה בכך בכשלון המארקסיזם, היינו: הקומוניזם.

5) יש בידי המהפיכה הלובית לוכוח לעצבה חסידים רבים בעולם הגדול. ולשם השגת מטרה זו עליה לנסח בצורה הולמת את לבשי החברה ואת התמורות הפוליטיות, הכלכליות והסוציאליות בעולם. שכן העולם מצפה לתיאוריה חדשה, שלישית, ואת זה יכולה להעניק לו המהפיכה הלובית.

6) העמים־הלאומים. כמו אוזרי התרבות והציבילזציה בעולם מודרכים למעשה ע"י שני גורמים: הלאום והדת, שהם המניעים את גלגל ההיסטוריה. כל יתר הגורמים אינם אלא משניים בבלה.

7) הרפובליקה הערבית הלובית רואה, כי אחרי כשלון הקאפיטאליזם והקומוניזם. אושרו של האדם טמון בתיאוריה השלישית, זו יונקת הנובעת מהאיסלאם.

8) משגהו הפאטאלי של מארקס היה בכך, שהוא הרחיק את הדת והלאום, לאחר שעמד על עוצמתם של הקנים בגורמים השובים בתולדות האנושות. ולכן ביקש להיפטר מהם, במקומם ניסה לדגול בבאסוראליזם.

9) אילו הובן האיסלאם ללא פאנאטיזם, לא היו באות על עולם המלחמות של הצלבנים וקארל מארקס לא היה מרחיק את הלאום והדת.

10) מנהיגי בריה המועצות הם ברבים. בתוך ביתם שלהם הם מאמינים בדת. אך כלפי חוץ, במשרדיהם הם מתנגדים ממנה. האיסלאם במקום זה פותר תסביך זה של נפש שסועה.

11) קיימת הבדלה מעמיקה בין דברים אלה לדבריהם של האחים המוסלמים. הם הריגים שכן אינם מאמינים בלאומיות. והדת הסבה בידיהם כבשיר להגיע באמצעותו לשלטון.

המערכה הבאה של התיאוריה השלישית

המאבקה של התיאוריה השלישית, זו של לוב, היינו: של קדאפי, לא יהיה עם המערב. שכן הוא, ובין כך נמצא על סף גסיסה הוידלת. המערכה תהיה עם הקומוניזם. הקומוניסטים לא יכירו לעולם בפשיטת הרגל של רעיונותיהם. את ניצני ההתנגדות של הקומוניזם יש לראות בוויתורים מצד המדינות הקומוניסטיות על אופיין הקומוניסטי. מערכה זו מחייבת גילוי־לב ואמירה האמת. והכוונה אלה מצויות בהנהגה הלובית המתנגדות לסגנון דו־פרצופי ו־האוברת על שחור שהוא שחור, ועל לבן שהוא לבן.

המהפיכה הלובית מסרבת לקפל את דגלה, היות וברוסיה שורר משטר של סוציאליזם, יהיה על המהפיכה לחפש אחרי אסכולה אחרת ולא להסתפק בסיסמאות סוציאליסטיות.

בעיית פלסתיין

בהתאם לעקרונות לפיהן הדת והלאומיות הם קודש, ניתן לפתור את בעיית פלסתיין בשתי דרכים:

1) לקרוא למדינות העולם, לרבות מדינות ערב לקלוט מחדש את אזרחיהן היהודים הנמצאים בישראל, ובפלסטיין יישארו רק אותם יהודים מזרחיים, שהם הפלסטינים ישובו להיות יהודיו בארצם.

2) אם המדינות יתעקשו וינעלו את שער השלום, על הערבים לתקוף את פלסתיין בסכינים, במקלות ובאבנים, אף אם הם יותקפו במטוסים עד שאלה יצאו מכלל שימוש, ואף אם יוכו בתותחים עד שתאזל תחמושתם, וכך יימשך המסע הקדוש עד שיגיע לכשרותו. בדיוק כמו שעושים זאת הנמלים הפושטות על יעדיהן בכוח מספרם הרב. שכן ההשענות על העלת בעניני הימוש פוגעת ופוגמת בעצמאות. ואילו דרכן של הנמלים היא הדרך האידיאלית לשמירת העצמאות.

בעיית האחדות הערבית

לפי עקרון אחדות „האמאמה" (מנהיגות), שבו דגל אבן חזם, לא ייתכנו שני מנהיגים בעת ובעונה אחת. ואם יקומו שני מנהיגים בזמן אחד, יש לרצוח אחד מהם.

המדינות התורגות והסוטות מעקרון אחדות האמאמות, הן מדינות מרדניות ובלתי־חוקיות. והוא במצב הנוכחי ישנם 18 מאמאמים (מנהיגים) בעולם הערבי ולא יתכן לרצוח 17 מהם, לכן אותו מנהיג שירים את דגל האחדות וילחם למענה הוא האמאם החוקי והיתר הם בלתי־חוקיים, את האומה הערבית יש לאחד לא בדרך של אסוף, אלא בדרך של כיבושים. ולכן הדרך של האיסלאם להשגת מטרה זו היא — מלחמת הקודש.

ההנהגה הלובית משוכנעת, כי האות לתיאוריה חדשה זו, חייב להינתן על ידי לוב עצמה, שכן היא נקיה מכל השפעה יהודית או נוצרית הקיימת בשאר מדינות ערב...

*

מסימנה המובהק של תקופתנו שלנו היא, כמו של מצבת הערבים כי מנהיגות כזאת תיתכן בתוכם.

هكذا من الاصل

מפעולות המחלקה הדתית של הקרן הקיימת לישראל

המעמיקים רעיון גאולת הארץ

מאת יצחק גדל

מר עמנואל פישר, מנהל המחלקה הדתית בלישכה הראשית של הקרן הקיימת לישראל, מסביר את הקו ה־מנחה בפעולות מחלקתו: „מצד אחד, אנו שואפים ל־הביא בפני הציבור הדתי את מכלול הפעולות של הקרן־הקיימת תוך שימת דגש על המפעלים הדתיים שהוקמו על אדמותיה. מצד שני, ל־הקנות לאנשי ההתיישבות הלא־דתית את חשיבות ה־מסורת, במיוחד בכל הקשור בבניין הארץ והתיישבותה".

• „זוהי, לדעת מנכ"ל הקק"ל, מר שמעון בן שמש, ולדעת מר עמנואל פישר, „הפעו־לה החשובה ביותר של המח־לקה הדתית, אותה היא מנסה להעמיק בקרב יהדות העולם בכלל וליהודי ארץ־ישראל בפרט.

מעטים בלבד זוכרים כיום את ראשיתה של מחלקה זו, שנוס־דה בפולין ערב מלחמת העולם השניה ונקראה אז „מחלקה ה־חרדים".

בראשית, הוקמה המחלקה ל־צורך טיפול בקהילות ומוסדות דתיים, ביצירת הקשר בין הקרן־הקיימת ויהודי התפוצות, מצד אחד, ועם אירגונים דתיים, מוע־צות דתיות וישובים דתיים ב־ארץ, מצד שני.

כיום, בד בבד עם ההתפתחו־יות בתחומים השונים, נשארו רוב מטרות אלו שרירות וקיימות, כשאליהן נוסף מספר תפקידים אחרים הבאים להשלים את ה־חסר. זאת נוסף לשטח העיקרי בו עוסקת כיום המחלקה — ההסברה.

מר פישר רואה בקרן־הקיימת „מוסד על־פוליטי שעקרונותיו — בניית הארץ והתיישבותה. עוב־דה זו אינה שייכת בלעדית ל־מפלגה או חוג מסויימים".

• „אי לכך, הקרן־הקיימת הוא המוסד הלאומי, שיכול בדרך פעולותיו ללמד את דרכי הציו־נות בצד התוכן של ושבו בנים לגבולם. דווקא הנקודה הזאת היכה בדגש ובפעילות יתר" — מוסיף מנהל המחלקה הדתית.

לדעתו, יש „משנה תוקף ל־היזמות שבעבודת הקרן־הקיימת, מהפקידה להקנות את החשיבות של תקומת המדינה לפני הצי־בור עם הסבר העקרונות — ל־ציבור הלא־דתי — שמוסד כגו הקרן־הקיימת, עצם יסודו „להה־הדשות מצוות התורה „והארץ לא תימכר לצמיתות כי לי הארץ".

הוא סבור כי „רעיון הקהק"ל צמח על־פי רוח התורה, לפי תנאי היהדות. עתה כשאין הש־תייכות לשבטים, נטלה על עצמה הקרן־הקיימת לפדות את אדמת הארץ ולאפשר לכל יהודי לזכות בחלק ובנחלה באדמה זו. מכאן גם התנאים הנוחים ויוצאי הדופן בהחכרת אדמותיה — לפי מצוות התורה, רק ל־40 שנה בבת אחת — ליהודי הארץ".

בהקשר זה מציין מנהל המחל־קה הדתית את המאבק שניהלה הקק"ל לאחרונה בענין רכישת ה־אדמות בזכרון־יעקב מידי כת הנוצרים בראשותה של אבה בר־גר, לפי בקשתם האישית של רב המקום ויו"ר המועצה, הרבה עק־ ואידיאולוגיה של הקרן הקיימת. „לפיה יש לבנות את הארץ, ל־הכשיר קרקעות להתיישבות. לל־מוד וללמד כדי להגביר ידיעתנו בתורה ובמסורת, לחזק זהותנו ולהגביר את איחודנו כעם".

פעילות מגוונת

ההזדמנויות הרבות בתקופה זו יוצרזה מחלקה דתית גמישה ב־יותר, שתפקידיה אינם מעוגנים תמיד במסגרת מצומצמה. אנשיה יוצאים פעילות אינטנסיבית, של־פעמים, במבט ראשון, אף נראה כאילו אינה שייכת למסגרתה של המחלקה.

פעולותיה של המחלקה הדתית מתפרשות על פני ארצות־חוץ רבות וכמובן, בארץ־ישראל.

לפני כשלוש שנים הצליחו אנ־שי המחלקה ליזום מפגש משותף של כל הגופים הדתיים הקשורים להתיישבות בארץ. בהוכם — אי־גוד המרשבים של הפועל המז־רחי ופא"י, תנועת המושבים ו־תנועות הנוער הציוניות.

כתוצאה מפגישה זו נוצר שי־תוף פעולה לקראת שנת השמי־טה האחרונה וגופים אלו גילו התענינות יתר ב„מכון לחקר ה־חקלאות על־פי התורה".

במשך שנים מפרסמת המחל־קה לוח־קיר תלת־חודשי לבתי־כנסת בשם „ארץ אמונה" ובו ידיעות על פעולות הקרן־הקיימת וחיי הדת במדינה. אליו נוסף „דרוש נאה", הכולל מחשבות ורעיונות לפרשיות השבוע, ב־ענייני גולה, גאולה ובנין הארץ.

המחלקה הדתית, הקשורה קשר אמיץ לאגף ההסברה בקרן־הקיי־מת, פעלה בארץ בשטחים שונים. היא אירחה לפני חג השבועות את הראשון־לציון, הרב הראשי לישראל, הגר"ע יוסף, בסיור ב־איזור הצפון, בישובי הספר שעל יד גבול הלבנון ואת הרב הראשי לישראל הגר"ש גורן בחודש אלול, בביקור בפיתחת רפיח וב־ישובים החדשים בדרום.

כן אורגנו סיורים לחברי ה־מועצות הדתיות במפעלי הקרן־הקיימת באזורי פיתוח ובהתייש־בות החדשה. מורים דתיים ש־עמדו לצאת בשליחות לחו"ל יצ־או לסיור לימודי, בשילוב עם המחלקה לחינוך תורני־בגולה של הסוכנות היהודית. סיור זה נועד להקנות לשליחים מימד חדש ויסודי של ההתיישבות ברחבי הארץ.

שטח הפעילות החשוב ביותר של המחלקה הם בתי הכנסת. במסגרת זו נערכות מגביות מיו־חדות, נטיעת יערות על שמם או לזכרם של אישים חשובים. ה־מפעל החשוב של המחלקה ב־תחום זה היום הוא יער האר"י הקדוש ליד צפת. כן מאורגנות שבתות קרת־קיימת לפני ט"ו בשבט או י"ם בטבת — יום היווסדה של הקרן־הקיימת.

לקרן־הקיימת נמסרו מספר קר־נות או עזבונות מיועדים לצרכי דת, כמו הקמת בתי־כנסת ובתי מדרש, מלגות לחינוך דתי א־פרוייקטים אחרים שמטרתם חי־זוק הדת במדינה.

פעילות בחו"ל

גם בחוץ לארץ קיימות מחל־קות דתיות — בארצות־הברית, בראשות הרב עמנואל רוזנברג, ובאורוגוואי, בהנהלתו של הרב ברמן. מטרתם — לפעול במוס־דות דתיים ובבתי הספר.

בארצות אחרות מתנהלות פעו־לות המחלקה הדתית באמצעות המשרדים הכלליים של הקרן ה־
תנועת „הנני" במהלך סיורה ב־
קיימת. כך, למשל, מתארגנות ב־חודשי הקיץ קבוצות של מורים דתיים הבאים ארצה וכאן מוק־נים להם ערכי יסוד של הקרן־הקיימת תוך כדי סיורים ממצים באתרים שונים.

כן מנסה המחלקה ליצור קש־רים עם מוסדות חינוכיים, דתיים ולא־דתיים כאחד, כולל מוסדות אקדמאיים.

כבארץ גם בחו"ל שמה הפעו־לה העיקרי הוא בבית־הכנסת. הוא משמש כמרכז החיים בקהי־לה בגולה לא רק מבחינה רוח־נית, אלא גם מבחינה חינוכית חברתית וכמרכז־נגד להתבול־לות.

לקרן־הקיימת, לאחר 73 שנה של פעילות, יש עמדה מיוחדת בבתי הכנסת בתפוצות, במיוחד בגלל ההגשמות רעיונותיה הציו־ניים הדתיים.

אתגרים לנוער

אותם האתגרים המוצגים בפני היהודי המבוגר מוצבים גם בפני הנוער היהודי.

לאחרונה החלה המחלקה הד־תית, בשיתוף עם המחלקה לחי־נוך בקק"ל, לפעול בבי"ס מכל ה־זרמים. כך, למשל, הובאה לבית הספר המקיף הכללי בבית־שאן הרבנית אסתר יונגריס, מנהיגת ישובי בקעת הירדן, להרצות בפני התלמידים. ההרצאה זכתה להצלחה רבה ועודדה את המחל־קה לפעולות דומות.

בדעת אנשי המחלקה לזמן פגישה, לאחר סוכות, של גופים שונים העוסקים ביצירת גשרים בין דתיים ולא־דתיים, כמו „גשר", „הנני" וישיבת „דבר ירושלים" (לחוזרים בתשובה). כוונת פגי־שה זו לנסות ולבדוק אפשרות של שיתוף פעולה בין הגורמים הללו לצורך הרחבת פעילותם ביישובי הארץ.

לאנשי המחלקה נראה כי אם כל מוסדות אלו יעבדו בכפיפה אחת אפשר יהיה להגיע להיש־גים רבים יותר מאשר כיום כש־התחרות על מה שנקרא „לבבות פתוחים", היא רבה, והפיצול פוגע ביעילות הפעולה.

לדעת מר פישר, „היום עדיין לא מאוחר. עכשיו אפשר לרכוש נפשות רבות המתכוונות לשוב ל־מקורות. את זה אי־אפשר יהיה לומר בשנים הקרובות שכן ככל שהזמן עובר מתרחקים הרצונות והנכונות ויפה שעה אחת קודם".

המחלקה הדתית בקרן הקיימת נמצאת עתה בתהליך מתמיד של רענון, התקדמות ופיתוח, תוך שיתוף פעולה פורה בין עובדיה ואנשי זרועות אחרות של הקרן הקיימת לישראל.

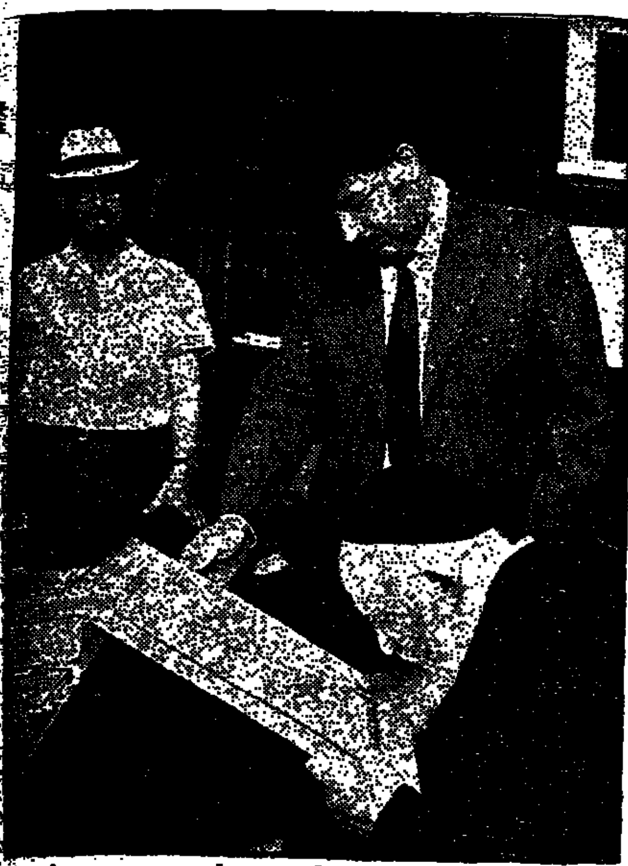

מנהל המחלקה הדתית בקק"ל, עמנואל פישר, מעניק לנשיא זוין תעודה על נטיעת חורשה על שמו ביער האר"י ליד צפת משמאל: מ. ויסקי, עוזר למנהל.

עולים חדשים מרוסיה נוטעים בט"ו בשבט עצים בהרי חב[illegible]

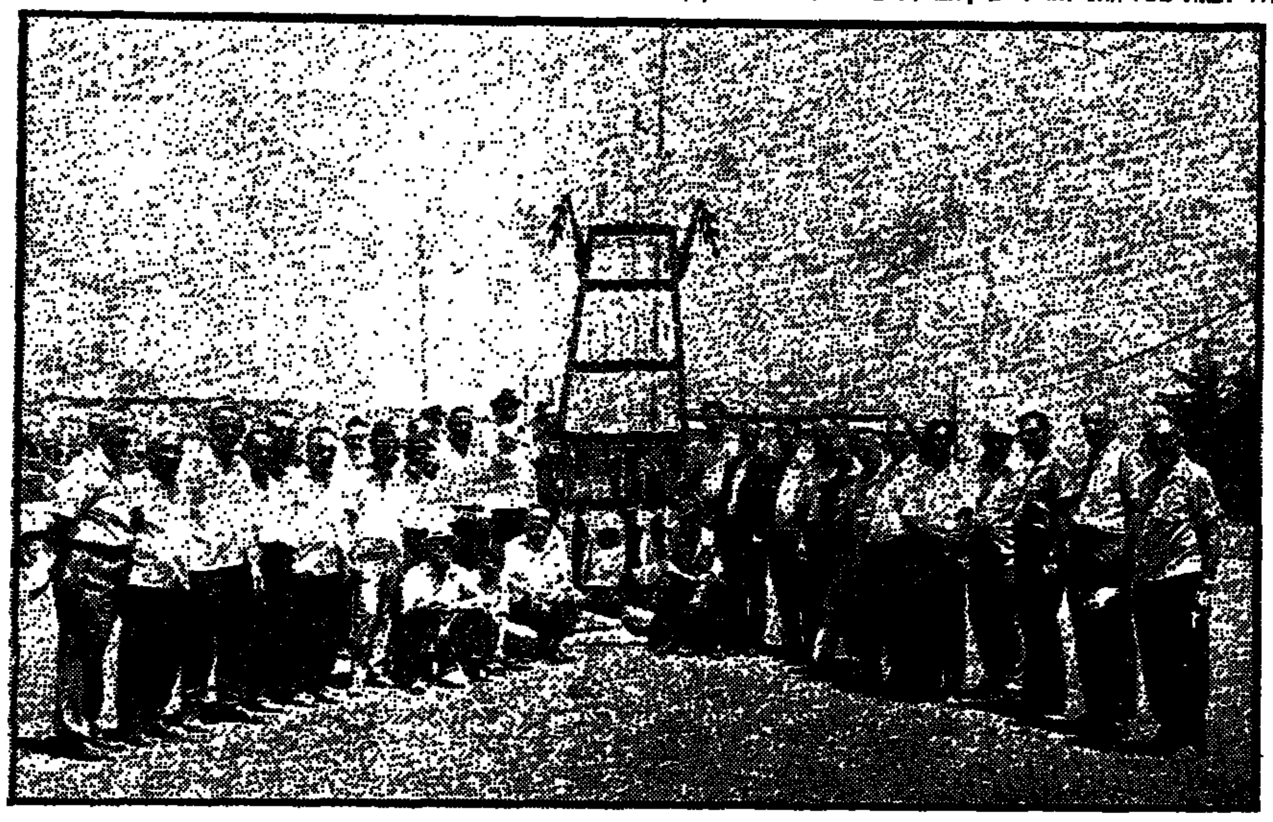

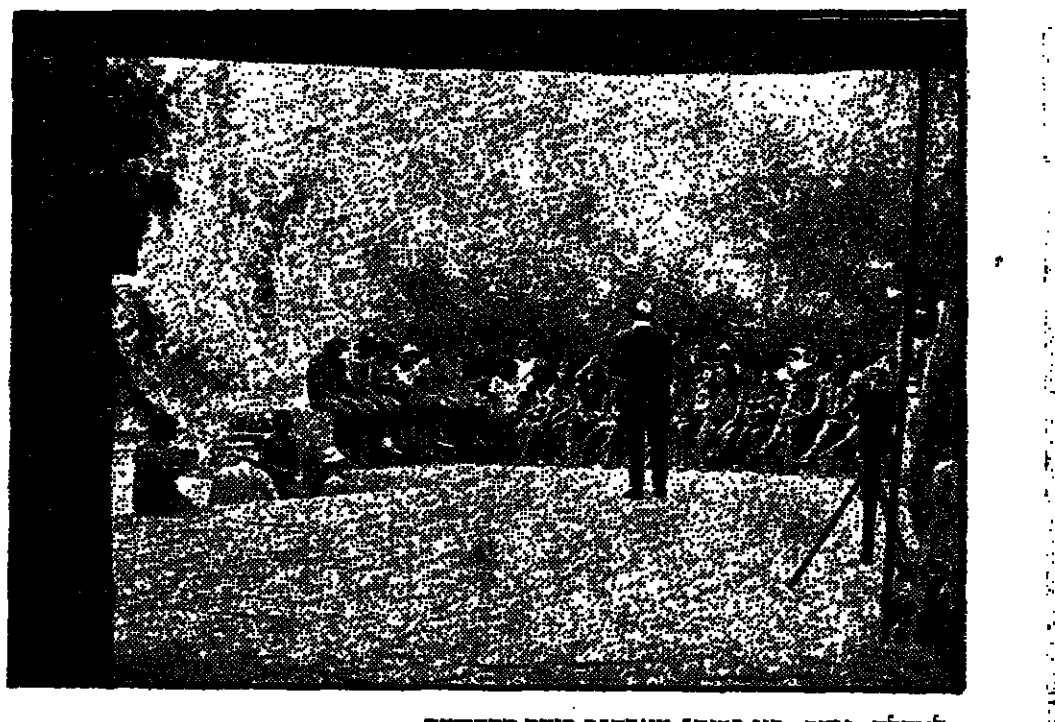

למעלה: נוער „בני ברית" מארה"ב ביער הקדושים.
• משמאל: נציגי המועצות הדתיות בצפון הארץ בביקור במושב אביבים, במסגרת סיור מטעם הקק"ל.

הישיבה התיכונית „חורב" - תורה עם דרך־ארץ

הישיבה התיכונית „חורב" ב־ירושלים, רואה עצמה לא כמח־דשת דרך, אלא כממשיכה מסורת גדולה ומפוארת של „תורה עם דרך ארץ" שיסודה בקהלתו של הרב שמשון רפאל הירש זצ"ל בפרנקפורט „ואשר העברה לפני 40 שנה לירושלים, עת עולים חרדים מגרמניה, יסדו את ה־רשת החינוכית של „חורב", ש־התבססה על המסורת של ה־קהילה החרדית בפרנקפורט. רשת חינוכית זו הלכה והתרחבה במשך השנים, ועם זאת סיגלה עצמה לתנאי הארץ. כך צמחה הישיבה כגידול עצמאי וארצישר־ראלי, אך קשור לעבר המפואר ולמסורת הידיעה של שיטת רש"ר הירש זצ"ל, שהכתה שר־שים בארץ.

הישיבה היא אגף מורשת ה־מוסדות של „חורב" הכוללת בי"ס יסודי, תיכון לבנות וישיבה תיכונית.

ההיסטוריה של מוסדות „חו־רב" מתחילה כאמור לפני 40 שנה, בעלית חוגים חרדיים מ־גרמניה. אותם חוגים יסדו בתי ספר ברוח החינוכית שהביאו עמהם. בין ראשי המיסדים היו הרב יחיאל שלזינגר ז"ל וד"ר פלק שלזינגר ז"ל. בראשית הוקם בי"ס יסודי לבנים ובנות. עם התפתחות המוסד הוקמו בתי ספר תיכוניים לבנים ולבנות. בראש המוסדות עמד ד"ר יונה כהן ששימש בתפקיד זה במשך שלשים שנים.

המיוחד בבית הספר התיכון לבנים, היה, העובדה שהתלמי־דים יצאו לשנת למודים בישיבה וחזרו בתום השנה ללמודיהם ה־סדירים בבית הספר כדי לסיים את בחינות הבגרות.

בשנת תשכ"ב נפתחה כתה תורנית וביה"ס נקרא „בי"ס תיכון תורני". בשנה זו הצטרף למוסד הרב שמעון אשר כהן — כיום ראש הישיבה — ומאז החל המוסד להתפתח לישיבה תיכו־נית. במשך 10 השנים הראשונות שימש ד"ר מרדכי ברויאר כמנהל התיכון בנוסף לתפקידו כיו"ר מוסדות „חורב".

בשנת תשכ"ג עברה הישיבה למקום משכנה הנוכחי ברחוב אלרואי בשכונת קטמון, ושם נפ־תחה גם הפנימיה. כיום יש ב־ישיבה שתי מגמות, הומנית ר־ריאלית, מעבדה שנבנית ומתפ־תחת ובתכנון מגמה למדעי ה־מחשב. המוסד השתלב בזרם ה־חינוכי של הישיבות התיכוניות שהתפתח במדינת ישראל, אך שמר על אופי מיוחד, סיגל ועיצב לעצמו דרכי חינוך משלו.

הקו החינוכי — אומר ראש הישיבה הרב ש. א. כהן — הוא המשך לקו הידוע של רש"ר הירש ז"ל, שעל שם ספרו „חורב" נקרא המוסד, שיטת תורה עם דרך ארץ. אנו מדגישים שגם הלמודים הכלליים נלמדים מתוך הרגשה שבכך אנו מקיימים את רצון ה־בורא. בבחירת מורים לתיכון, המגמה היא למצוא מורים ה־רואים בתיכון, ובלמודים כלליים חלק מן ההשקפה התורנית שלהם.

תכניות למודים. המאפיין את ישיבת „חורב" לעומת ישיבות דומות מתבטא בשיטות חינוך:

* עוד לפני שהתחוללה ה־רפורמה בחינוך סיגלה הישיבה לעצמה קו זה. לפני 10 שנים העבירה כתה ח' מביה"ס ה־יסודי לישיבה מתוך מגמה ל־העלות את רמת הלמודים. לפני 6 שנים העבירה גם כתה ז'. דבר זה מאפשר להנהלה לעצב תכניות חינוך ולמודים לשש שנים.
* התלמידים לומדים מסכת גמרא בשלמותה מתחילתה ועד סופה.
* למוד חובה של משנה, תוך שימת דגש למצוות התלויות בארץ, התלמידים לומדים באופן סדיר סדרי זרעים ומועד לפי תכ־נית שש שנתית.
* גליונות עזר והדרכה בתנ"ך לעיון עצמי וללמוד בכתה.

חוברות הדרכה בגמרא ובתנ"ך לתקופת החופש.

* קורסי הכנה לתלמידים חדשים הנקלטים בכתות ז' וט'.
* מערכת שעורי עזר וטפוח לתלמידים מתקשים, ילידי הארץ ועולים חדשים. צוות מיוחד ש־התמחה בנושא זה עוסק בשעו־רים הללו.

קרנות

במוסד קיימות קרנות עדוד לתלמידים. קרן פרסים למצטיי־נים בסידרת בחינות בגמרא ב־בתנ"ך, קרן עזוד לתלמידים מצ־טיינים בפעילות חברתית של צדקה וחסד. קרן הספרים על שם בני קאהן ז"ל, תלמיד ה־ישיבה, מממנת את רכישת ספרי הלמוד של התלמידים.

פעולות חברתיות

הישיבה מקיימת חוגים חבר־תיים בנושאי צילום, מדע ושח־מט, כמו כן נערכות הרצאות ב־נושאים שונים.

מפעלי צדקה

שתי קופות צדקה עוברות בין התלמידים מידי יום ביומו. ב־אחת תורמים התלמידים עבור נצרכים, חלוקת הכספים מתב־צעת ע"י גבאי צדקה מתלמידי הישיבה. ובשניה תורמים התל־מידים עבור כתיבת ספר תורה. במשך השנים נאסף סכום נכבד, נרכש קלף וכבר עוסקים בכתיבת ספר התורה.

הישיבה מכוונת את תלמידיה להמשיך את למודיהם בישיבות גבוהות, ישיבות הסדר או ישיבות רגילות. אלו נבחרות ע"י התל־מידים עצמם. הם מבקרים בישי־בות, מתרשמים, ובהתיעצות עם ראש הישיבה קובעים את דרכם. ההנחה היא, שהישיבה התיכו־נית אין די בכוחה להעניק בסיס רוחני איתן, היא רק הכנה ל־ישיבה הגבוהה.

במשך השנים סיימו 10 מחזו־רים ו־90% מהם פנו לישיבות גבוהות. יש מהם הממשיכים עדיין בישיבות ובכוללים, ויש ש־פנו אחר למודיהם בישיבה ה־גבוהה לשטחי חיים אחרים.

הישיבה מקיימת קשרים עם בוגריה באמצעות כנסי מחזורים הנערכים אחת לשנה בשבת ב־ישיבה.

בניגוד למקובל בישיבות תיכו־ניות אחרות, אין העול הכספי והאחזקה היומיומית מוטלת על שכם ההנהלה החינוכית. בעול זה נושאים חברי מועצת חוג „חורב", הם בוחרים מתוכם ועד פועל, שעליו מוטלות הבעיות ה־פיננסיות של המוסד. במשך שנים רבות עמד בראש הועד הפועל ה־ד"ר אביעזרי כהן, ומזה כחמש שנים משמש בתפקיד זה מר אלי־עזר הקסטר. חוג „חורב" מהוה את בעלות המוסד וכלפיו אח־ראית ההנהלה החינוכית.

לישיבה יש תכניות פתוח לזמן הקרוב ולטווח רחוק יותר. לק־ראת שנת הלמודים הבאה מתכ־ננים פתיחת כתות מקבילות, התרחבות למבנים סמוכים ה־מתפנים, והכשרתם לשמוש ה־ישיבה.

.לטווח רחוק יותר, קיימת תכנית פתוח נרחבת של הקמת מבנים ללמודים ולפנימיה, ומע־בדות משוכללות.

כל ישיבה וסגנונה. לישיבה ה־תיכונית „חורב" סגנון ודרך משלה. תלמיד המסיים מוסד זה מקובל כטיפוס העומד בפני עצמו ומשתלב היטב בישיבות הגבו־הות.

הזרם החינוכי של הישיבות התיכוניות בישראל הוא ביסודו מורשת דרכו של רש"ר הירש זצ"ל, ישיבה תיכונית „חורב" רואה עצמה כממשיכה ישירה של מסורת זו.

תלמידי הישיבה בזמן הפסקה

מראה כללי של בנייני הישיבה ברחוב אלרואי בירושלים

בית המשפט העליון דחה ב־20 יום הדיון בבקשת צע"ת בעניין המס של צוותי אוויר

בית המשפט העליון נענה את־ ... לבקשת היועץ המשפטי ל־ ... שלה להאריך לתקופה קצרה ... את המועד לדיון בבקשה ... על הנאו, שהוגשה ע"י ח"כ ... בא נוף בענין צורת התשלום ... של צוותי האויר, בחברת ... אך סירב להת לכך ... של 4 חודשים.

אין כל אינטרס אישי בהתמהה הדיון ומבחינתו אין זה משנה, אם הדיון יוארך לתקופה נוספת. עו"ד י. מוריץ ב"כ ח"כ עקיבא נוף, התנגד לכך, וטען שהסוגייה היא בעלת חשיבות ציבורית ועניינו של שולחו הוא שלא תחול כל שהייה נוספת בדיון בה, ושבינתיים לא יתן יד ל־המשך ביזויו של חוק המדינה.

ארכה של 20 יום

ראש בית המשפט העליון השופט בר־סוב ציין בהחלטתו כי אין לו ספק בגישתם הרצינית של המשיבים, אולם הוא הדגיש כי איננו משוכנע שהתקופה שהועמדה לרשות המשי־בים נוצלה כראוי, ותעיד על כך ישיבת שרי הממשלה והגורמים נו־ספים שהתקיימה רק לקראת תום ה־מועד להגשת התשובה לעתירה.

אני נוטה לקבל את הטענו — מציין השופט בר־סוב כי אם קיימת פגיעה כלשהי בחוק המדינה בנטען ע"י העותר אין מקום להשהות הפ־סקתה ולבקשת ארכה ארוכה עד שהועדה הנכבדה תלמד את הבעיה, תגיש מס־קנותיה לשרי הממשלה, ועד שאלה יתנו דעתם לכך.

השופט התחשב עם זאת בגיוסו למילואים של ד"ר חשין המטפל ב־תיק זה, והורה על הארכה המועד להגשת התשובה המוגבלה ל־20 יום מיום שחרור של ד"ר חשין, בתחילת חודש נובמבר.

מבצע נקיון באור יהודה

מבצע נקיון נרחב נפתח על ידי המועצה המקומית אור יהודה. ל־מטרה זו גוייסו פועלים רבים וכלים שונים. כן נקרא הציבור לשתף פעו־לה במבצע כדי לשפר את חזותה של העיר.

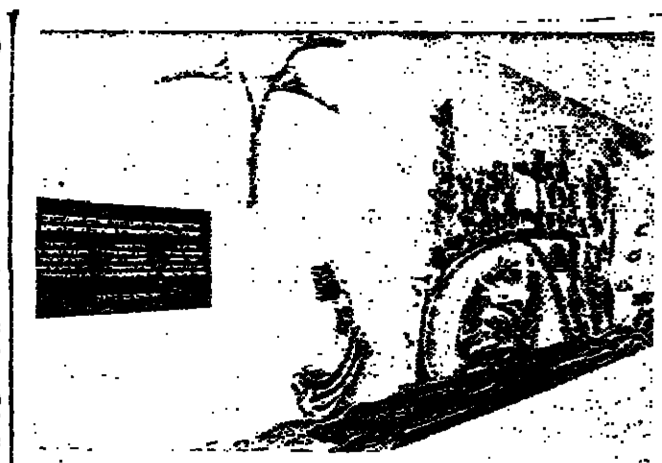

אנדרטה לזכר פועלי מד"א

אנדרטה לזכר 4 פועלי נוער כנן דוד אדום אשר נפלו בבלהבות יום הכיפורים, נחנכה בבית כנן דוד אדום בירושלים. את הלוט כעל האנדרטה הסיר אלוף פיקוד מרכז, יונה אפרת. האנדרטה עשויה עץ זית בגודל 6 מטרים וגבוהה 2.5 מטרים. האנדרטה הוקמה לזכרם של חיים אידזיקובסקי מרמלה; גלעד דשא, דני מיכלר ויהודה שפירא — שלושתם מירושלים.

חולקו תמריצים קבוצתיים לעובדי „סולל בונה"

על הזיקת תמריצים קבוצ־תיים בסכום של 3,556 מיליון ל"י ל־7563 פועלים ועובדים המועסקים ב־40 יחידות, הוד־יעו אש בזמן במסיבה, הודיע צבי רכמר מנכ"ל סולל בונה, במעמד חגיגי שנערך אתמול בהשתתפות נציגי עובדים וה־הנהלות והועד הפועל של ה־הסתדרות.

רכמר אמר, כי התמריצים הללו מתייחסים לשנת 1972 ולפי הנתונים שבידו יותר פועלים ביותר יחידות יקבלו יותר רווחים לכשיסוכמו ה־תוצאות העסקיות של היחידות ה־שונות לגבי שנת 1973.

זובר סולל בונה מבהיר, כי ה־קריטריונים לחלוקה התמריצים נק־בעו על־ידי ועדה משותפת לדירק־טוריון הקונצרן ולחברת העובדים ב־ראשותו של המשנה למזכיר חברת העובדים, אהרן שילוו. ועדה זו קבעה כי יחידות רווחיות תיחשב יחידה שנשאה בכל ההפרשות המרכזיות ש־היא חייבת בהן כולל התשואה להון המושקע. הסכום אשר יעמוד לחלוקה כתמריץ קבוצתי הוא 25% מיתרת הרווח. סכום זה מוענק בגבולות של 150 עד 2,000 ל"י לכל פועל ועובד ביחידה בתנאי שהסכום אשר יקבל לא יעלה על 8% ממשכורתו שלו עבור ימי עבודה אפקטיבית. הזכאות לקבלה תמריץ קבוצתי מותנית ב־עבודה עם ותק של 3 שנים.

מעמד הכנסת

יו"ר המחלקה לדמוקראטיה הנ־סדרתית בועד הפועל, נפתלי בן משה אמר, כי בחלוקתו לא הקדקה הפעם במבוא חלוקה התמריצים הקבוצתיים באשר היא רצתה להשוות ב־אר־וראשונה את עובדת החלוקה ה־מהייה תמורה לתרומת העובד במקום עבודתו. הוא הביע מעמד מבט הכנסה להמריצים הפרנסתייים או להשתתפויות עובדים בריווחים, אך עבר על כך ש־יש החייב את היתפות נראה שיל העובדים בריווחים גם לכיסוף הפרסי.

שר השכון: יש צורך לקבוע תקנים לחומרי בניה

שר השיכון, אברהם עופר, אמר, כי יש מפעלים תעשיי־תיים אשר מוצריהם אינם נבדקים במכון התקנים הישראלי. מפעלים אלה מספקים תוצרת רבה לשוק ללא כל פי־קוח מצד המכון.

בביקורו כי בסרד השיכון בונה כ־60 אחוז מכלל הבניה בארץ, אמר השר שאם יימנע המשרד מהזמנת מוצרים של מפעלים שאינם נתונים פיקוח מכון התקנים, ישפיע הדבר על המפעלים.

השר אמר את הדברים אתמול ל־אחר סיור במכון התקנים, במעבדות הבודקות פריטים המשמשים לבניה, כגון אריחי הרסינה, צפנט, רעפי־בטון, בלוקים, דלתות עץ, מוצרי חשמל צנרות, ועוד. האזרח אינו מומחה, ואינו יכול לסכור בצלי־מקצוע כדי שיבדקו את מה שהוא קונה — ציין השר — לכן, אנו חייבים להת את הגדרה לאזרח על ידי קביעת סטנדרטים.

מנהל מכון התקנים, איגני אהרן אילת, אמר, כי המכון מקדיש חלק רב מעבודתו לעניני בנין. התקן, אמר, הוא דבר חי ויש להתאימו להתפתחויות. במכון התקנים עוב־דים כ־480 עובדים, אשר 10 אחוזים מהם הם עולים חדשים, בעיקר מ־ברית המועצות.

מרוטרדאם לאיסטנבול באופניים

4 הולנדים צעירים, מגודלי־זקן ולבושים בגדי ספורט צב־עוניים ירדו אתמול מכבסום נהי־בי אויר טורקים בנמל בן־גוריון המבינו ליד הכסא, ל־בוא הפצעים, שכללו בכה תור־כיליים ואופניים כמפרקים: זה היה כל מטענם אך הם הכתאו באולם כניסה הנוסעים שבה א־רובה עם הרכיבו את האופנים הבעירים להנועה כלאה.

ארבעה ההולנדים הצעירים סיפרו כי הם מתגוררים בעיירה בקרבה ריטרדאם. לפני כחודשיים החליטו להפסיק לעבוד ד לטייל קצת בעולם. בהיותם מי־צוטי אבצעים נטלו את כלי רכ־בם, שהשימוש בו נפוץ לכדי ב־הולנד, ויצאו ברכיבה לאיסטנ־בול, מסע שנמשך 50 יום.

באיסטנבול עלו למטוס והגיעו לארץ וכאן הם מקווים לטייל בכמשך חודש ימים, ללון בצידי דרכים או באכסניות נוער, הב־עיקר לטייל בירושלים.

במפלגה ובתנועה

בסניף המפד"ל חיפה

שיעורי תורה: בביהכ"נ הפוהמ"צ בבית התנועה, רח' החלוץ 58 בשבת בשעה 7 בבוקר שיעור בגמרא ע"י מנחם הכר, בשעה 10.30 שיעור ב־רמב"ם ע"י מאיר אורין.

בכל יום רביעי ב־8 בערב שיעור בגמרא ע"י הרב ב. ראשה.

*

בביהכ"ס בשכון הפוהמ"צ בקרית אליהו בשבת ב־10 שיעור בגמרא ע"י יצחק לבנה, אחה"צ שיעור ב־גמרא ע"י ישראל פולקבץ.

בכל ימות השבוע לפני תפילת מנחה שיעור בגמרא במסגרת ליסוד דף היומי ע"י הרב בהרב ליבר.

*

בביהכ"נ המרכזי בקרית אליעזר בשבת בשעה 5.30 שיעור ברמב"ם בהדרכת דוד אירבך. ביום ראשון ב־17.30 שיעור ברמב"ם וביום חמישי ב־17.30 שיעור עיוני בספרי נביאים בהדרכת דוד אורבך.

ירושלים

נזר דוד

בליל הושענא רבא יתקיים בסוכה הנזיר זצ"ל ברח' עבוס 28 בשעה 10.30 בערב השטר הקבוע ב„אידרא זוטא" המשתתפים הוותיקים ומוקירי זכרו מוזמנים.

תל־אביב

שמחת בית השואבה

ביום הילולא בסוכת בית הכנסת „כנסת מרדכי" במוצאי שבת בשעה 8.00 רח' פנקס 41 תל אביב.

בבית הכנסת הגדול

יעבר לפני התיבה הזן אורות. קב־לת שבת 6.20: שחרית 8.00.

חיפה

בית כנסת זכר בבי"ס מגו"ל „יבנה—צבי־ישראל"

התפילות בליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר בשעה 7.30. לפני התפילה שעור בתלמוד על ידי המורה הרב ישעיהו נגר. ב־8.15 התפילה. עוברים לפני התיבה בני־ברגר, לפני קריאה התורה לימוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל ושעל שמם נקרא בית הכנסת.

הרצאה על חג הסוכות

הרב רפאל סולידאנו ידרוש ה־שבת על הנושא: „חג הסוכות", בבית הכנסת „נשמת־חיים", רח' ה־חלוץ 14 חיפה.

תורנות בתי מרקחת

תורנות בתי מרקחת ליום ו' 4.10

ירושלים: הרצל, רח' יפו 36 טל. 225059; אל זהרא, רח' אל זהרא טל. 283543.

תל אביב: גרוסו, רח' שינקין 27 טל. 284791; „ר.נ. המדינה" רח' ה' באייר 48 טל. 258046.

חולון: אסותא, רח' סוקולוב 4.

בת ים: גני בת ים, רח' הנביאים 3.

רמת גן הסביבה: תלפיות, רח' אבא הלל 30 טל. 723554.

פתח תקוה: פינברג, חפץ חיים 6 טל. 911541.

הרצליה והסביבה: קרמר — הר־צליה, רח' סוקולוב 87 טל. 984353.

באר שבע: אסותא, מרכז גילצר חדש, דרך הנשיאים.

תורנות בתי מרקחת ליום שבת 5.10.74

ירושלים: סג'ר, קק"ל 33 טל. 39893.

תל אביב: גרוסו, רח' שינקין 27 טל. 284791; נורדאו, רח' בן יהודה 183 טל. 242673; יאני, רח' יהודה הלוי 67 טל. 6612474.

חולון: שיינין, רח' סוקולוב 68.

בת ים: גני בת ים, רח' הנביאים 3.

ר"ג והסביבה: המגן, רח' ביאליק 30 טל. 723674.

פתח תקוה: אסותא, ברון הירש 21 טל. 911710.

הרצליה והסביבה: כפר שמריהו, מרכז מסחרי טל. 930255.

באר שבע: ירושלים, רח' הרצל 34.

למוצאי שבת 5.10.74

ירושלים: כרם אברהם, רח' צפניה 19 טל. 286950; אל סנטראל, רח' צלאח א־דין טל. 282196.

תל אביב: הנביאים, רח' המלך ג'ורג' 27 טל. 286740; צפון, רח' יהודה המכבי 33 טל. 449995.

נתיה בע"מ

31904/חפ

ניתנת בזה הודעה כי באסי־פה הכללית שלא מן המנין של החברה הנ"ל שנועדה ונתכנסה כהלכה ביום 30 בנובמבר 1971 בתקבלה החלטה מיוחדת לפרק את ההברה מרצון ולמנות את מר דן נוסקביץ מתל אביב כמפרק החברה.

כל נושה שיש לו תביעות נגד החברה יגיש את תביעותיו בצי־רוף הוכחותיהן תוך 21 יום מיום פרסום הודעה זו למשרד המ־פרק הנ"ל.

נושה או אדם אחר, אשר לא יגיש תביעותיו כאמור תוך ה־מועד הנ"ל, לא יענה.

דן נוסקביץ, מפרק
שד' קרן קיימת 56
תל־אביב

ייררים בדירות עלית מתנגדים לשכנות של מפוני מעברה

30 דיירים של דירות־עלית ... שכונת בבאר־שבע ביקשו מ־בית המשפט כי יורה למניע ... פתם של דיירים חדשים — ... מעברת משקיעור ל־ ... דירות שבשכונתם.

בבקשה לצו מניעה, שהגישו בבית משפט השלום בבאר־שבע, טוענים הדיירים כי „ריכוז של השבים־ספר בשכונה אחת תיצור ריכוז של בעיות סוציאליות על כל הכרוך בזה. ... היא הפרעה של ממש לשימוש סביר בקרקען של המבקשים או להנאה ... בהתחשב עם מיקומם ...".

טענה אחרת של מגישי הבקשה המניעה היא כי עקב שיכון של משפחות מרובות ילדים בבנין ... המבקשים, לא יישמר הערך ה־ ... של הדירות.

הם טוענים כי קנו את הדירות מחברת שיכון עובדים במחירים ... 104 אלף לירות ו־175 אלף לירות לכל דירה, ובעת הרכישה ... בעלים כי הדירות יהיו דירות ... היוקרתיות לבעלי מקצועות ... ואקדמאים.

שופט השלום בבאר שבע, יואב ..., ציין בסיכום הדיון, כי לא נראית לו עילה המחייבת צו מניעה בהעדר המשיב. הדיון בצו המניעה נדחה ל־14 לחודש זה.

הוסר איום השביתה בביהח"ח רמב"ם בחיפה

מאת סופר „הצופה" בחיפה

בפגישה שנערכה אתמול אחה"צ בין שר הבריאות מר ויקטור שם־טוב לבין מז־כיר מועצת פועלי חיפה אליעזר מול בבית החולים הודיע שר הבריאות כי הורה להנ־הלת בית החולים לבטל את החוזר אשר נשלח לעובדים ובו הודעה, כי מפאת חוסר תקציב לא תוכל ההנהלה ל־שלם תוספת שכר עבודה וש־עות נוספות.

כתגובה להודעה הנהלת בית־החולים הודיע ועד העובדים המייצג את 1,300 עובדי בית החולים כי יורה לאנשיו לחדול מעבודת שעות נוספות. לבקשת מזכיר מועצת פו־עלי חיפה הסכים ועד העובדים ל־השהות החלטתו זו עד לפגישה בין מזכיר מועצת פועלי חיפה לבין שר הבריאות.

בשיחה את הביע שר הבריאות צער ותמיהה על החלטה המדעית של הנהלת בית החולים, כאמור ל־אור הוראת שר הבריאות בדבר הס־דרת התשלומים הדיע ועד העוב־דים כי לא יממש את איומו.

אלפים בשמחת בית השואבה בקריית שמונה

אלפים, ובראשם המשפחות השכולות, השתתפו בעצרת חג שמחת בית השואבה בר־חבת בית הכנסת „אוהל יהודה", ברחוב יהודה הלוי ב־קרית שמונה. העצרת נערכה אמש בהנהגת „חבר הפעילים יד לאחים".

בעצרת הופיעו הרב צפניה דרורי הרב שלום דב ליפשיץ, הרב י. הנא.

בחורי ישיבה מירושלים ובני ברק הקימו במה, שקשטה על ידי ילדי קרית שמונה במקום נערכו פעולות הוזי ורקודים.

כן הוקרן סרט על השיכום באר־בעה המינים בבמסגרה ההדרת הת־דעה היהודית.

שירותי הרפואה נערכים לקדם סכנה של פגיעה באוכלוסיה בעת מלחמה

משרד הבריאות, הנ"א ו־צה"ל בהקציב הרגיל, הם קיבוצים שמנג־עים באופן קשה ויגעו בכמה שיר־תים שרמתם בצורה כמוצמצמת יותר או יביאו להזיה הפעלה כבה שירותי בריאות חדשים, שהיו מוכנים ל־הפעלה. אך כל מה שנוגע לכיצרך לשעת חירום לא ייפגע — הכטים השר, שציין כי משרדו מגדיל לא לפגוע ב„בריה בכאיבה באור" ב־שירותים הקיימים נוגה קיצת ה־תקציב.

לבעיית מיסר הרפואה

בהתייחסו לבעיות האתיקה המק־צועית של הרופאים אמר השר: יש לאחרונה תופעות של כירסום באופי הערכי של הרפואה הישראלית, והעלה החשש, שאם הרופאים והציבור באחד לא ירתמו יחד לבלום ההליך זה, נגיע למצב שבו מי שיש לו כסף יקבל שירות רפואי מהיר, ומי שאין לו כסף יקבל שירות בריאות אחרות.

השר ציין, כי לבליבת ההליך זה ישמעו הוקים „השינים" של הוקים, אלא רק ערכים ומצפון.

שר הבריאות ציין, כי גולת ה־כותרת לתיפעולו של בית חולים היא אהבה לאדם ורגשות אנושיים נעלים, ששירותים נבונים להקל בסבלו של החולה ולקרתו מתוך אהבה. לדבריו היפעל בית חולים בוכתת על ערך. שאין להציע אותו והיא אבונה האורה ברופא.

השאלה הוצגה לשר בעקבות דבריו של ראש הממשלה יצחק רבין שד־עבר ב"ה די על האיום לפגוע ב־מוסדר אוכלוסיה בישראל בטילי „סקאד".

שר הבריאות, מר ויקטור שם טוב, אמר בדבריו, כי בלהקה ים הכיפורים עבר המערך הרפואי במבחן ב־אופן יוצא בן הכלל, וכשרד הבריאות ערוכה את כל המאבקים, כדי להזהיר את מערך ההרוים של שר־ותי הבריאות למצב, שיוכל לעמוד על הבעייה של בלהמה נוספת. באם זו תפרוץ הס תלילה. השר ציין, כי לא התכסינו בפגיעה הכוגית, ותקווה שלא נגנה, אך ההערכות לקראתה היא בית מטובבה, ולגמרי לא סיומה.

בתשובה לשאלה אחרת אמר שר הבריאות, כי הליכוצים שהונהגו ב־משרדו, שהסתכמו בכ־45 מיליון ל"י

אבן פינה למעון עולים ברעננה

טקס חגיגי להנחת אבן פינה למעון לעולים ומרכז קליטה ברעננה נערך אתמול.

מרכז הקליטה יוקם על שטח של 18 דונם, שהעמידה העיריה הפני רעננה לרשות ההסתדרות על ששים בתנאי חכירה ל־99 שנה. ראש ה־מועצה, בנימין הלפרין, אמר שעם הקמת מרכז קליטה יתוסף לרעננה גבס ציבורי המבחין את ההה של רעננה לנושא הקליטה כאן הקמת הכובדות ועד עתה.

בנהל מחלקה העליה והקליטה של הסוכנות, עוזי נרקיס, אמר שהנחת אבן פינה למרכז קליטה היא עדות לא רק לרצוננו לקבל את העולים, אלא ליכולת הכדינה להתמודד עם בעיות קליטה של העולים, שמקוים שיבואו באלפיהם לאחר קבלת היקף ניקסון בקונגרס האמריקני.

המהנדס של מפעלי הפיתוח של ה־סוכנות, ברוך בסין, כסר שמרכז הקליטה ברעננה יכלול 160 יחידות דיור. יהיו בו 10 כיתות ללימודי אולפן, 2 כיתות גני ילדים וכשרדים.

ס. יזהר: אין להפריד בין ישראלי ויהודי

הסופר המחנך ס. יזהר אמר. את־מול כי אין אפשרות של הפרדה בין ישראלי ויהודי, וכי קיים רצף היסטורי של העם.

ס. יזהר דיבר בכנס ציון בנושא „חינוך ישראלי היהודי" שנערך ב־אוניברסיטת תל אביב, במלאות הכ־נסים לנפילתו של סגן יוסף רוזן.

ס. יזהר אמר, כי יש מכוהי ארגונ־שהוא ישראלי—יהודי. בתשובה מצו־קה מתעוררות שאלות על הקשר האירגוני הזה ואילו בזמן רגיעה, בס־הדירה הבעייה.

ביהודה היו תמיד קיימים זרמים מקבילים וכיוונים שונים, ככו ה־היהדות והבתנגדות", מעולם לא ה־הה הרבוה יהודיה אחה, ובכל פעם היה זרם אחד עולה ואחר יורד.

ס. יזהר אמר, עוד, כי החינוך מ־לכה את ההברה במידה פחותה מאשר ההברה משפה את החינוך ובכהי־ניו.

המרצה סיפר, כי חיילים, שפגש אחרי המלחמה היו כהוכים נגד דמגוגיה. היתה בלבם הרגשה של־רוכבות, הרגשה שהם מעורבים ב־עסק שחייב יהצליח.

נתגלתה מעילה בסך 14 אלף ל"י בסניף הסתדרות המורים בת"א

מעילה בהיקף של 14 אלף לירות נתגלתה בסניף הסתדרות המורים ב־תל אביב ויהודה נהזר המזכיר ה־כינהלי של הסניף, כך יאיר ודיינ־ברה טל.

החשוד הובא בראדית השבוע ל־בית משפט השלום בתל אביב וענציג המשטרה רס"ר אהרון גוית לא הת־נגד לשחרורו בערבות. לפי החשד הבריח לוודינר, הוא קיבל — במס־גרת הפקידו — הבהאית לצורך רכ־שה ציוד ואבזורים עבור הסניף ו־עבור מורים, והוציא את הכספים לצרכי עצמו.

שיטה חדשה לשימור תות שדה

מאת כתבנו החקלאי

שיטה שתאריך כישור ה־השתבחות של תות שדה ב־4—3 ימים ל־9—10 ימים, דבר שיאפשר הובלת התות לייצוא באניות קירור במקום במטוסים, פותחה באחרונה.

המחקר בנושא זה נערך מטעם מינהל המחקר החקלאי ו„אקרסקו". שיטה זו תסייע בשמירת הרווחיות בגידול תות־שדה, שירבה באחרו־נה. החסכון יהיה, לפי חישובי „אג־רקסקו", בסכום של 200—400 דולר לטונה פרי הנשלח להו"ל.

השיטה מבוססת על שרשרת קי־רור של הפרי הארוז בשלב מוקדם ככל האפשר ובטיפול בפתכון דו־המצני הגורם לעיכוב בהתפתחות הרקבונות ולדהייה של ההבלות ה־פרי.

פקידים בגדה מבקשים להתפטר

פקידים בכירים תושבי ה־גדה, העובדים במפקדת יהודה ושומרון, הגישו באחרונה את התפטרותם מתפקידיהם הנוכחיים ותבעו להחזיר ל־משרותיהם הקודמות בהן כי־הנו עד המלחמת ששת ה־ימים.

פקידים בכירים אלה עובדים ב־משרות נכבדות במטה לענייני ב־ריאות וחינוך במפקדת יהודה ו־שומרון.

נודע כי תביעותיהם של הפקידים להתפטר באו בלחץ של כלטונה רבה. עמאן שדרשו מהם לחזור ל־משרותיהם הקודמות ואף איימו ע־ליהם לשלול מהם את דרכוניהם ה־ירדניים ולנקוט נגדם בצעדים א־חרים.

קציני המטה במפקדת יהודה ו־שומרון לא קיבלו את ההתפטרויות.

רישום מספר המכונית סייע לאיתור פורצים

זהותם של פורצים לדירת מגורים ברחבת בן גדעה להוקרי משטרת תל אביב לאחר שתכנים רשמו את מספר המכונית בהם נמלטו. בפרי־צה שהיתה בבית משפחה ליכטנברג נגנב רכוש בשווי של 6500 לירות. שכנים הבחינו בקבוצת צעירים ש־נמלטה מן המקום במכונית ואת מס־פרה מסרו, כאמור, למשטרה.

חשוד בפריצה באשדוד

פקודת מעצר ל־12 יום הוצאה אתמול נגד דוד גאון גלוד, מאשדוד, החשוד בכך שהחזיק ברשותו סחורות ובגדים גנובים בשווי של 30 אלף ל"י. בפני שופט השלום צבי נדיב טען ב"כ המשטרה, שהסחורה נגנבה על ידי פריצה לבית מסחר באשדוד.

מיתקנים למניעת זיהום אויר באשדוד

על פי דרישת היחידה למניעת זי־הום אויר של עיריית אשדוד התקי־נו לאחרונה מספר מפעלים בעיר ציוד למניעת זיהום אויר.

בימים אלה הוחל בהרצת המתקן לסיהור גזי הפליטה של בית החרו־שת „פרומא־זיד" לקמת נוצות באו־זור התעשיה של אשדוד.

במפעל „הקורנס" ליציקת עופרת, נמצא עתה בשלבי הקמה מתקן סינון לפליטת חלקיקי עשן. כן מתקינים במפעל זה ארובה בגובה של 44 מטר שתסייע לפיזור האויר המסונן. הקמת המתקנים תעלה כמיליון לי־רות.

במפעל „אגף ליצור כימיקלים ד־חומרי הדברה, החלו לאחרונה בהק־מת קירות הלונות מיוחדים שימנעו את זיהום הסביבה.

אין לכלוא עבריין מס עם פושעים

בית משפט המחוזי בחיפה נמנע מלצוות על מאסרו של תושב בשר־זרקה שהורשע בעבירות מס, כדי לבנוע כליאתו. של עבריין מס. ב־מחיצתם של פושעים, דבר שלס־ענה השופט — „לא יביא ברכה ל־נאשם או למדינה".

בפני השופט ד. בכור, הודה הנא־שם תאופיק בן אחמד ג'ודבן בן 38, מבשר זרקה, אב ל־9 ילדים, באשמת העלמת הכנסות בסכום כולל של כ־80 אלף לירות בכוונה להתחמק מתשלום מס. השמטות מס אלה בו־צעו לסעת בא כחו הנאשם סגן בכיר לפרקליט מחוז חיפה, עוה"ד ונגרי, בשנים 1970—1972.

השופט ציין כי העבירות בהן הוד־שע הנאשם הן חמורות ובתי המש־פט מטילים עונשי מאסר בפועל בצד קנסות כספיים בגין עבירות אלה.

השופט גזר על הנאשם 60 אלף לירות קנס, או שנה מאסר המורתם וכן מאסר של שנה על תנאי למשך שלוש שנים באם יעבור עבירות על פקודת מס הכנסה.

תייר מארה"ב מת בנמל התעופה

תייר אמריקאי שסייב את־מול את ביקורו בישראל צנח ומת מהתקף לב, כאשר חכה ת־תין ליד דלפק חברת התעופה בנמל בן־גוריון.

התייר, מר ג'יימס קאלר, בן 50 מלוס אנג'לס שהה בארץ כשבועיים, אצל קרובים שליווהו לנמל התעופה. הם סיפרו לאחר מכן שהאיש מבל ממחלת לב, חש ברע בשלושת ה־ימים האחרונים, אך לא הלך לרופא.

איש הצוות הראשונה שהגיע מיד למקום, ניסה להשיב את רוחו של התייר, סיפק לו חמצן, עשה לו עיסוי לב, והנשמה מפה לפה, אך כל מאמציו היו לשוא. בבית החולים תל־השומר נותר קרופאים לקבוע את מותו.

קרפוב — קורצ'נוי

(סוף מעמוד 5)

אליפות הארץ בשחמט המיועדים ... בעלי דרגות שלישית, ... והמישית.

תחרות בין עולי ברה"מ לבין ותיקי ישראל

המחלקה לתרבות שליד עירית ירו־שלים בשתוף משרד הקליטה בכתות שלים מארגנים בקרוב תחרות ... בין בנהרת השחמטאים ה־... מברית המועצות לבין ותיקי השחמטאים של נבחרת ישראל. המפגש יתקיים ביום ב' 21.10.74 ב־18.00 „בבית העם" בירושלים (בצלאל 11). בכל קבוצה יש־... עד 12 שחקנים. מצטיינים יוענקו פרסים.

אשר לקבוצה המנבחת — בקבוצת ... העולים מבריה המועצות יר־... בין השאר רב האמן הבינלאומי ... ליבריזון, האמנים לדרמן, דר־... בוכיס, דילבר, ואחרים. מולם ... הוותיקים של נבחרת יש־... ביניהם האמנים הבינלאומיים ... קריידמן, פורת, בלייד־... האמנים פרידמן, גלפר, דומיניץ ... ואחרים.

... לצפות למאבק שקול ומרותק עם ... „צברים".

שלושה מנצחים בתחרות לזכר דב פורת ז"ל

... האמן משה כבבני, המועמד ל־... בכיר הוותיק צבי כהנא והנער ... שרוני אבי זינלמן זכו במשותף ... תחרות המסורתית לזכרו של סגן ... פורת ז"ל מזכיר מועדון השחמט ... בן שנפל במלחמת ששת הימים. ... שלושה צברו כל אחד 7 נק' מ־11 ... קרב ... תלת קרב בי־... לעביעת המנצח.

שחמט בכתב

... הרשמה לתחרויות „שחמט ... לשנת תשל"ה. המעונינים ... לפנות למנהל התחרויות ... קרוב השנה.

אליפות ישראל לילדים תשל"ה

... ד' האחרון נפתחה בקבוצת של־... האליפות השנתית לילדים ... בתי ספר יסודיים (כתות א'—...). האליפות היא לזכרו של ארז ... ז"ל שהמשאי בן המשק שנפל ... יום הכיפורים. ... אלוף־המרכזי ... בן.

ששים למוסדות

— נשיא המדינה, פרופסור אפרים ...ר, ערך אתמול מסיבה בסוכת ... הנשיא, לרגל השלמת השלב ... של בית הספר ההיכל ע"ש ... ריינגרט ז"ל ברשת מוסדות ...

... ברכה נסאו, נשיא המדינה, ... הכנסת הרב ד"ר קלמן כהנא, ... אליעזר הכסר יו"ר הועד הפועל ... מוסדות „חורב" הרב דוד דייב־...

... הבאים היו הראשון לציון, הרב ... לישראל עובדיה יוסף, מבקר ... ד"ר י. א. נבנצאל, חברי ... ד"ר י. בורג, ד"ר י. רפאל, ... בן־מאיר ומר א. ורדיגר.

היום

יום ששי, י"ח תשרי תשל"ה, 4.10.74

חוה"מ סוכות

הפרק: דבה"י ב, כט—ל; המשנה: כלים ו, ב—ג; הדף: חולין קמא; הי הלכה: או"ח תז—ח, ב—א.

שבת חול־המועד סוכות

הפרק: קהלת; המשנה: כלים ו־ז, ד—א; הדף: חולין קמב; הלכה: או"ח הת, ב—ד.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א, ב, צ — כל שעה.	
09.55	(א) חדשות באנגלית
10.55	(א) חדשות בצרפתית
5.55	(א) חדשות באנגלית
6.50	(א) חדשות בצרפתית
שידורי תכניות לעולים (ב)	
עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45	

רשת א'

[illegible]

רשת ב'

[illegible]

גלי צה"ל

[illegible]

טלוויזיה בלית

[illegible]

מוצ"ש

רשת א'

[illegible]

רשת ב'

21.05 „פיוט בעברית".

גלי צה"ל

[illegible]

טלוויזיה בלית

[illegible]

דרוש

צעיר דתי (חרדי)

לעבודה בסוכנות יבוא למוצרי חשמל

שעות העבודה 8.00—14.00

נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים, מקומות עבודה קודמים, השכלה וכו' לת.ד. 29307 ת"א עבור „סוכנות יבוא".

מדינת ישראל לשכה ההוצאה לפועל בתל־אביב־יפו

תיק מס. 26337/73

מודעה בדבר מכירת מקרקעין

מוצעים בזה למכירה המקרקעין המתוארים להלן לטליק הי"ב בסך 6,000.— ל"י בצירוף רבית עם הבי־צוע ההצאות ושכר ט"ט. הבניין מחוייבים בבנין אשר שמע המ־הגב ע"י אישר לזוכה מאיר שטיב ע"י ב"כ עוה"ד סלמן סרסו יבואל כי בינה מורדך יפו־ת"א 45, תל־אביב.

כל המעונין בקניית המקרקעין להגיש ללשכה זו הצעה בכתב תוך 15 (חמשה עשר) יום מפרסום הודעה זו. ההצעה תפרט את שם, כתובת ומספר הזהות של המציע, את הסכום המוצע, ויצורף להצעה ערבות בסכום שלא יפחת מ־10% מהמחיר המוצע.

פירוט המקרקעין: המיקום: פתח תקוה, רח' גוטמן 8; מספרי הרי־שום: חלקה 288/25, גוש 6375; השטח: הרצפה 61.50 מ"ר יחד עם 23/671 הלקים ברכוש המשותף בחלקה 288/15.

תאור המקרקעין, סוגם, טיבם ד שימוש בהם: דירה בבית משותף בן 4 קומות וקומת־הכניסה ברמת פתח־תקוה, לא הרחק מן החיבות שכפר ורוסטילד. בבנין 3 כניסות הדירה נמצאת בכניסה הראשונה בקומה הרביעית, בחזית הבית. יש בה 3 חדרים, מטבח גדול, שירותים ושתי מרפסות. במטבח ובשירותים ציפוי כלא של אריחי הרסינה לב־נה. בדירה גר ה' נחום דוד. שקנה אותה מבעליה לפני כן, אבל המכי־רה עדיין לא נרשמה בלשכה רישום המקרקעין.

שעבודים והגבלות: משכנתא רא־שונה בסך — 8,000 ל"י לזוכה בנק משכנתאות למשכנתאות ולפתוח בע"מ; משכנתא שניה בסך — 6,000 ל"י לזוכה מאיר שטיב.

פרטים נוספים: בתיק הוצל"פ הנ"ל.

המקרקעין נשומו במצב פנוי מכל דייר בסך — 110,000 (מאה ועשר אלף) ל"י ובמצב תפוס בסך — 40,000 (ארבעים אלף) ל"י.

ספטמבר 1974

מנהל המחירות המוציא לפועל תל אביב־יפו

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב—יפו

תיק מ.א. 1855/74

בענין: חוק הכשרות המקצועית והאפוטרופסות התשכ"ב 1962.

המבקש: היועץ המשפטי למממש־לה ע"י ב"כ שכהובתו למסירה כתר בים היא, משרד הסעד, הלשכה המחוזית, שדרות יהודית 22, יפו.

נגד המשיב: אחמד ספאדי, שי־כתבתו האחרונה: בגדל שבם, רמת הגולן.

הזמנה לדין

אל: אחמד ספאדי.

הואיל והמבקש הגיש נגדך בקשה בתיק מ.א. 1855/74 לבית המשפט המחוזי בתל אביב, הנך מוזמן בזה להתייצב לדיון ביום ג' 29.10.74 בשעה 8.30 בבוקר בפני כב' השופט י. שילה.

אם לא תופיע במועד ידון בית המשפט בבקשה שלא בנוכחותך.

י. מצואי
מנהל המחוז לעניני המעמד האישי

עלתה רמת החיים ביהודה ושומרון

עד עליה נכפת ברמת ה־חיים בקרב תושבי יהודה ו־שומרון, מורה סקר בהודאב בשטחים, שנערך ע"י מפקדת יהודה ושומרון.

במסגרת הסקר נבדק היקף הבעי־לות על 11 מוצרים בני קיימא (מכ־שירי בישול, מקררי חשמל, מקלטי רדיו טלויזיה, מכונות תפירה, טלפ־פונים וכלי רכב מסוגים שונים).

לוח הצופה

● פילים הקונה רהיטים, אטר־קות, פריגידרים, ריהוט משרדי וכל חפצי בית אחרים. טלפון 864936 בערב 876852.

● בהזדמנות, למכירה דירה 3 חדרים, בקרית הרצוג בבני־ברק. לפנות טלפונית 702688.

● דרושה מטפלת כנוהה עם בישול, בלי עבודות בית. 795815.

● מרכז מכונות גילוח חשמליות תקון, מכירה, חלקים, צנקס, ביאליק 12 רמת־גן 736164.

● משפחות דתיות, דירות כרוד־חות 4—3—2 חדרים ביטח־בטח (שכונה דתית יפה ליד סביון) 2 חדרים החל מ־127,500.— 3 חדרים החל מ־150,000.— 4 חדרים החל מ־172,500.— אפשרות למשכנתא, במקום בית־ספר וגן דתי. כניסה: 5 חודשים „אפריקה ישראל להשקעות בע"מ, טלפון: 751540—03, 50281—03.

לוח ירושלים

● דירה למכירה — 2 והול גדול, בית וגן. 531560.

● דרושה מטפלת לילד אחד לפני הצהרים, טלפון 281193—02.

לוח חיפה

● למכירה באחוזה בקרבת בית כנסת 3½ מרווחת + שיפוצים, מרפ־סות, תנוף 244077—04.

ד. בוכמן ובניו בע"מ

רח' יפו 47
ירושלים

הלבשה לגברים

המכירה הכללית נמשכת
חליפות כשרות לדתיים
גם מעולי טלז

במועדון „בר־ברים" בן אביגדור 28 תל־אביב

בשיתוף סטודנטים מאוניברסיטת תל־אביב בימים שני ורביעי

ערבי ריקודים והכרויות

מיועד לסטודנטים אקדמאים ונלווים בלבד.

בית הדין הרבני האזורי לנפת אשקלון

תיק מס. 17/לה

מר יוסבשווילי שיטה, מ.ז. 1,679391 והגב' יוסבשבילי מרי מ.ז. 1,657234 תושבי אשקלון, מבקשים לגרשר גשור איהם שהתקיימו בי.ז.ב כ' אדר תשל"א בקולאשי, בריה"מ.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה
בימי חול — 400—700—900

אורנע טל. 224732
הכל למען פיט

אורי:
חווה במרסיי

הבירה
שבוע 2
סקו־פיו

אר־ון
חמים וטעים

מיטשל
שבוע 6
צ'רלי וחצי

סינרמה
שבוע 6
צ'רלי וחצי

חן
שבוע 10
ירח של נייר

חיפה

ארמון
שבוע 2
הדקטטור הגדול

עצמון
שבוע 8
חכם גמליאל

רון
שבוע 5
הזלילה הגדולה

חן
שבוע 15
„העוקץ"

אורלי
שבוע 5
בננות

פאר
שבוע 5
צ'רלי וחצי

אורה
שבוע 3
לפקה

מירי
3 העוקצנים

אמפי־תיאטרון
שבוע 2
שלושת המוסקיטרים

תל־אביב

אסתר
מגרש השדים
(רק למבוגרים)
בימי חול: 4.30—7.00—9.45

גורדון
שבוע 7
לפני הסערה

גת
שבוע 2
אמריקן גראפיטי

דרייב אין
הקוסם מארץ עוץ
בשעה 7.15
חבר מרעים
בשעה 9.45

פאר
שבוע 3
„חווה במרסי"

המעיל האלגנטי לחורף!

הדגמים החדשים ביותר מחו"ל
מבחר גדול בקונצרן
בד פנימי כשר באחריות
עם הכשר
קוטנר מ. אלנבי 81
תל־אביב
טל. 621650

מודעות משפחתיות

מאזור חיפה

ניתן להעביר גם טלפונית

חיפה 716018

שדרות הר הכרמל

תיאטרון ישראל

בכוצ"ש 5.10.74

הבימה:
בן, בן יקיר — תל־אביב האולם הגדול

הבימרתף:
מי שוא שב ? — ב־9.00

הקאמרי:
בקור הגברת הזקנה — תל־אביב

התיאטרון העירוני חיפה:
אנשים קשים — חיפה

הצופה

עתון יומי

HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: ש. דון־יחיא. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421, ת"ד: 2045. המשרד בכנס הדואר 41144. סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 2, ת"ד 1148, טל. 234910, 528344, 35609 בערב טל. סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 3, טל. 663620. דפוס המשמר בע"מ, יפו, רח' המסגר 66. טל. 31554.

אין במשרות שבעתון משום המלצה למוכרים

هكذا من الاصل

26 אלף ב„צעדת ירושלים"
קבלת פנים נלהבת לצועדים בחוצות הבירה

מצעד ממגנוני של כ־26 אלף צועדים, אזרחים וחיילים, שי־ נמשך אתמול אחר הצהריים כשעתיים וחצי ברחובותיה הר־ ראשיים של ירושלים, נעל את יום „צעדת ירושלים ה־20".

הצעדה התקיימה השנה במשך יום אחד במקום צעדת שלושת הימים המסורתית, וזאת מטעמים תקציביים. משתתפי צעדת ירושלים השנה גם לא זכו בארוחות ושירותים אחרים, שניתנו בשנים שעברו.

בתום הצעדה מסר אל"מ צבי לב־ נון את תוצאות השיפוט בקרב קבו־ צות הצועדים על פיהן הגיעו למקו־ מות הראשונים: חיילים — גדוד נ. מ., חיילות — ביה"ס הפיקודי ל־ פירותיות, יחידה מעורבת — ביה"ס הצבאי לאימון גופני.

בקרב האזרחים זכו במקום הרא־ שון לגברים — צועדי „אל על", ל־ נשים — בנות עמק הירדן, ולקבוצה מעורבת — עובדי התעשייה האווי־ רית. בין יחידות הגדנ"ע זכו במקום ראשון תלמידי בית הספר המקיף הכללי בעפולה.

קבלת פנים נלהבת לצועדים

רבבות מתושבי ירושלים הקבילו את פני הצועדים במצעד הסיום. ש־ היה מלווה התזמורת של צה"ל, מש־ טרת ישראל, ותזמורות נוער, להפית מהוללים ומהוללות. גם הצועדים עצ־ מם היו עטורי פרחים וקישוטים מ־ קישוטים שונים, ולבושים בתלבושות צבעוניות. קבוצות רבות צעדו בך הרכבים שהתחלפו תוך כדי צעידה.

גם יחידות צה"ל קיבלו לראשונה היתר לצעוד ביתר חופשיות ולבצע תרגילי סדר, תוך שילוב שורות הצ־ צועדים והפרדתן בעת הצעידה.

בין קולות השירה, שבקעו מגר־ רונותיהם של שתי רבבות הצועדים משמעו תופים, הצוצרות והמנגינות התזמורות, אשר העלו את רוח ה־ קהל הרב הממלא את מדרכות מסלול המצעד, מרפסותיו וגגותיו. תשו־ אות ומחיאות כפיים קיבלו את פני הצועדים המהוללים.

מעל במה מיוחדת, שהותקנה על מרפסת בית העם הישן ברחוב יפו, חזו במצעד הארוך ראש הממשלה, שר הבטחון, הרמטכ"ל, אלופי צה"ל וכן נציגי מדינות זרות והאורחים.

קבוצות מחו"ל בין הצועדים

בין הצועדים היו גם קבוצות מ־ חו"ל, בהם קבוצה של בני בה ה־ מורמונים מארה"ב, קבוצת יפנים ה־ משתייכים לתנועה אהבת ישראל „מאקויה", שהיו לבושים חולצות ו־ קומות והעוטרות במגן דוד. הם צע־ דו בשירת „דוד מלך ישראל חי ו־ קיים".

כן נראו קבוצות של עולים חד־ שים. אשר זה להם הנסיון הראשון של הפגנה שמחה ושמחן המוני ביום חג הסוכות העליה לרגל ל־ ירושלים.

מפקד הצעדה, אל"מ צבי לבנון מסר, כי בצעדה שהתנהלה עם שחר בשלושה צירים עיקריים העולים ירו־ שלימה לא נרשמה נשירה משמעו־ תית. ומתוך שתיים וחצי רבבות של צועדים. נשרו רק בודדים בלבד.

מדליות הצעדה תשלח לבתים

כמחצית הצועדים עלו לירושלים בציר שער הגיא, שממנו זינקו לצע־ דה כ־12 אלף צועדים — כמעט כפול מן המספר המקורי של צועדים נר־ שמים. וזה בגלל הופעתם של כ־ שש אלפים צועדים ברגע האחרון ובלי שנרשמו קודם לכן.

בגלל עומס צועדים בלתי צפוי זה, לא קיבלו צועדים רבים את מדליית הצעדה. אל"מ לבנון מסר, כי צוע־ דים אלה מתבקשים לשלוח את הז־ סופח הכתול שבידיהם לדואר צבאי 1010. המדליות יישלחו אליהם מט־ עם מפקדת הצעדה.

בסכמו את מסורת צעדת ירושלים, שהייתה השנה הגדולה ביותר בכל עשרים שנות קיומה של המפעל, הי־ וה אל"מ צ. לבנון את דעתו. כי יש להנהיג עוד יותר חופשיות בנו־ הלי הצעדה לקראת העתיד על מנה שיהיה זה מפעל „יותר עממי, יותר שמח ופחות ממוסד".

יהודי קייב מברכים נשיא המדינה

שלושה עשר יהודים תושבי קייב שבבריה"מ שיגרו לנשיא המדינה, פרופ' א. קציר, את ה־ מברק הבא, בפרוס השנה החד־ שה: לנשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר. אנחנו שולחים את ברכותינו לבבהז אישית ולכל העם בארצנו. יולי טרפקובסקי, ולדימיר קיסליק, אלכסנדר צצי־ קס, שאול רסלין משפ' שיינים, משפ' גליקמן, קים פרידמן, אלכסנדר קוליר, יצחק ורבליט, לבדינסקיה, מיכאל כנר, רפאל שינקר, משפ' מירוחין.

תופסק אספקת ארוחות לגני הילדים בחיפה

מאת סופרנו בחיפה

אספקת הארוחות לגני הי־ ילדים בחיפה, על ידי שירות ההזנה העירונית. תופסק החל מ־15 בחודש זה.

מחלקת החינוך של העיריה הודיע על־כך לארגוני הנשים בעיר. ה־ מקיימים עשרות גני־ילדים ונזקקים שנים רבות לשירות ההזנה החיוני עבור כאות ילדים בגיל הגן, שזו ארוחתם החמה היחידה ביום.

יש לציין שגני העיריה בגילאי 3—4 שנים, ימשיכו לקבל מזון מ־ המטבח העירוני. ההודעה זו גרמה למהלומה קשה לארגוני הנשים ב־ חיפה, שבהו בכני העיריה על הפסקת השירות לילדים.

שולמית אלוני נגד שנת ר' יהודה הלוי

מאת כתב הצופה בירושלים

איגרת שהגיעה אתמול ל־ לישכת שר הדתות חיים צדוק מאת השרה שולמית אלוני ע־ ררה רוגז רב בהנהלת המש־ רד ובין ראשי מפלגת העבו־ דה.

השרה קובלה במכתבה על יוזמת משרד הדתות להכריז על שנה תשל"ה כשנת רבי יהודה הלוי ל־ ציון 900 שנה להולדתו ולהפיץ ב־ משך השנה את משנתו ומורשתו הסיפרותית והרוחנית.

לדברי הגב' אלוני תפקידו של משרד הדתות להצטמצם בהגשת „שירותים דתיים" בלבד.

דברי השרה הוגדרו במגוחכים מאחר ו„כתב הסינוד" של משרד ה־ דתות כולל בין היתר טיפוח ערכי המסורת והמוסר הדתי.

השר צדוק לא הגיב על המכתב בשל שהותו בחו"ל אך ראשי מפל־ גת העבודה לרבות המזכ"ל הביעו מורת רוח מהמכתבים האחרונים של השרה אלוני והשר קול שדרש כ־ צכור לבטל את המחיצות בכתל ה־ מערבי לקראת יוה"כ. הם החליטו לקרוא את השרים, לסדר ולדרוש תיאום מכתבים משר לשר בנושאים רגישים עם הנהלת הקואליציה.

הצריכה הפרטית לא ירדה; נמשכת ההרעה במאזן התשלומים

מאת סופרנו הכלכלי

הצריכה הפרטית לא יר־ דה, הגרעון במאזן המסחרי לא השתפר ונמשכת ההרעה במאזן התשלומים. מימצ־ אים אלה כלולים בסקר כל־ כלי שהוגש ללשכת התיאום של הארגונים הכלכליים ע"י היועץ הכלכלי של הלשכה, מר י. כהן.

הסקר מתייחס להתפתחויות הכל־ כליות בחודשים יולי—אוגוסט ומח־ צית ספטמבר, לאחר שנקבעה ה־ מדיניות הכלכלית החדשה.

ירד היקף האשראי

הסקר קובע כי בתקופה הנדונה ירד היקף האשראי החופשי במשק, במסגרת המדיניות לצמצום האשר־ ראי. ב־310 מיליון דולר, צמצום של חמישה אחוזים מרמת האשראי בתחילת יולי. אולם, באותו זמן הז־ רימה הממשלה למשק, ע"י משי־ כות מבנק ישראל 700 מיליון ל"י. במקביל לכך הוגדל האשראי ה־ מוכוון ב־500 מיליון ל"י. מגמה זו, מציין מר כהן, הינה המשך הגידול במימון הגרעוני של תקציב המדי־ נה. הגידול בהוצאת הממשלה בחו־ שים אפריל—ספטמבר, לעומת ה־ תקופה המקבילה אשתקד, הגיע ל־ 1400 מיליון ל"י.

הגורמים ללחצים האינפלציוניים על רמת הביקוש הכולל במשק המ־ שיכו לפעול ביולי—אוגוסט כשה־ שינוי העיקרי הוא בהתכוונת המימון האינפלציוני ולא בעוצמתו. הגבי־ סוי לכך הוא הגידול של שבעה א־ חוזים באמצעי התשלום — קובע מר כהן.

מחסור בידיים עובדות

בהתייחסו לפעילות בענפי המשק הוא מציין כי המחסור בידיים עוב־ דות לא הצטמצם וברמת התעסוקה והפעילות בענפי השירותים, לא חלו שינויים משמעותיים בשיעורי ה־ מועסקים לעומת המצב לפני המל־ חמה.

הצריכה הפרטית הריאלית הגיעה בחודש יולי לרמה דומה לזו של יולי 1973 והיקף המחירות, במונ־ חים ריאליים, גדל בחודשים יולי ו־ יוני 1974 בכל חודש ב־4 אחוזים ל־ עומת החודש שקדם לו. הערכות ראשונות לגבי החודשים אוגוסט ו־ ספטמבר אינן מראות על שינוי ב־ מגמה זו.

לא חל צמצום בנסיעות לחו"ל

גם בהיקף הנסיעות לחו"ל לא חל צמצום השנה והוא הסתכם ב־188 אלף יוצאים בחודשים ינואר—אוגוסט צמצום משמעותי חל רק בבנייה פרטית למגורים והיקף התחלות ה־ בניה ירד באפריל—יוני ב־15 אחו־ זים. ביולי נמשכה ההאטה ומספר התחלות הבניה היה קטן בעשרים א־ חוז לעומת החודש הקודם.

בסקרו את המגמות ביצוא וב־ יבוא הוא אומר כי נפח היצוא לא עלה בשמונת החודשים הראשונים של השנה. ההוצאה במטבע חוץ על יבוא סחורות היתה גדולה בתקופה זו ב־43 אחוזים לעומת התקופה ה־ מקבילה אשתקד. דבר זה הביא ל־ הגדלת הגרעון במאזן המסחרי ב־ 73 אחוזים.

הגדלת הייצוא תשפר המאזן

היועץ הכלכלי של לשכת התיאום סבור ששיפור משמעותי במאזן אפשרי רק ע"י הגדלה רבה ביותר בייצוא, לשם כך הכרחי שיחרור גורמי ייצור מייעודים אחרים והפ־ נייתם לייצוא וכן הגדלה רבה ב־ כדאיות הייצוא.

היקף יתרות מטבע חוץ בסוף אוגוסט הגיע ל־1.1 מיליארד דולר וסכום זה מאפשר רק מימון של 3 חודשי יבוא סחורות או פחות מ־ חודשיים של יבוא סחורות ושירו־ תים — מציין מר י. כהן.

הורי תלמידים בבני ברק ישולבו ב„משמר האזרחי"

עירית בני ברק מכוונת ב־ ימים אלה לשלב את ההורים השומרים על בתי הספר בעיר במסגרת המשמר האזרחי ו־ לאמן אותם בשימוש בנשק. גם האגודות ייכללו בהסדר זה.

בינתיים מתאמנים מאות מתנדבי המשמר בעיר בשימוש בנשק. כן הוקמה בעיר ועדה בטחון, שבראשה עומד ראש העיר, סגן אלוף (מיל.) הרב יצחק מאיר רפל חבריה. נימנה סגן שלמה אורדינסט מי שהיה ב־ מצב המוות בעת שפרצה מלחמה יום הכיפורים.

בקרית חסידי ויז'ניץ בבני ברק מתארגנים התושבים לשמירה על בתיהם של במסגרת המשמר האז־ רחי. רבני הקריה והגבאים הודיעו אתמול שכמעט כל הגברים בקריה ישתתפו בשמירה זו.

65 עצים לציון 65 שנה ל„השומר"

ותיקי „השומר" ומשפחותיהם נטעו אתמול אחרי הצהריים 65 עצים ל־ ציון 65 שנות השומר ביער של ה־ קק"ל בצומת גולני.

קודם לכן סיירו אנשי „השומר" באזורי צה"ל ברמת הגולן, הנסיעה והסיור אורגנו על ידי מרכז ההסברה ליד מרכז ראש הממשלה.

בתום הנסיעה נסעו אנשי „השומר" לנצרת, שם הניחו זרים בכלא נצרת, בו נכלאו אנשי „השומר" בזמנו על ידי השלטון התורכי.

צריכת המים בקיץ ירדה ב־22 מליון מטרים מעוקבים

צריכת המים בקיץ זה, (אפריל אוגוסט) היתה פחו־ תה ב־22 מליון מטרים מעו־ קבים בהשוואה לכמויות ה־ מים המאושרות. תופעה זו אינה זכורה — זאת מסר דו־ בר חברת „מקורות", מר מר־ דכי יעקובוביץ, בסיור עם קצ־ ציני צה"ל בכירים במוביל ה־ ארצי ובמטבחה, התחנה הרא־ שית שלו.

הדובר הוסיף כי עונת הקיץ ה־ שנה היתה קשה במיוחד מבחינת הספקת המים בגלל הפסקות הכתבות בזרם החשמל. אף על פי כן, עמדה „מקורות" בכל התחייבויותיה וסיפ־ קה בקיץ זה מעל לחצי מיליארד מטרים מעוקבים. עד סוף השנה תספק החברה לצרכניה כ־350 מיל־ יון מ"ק נוספים.

מפלס הכנרת עומד היום על מי־ נוס 210.6 מתחת לפני הים והוא כ־70 ס"מ גבוה יותר מאשר בעונה המקבילה אשתקד. מבחינת כמויות המים פירוש הדבר 112 מליון ממ"ק נוספים בכנרת בתום עונת הקיץ. בתשובה על שאלה הסביר הדובר שרמת הצריכה הנמוכה נובעת מ־ עונת החורף ברוכה המשקעים ש־ נמשכה עד חודש אפריל וכן מהקפ־ דה יתר על מכסות המים גם ב־ חודשים שבהם מגיעה צריכת המים לשיא.

לא הוחלט להעלות תעריפי הנסיעות במוניות

ועדת השרים לענייני כלכ־ לה לא החליטה, כי יש להע־ לות את תעריפי הנסיעה ב־ מוניות, אלא רק הסתפקה ב־ כך שהסמיכה את שר התח־ בורה לאשר העלאת תערי־ פים, אם ימצא לנכון לעשות זאת.

דובר משרד התחבורה מציין, כי אין משרד התחבורה ממליץ על הע־ לאת תעריפי הנסיעה במוניות ואין בסיס, לפיכך, לטענה כאילו רוצה המשרד „לכפות עליה" של תעריפי הנסיעה במוניות".

הדובר אמר, כי שר התחבורה יחליט לאשר העלאת התעריפים ב־ נסיעה במוניות רק על רקע פניה ארגוני בעלי המוניות, אם תהיה כ־ זאת, ובהתאם להתייקרויות שהיו בענף המוניות.

היום ינעל הסמינריון; „משהו בשביל הנשמה"

מאת כתב הצופה בירושלים

היום לפני הצהריים יסתיים בחורשת רמת רחל בירושלים הסימינריון „משהו בשביל ה־ נשמה" הנערך מטעם תנועת „הנני עוזרה ישראלי" בנשיאו־ תה של הרבנית האורתודוכ־ סית אסתר יונגרייז מארה"ב הנמצאת עתה בארץ.

הסימינריון משלב נופש עם לימוד תורה ומשתתפיו שהם בני נוער ו־ מבוגרים, דתיים וחילוניים מתחלקים לשתי קבוצות: קבוצת „האריות" ע"ש ר' אריה לוין זצ"ל וקבוצה „ה־ ראיים" ע"ש הראי"ה קוק זצ"ל. לפני באי הכנס מרצים בנושאים שונים הרב חיים דרוקמן, הרב עדין שטיי־ נזלץ, הרב נחום גוריה, הרב משה סגל, הרב אברהם רביץ, פרופ' יר־ מיהו ברנובר, נחום אריאלי ובעלי התשובה הרב דב ביגון, איקא יש־ ראלי פרופ' ליאו רינצ'י ועוד.

במקביל להרצאות בסגנון אישי ו־ בחבורות נערכים במסגרת הסמי־ נריון טיולים וערבי הוי.

מרכז התנועה ציין כי „אנו ה־ „חילוניים" מצאנו נחמה מסוימת ב־ כתבי הראי"ה קוק זצ"ל משהוא מ־ שותף עימנו בשפה ובמושגים קר־ בים לנו ואקטואליים כל כך.. ל־ פתע נפתח לנו פתח צר דרכו יכולנו להציץ אל עולמות חדשים אולי ל־ ראשונה בחיינו.

ישראל עשוייה לקבל אשראי 50 מליון דולאר מקרן הדלק

מסתמנים סיכויים סבירים לגבי קרן הדלק, כי ישראל ת־ קבל 50 מיליון דולר כאשראי בתנאים נוחים, דבר זה הס־ תבר בפגישות, שניהלו מש־ לחת ישראל לועידה השנתית של קרן המטבע והבנק הע־ עולמי, בראשות נגיד בנק ישראל ושר האוצר עם ראשי הקרן.

קרן הדלק הוקמה, כזכור, לסייע למדינות שנפגעו עקב עליית המחי־ רים התלולה במשבר הנפט באוק־ טובר שעבר, והיא מעניקה אש־ ראי עד שבע שנים בריבית של 7 אחוזים.

יש להניח, כי לקראת סוף אוק־ טובר תקבל ישראל את האשראי הר־ ראשון בסך 40 מיליון דולר.

בארץ ביקרה לאחרונה משלחת של קרן המטבע לפי הזמנת בנק ישראל ומשרד האוצר, לבדיקת אפ־ שרות המשיכה. ישראל הודיעה ל־ קרן המטבע, כי היא מכירה בימים אלה 25 מיליון דולר מ„זכויות ה־ משיכה המיוחדות" העומדות לרשו־ תה בקרן.

בתכנית ערבויות אשראי לייצוא של מדינות מתפתחות, הידועה כ־ „תכנית זנבר", אשר הוצעה בזמנו על ידי נגיד בנק ישראל באחד ה־ מושבים הקודמים של הבנק העולמי — חלה התקדמות. קיימים סיכויים, כי הבנק העולמי וצוות עזרתו ה־ נוכיה לבנקים אזוריים לפיתוח ול־ חברות לאומיות לביטוח סיכוני סחר־ חוץ, דבר שיקדם את ביצוע התכ־ נית.

בגין צופה בחירות — בקיץ 1975

ח"כ מנחם בגין, ראש סיעת ה־ „ליכוד" אמר אתמול שהוא צופה בחירות כלליות בראשית 1975 או בקיץ של השנה הבאה. מר בגין, ששהה עם עתונאים בנמל התעופה, בטרם צאתו לקנדה בשליחות ה־ מגבית.

התייחס להודעה שמסר מר רבין באמצעי התקשורת בארה"ב ובה הביע נכונות מצד ישראל לוותר על חלקים ביהודה ושומרון תמורת מצב של אי־לוחמה.

לדעתו לא יכלה ההודעה להיות יותר מזיקה לאינטרסים של המדינה ולבטחונה. מר בגין הטעים שלראש הממשלה לא היתה כל זכות להציע הצעות כאלה מאחר וקיימת החלטה בכנסת הרואה את יהודה ושומרון כחלק בלתי נפרד ממדינת היהודים.

בתשובה לשאלה, אמר כי נוכח כל זאת הוא חוזה בחירות חדשות בראשית 1975. מאחר והשנה כבר לא ניתן מבחינה טכנית לעשות את הדבר צריך יהיה לערוך בחירות אולי בקיץ הבא, מאחר הממשלה התחייבה להביא להכרעת העם כל שאלה של נסיגה מהשטחים.

יוקמו אלף יחידות דיור באופקים

בעירית אופקים הוחל בבניית שכו־ נה חדשה שתישא את שמו של דוד בן גוריון. בשכונה יהיו כאלף יחידות דיור, חלק מהן בבתים רבי קומות. בבניית השכונה יושקעו כ־100 מיליון לירות והיא תיבנה על ידי שש חברות בנייה שונות. אופקים מציינת בימים אלה 20 שנה לקיו־ מה.

תערוכת ציורים לזכר שריאל בירנבוים

במעמד קהל רב נפתחה השבוע בבית העם בירושלים תערוכת ציו־ רים של דבורה בירנבוים לזכר בנה שריאל הי"ד שנפל בגולן במלחמת יום הכיפורים.

בדברי הפתיחה אמר סגן ראש ה־ עיר יוסף גולדשמידט כי דבורה בי־ רנבוים עוסקת ביצירה מתוך כאב והיא מבטאה את הנופים החזוניים של ירושלים. היא מביאה עמה כוח מן העבר כדי להביט אל העתיד, אך יחד עם זה לא לשכוח את ה־ עבר.

הקדים דברים גליה שריבר יו"ר המועצה הדתית בירושלים, שעמד על דמותו של הבן שריאל הי"ד, תלמיד ישיבת הר עציון, שלזכרו מאורגנת התערוכה.

הצייר יצחק ימין אמר דברי הער־ כה לאמנות הציור של דבורה בי־ רנבוים שהתרקמה הרבה שנים, ועם נפילת בנה קיבלה כיוון חדש.

בתערוכה ציורים המוקדשים להרי ירושלים, להרי הגולן, וכן תמונה של אם בשכול.

נער נהרג בתאונה בגליל

נער בן 13 נהרג בתאונת דרכים, שאירעה אור ליום ה' בכביש עכו— צפת. טנדר נהוג בידי מנצא הסאג, בן 38 ממגדל כרום, פגע בנער סאלח כנעאן, אף הוא ממגדל כרום, בעת שרכב על חמורו וחצה את הכביש.

משרד החינוך מעודד חילול שבת ומועד

מאת כתב „הצופה" בירושלים

טיולים ומסעות התלמידים לבני נוער הכרוכים בחילולי שבתות ומועד המובאים ע"י משרד החינוך והתרבות — כך נודע לכתבנו.

מאות צעירים המאוגדים במסגרת הנקראת „חנס" — חבורה נוער מטייל — המסובסדת ע"י משרד ה־ חינוך והתרבות ואיגוד אכסניות ה־ נוער שליד המשרד יוצאים בשבתות ובעיקר במועדים לטיולים ברחבי הארץ בעידוד ממשלתי רישמי.

רבה של שכונת „בית הכרם" בירוש־ לים הרב דוד שפירא שהירצה השבוע בפני תלמידי ביה"ס התיכון שליד האוניברסיטה העברית הזמין את ה־ תלמידים לבקר בסוכתו ולקחת חלק בהקפיה שבה תהיה הזדמנות לשמוע את התלמידים מתנצלים ואומרים: „היינו באים ברצון אך אנו יוצאים לטיול של „חנס".

באיגרות שהרב שפירא שיגר ל־ רשויות הרשמיות הוא תובע מהם להפסיק ביזוי השבת ומועדי ישראל.

הרב שפירא שהביע נכונותו להצ־ טרף לסניף „חנס" בירושלים יזום עם ראשי הסניף סיור בראש חודש בהשתתפותו.

סוכם על מסלול שרותם הצבאי של בני ישיבות ההסדר

שר הבטחון, מר שמעון פרס, קיים אמש דיון עם ראשי ישיבות ההסדר על שרותם הצבאי של תלמידי יש־ בות ההסדר.

בפגישה השתתפו גם ראש אכ"א ברמטכ"ל, אלוף משה גורן וראש אגף הנוער והנח"ל במשרד הבטחון מר יוסף יהלום.

תושב תל־אביב זכה ב־450 אלף ל"י בהגרלת ה„לוטו"

תושב ת"א בעל שובר רב שבועי ניחש נכונה את כל שית המספרים שהועלו בגורל בהגרלת הלוטו ש־ התקיימה ביום 30.9.74, וזכה בסך של —.450,652 ל"י.

הפרס השני (5 ניחושים נכונים ו־ המספר הנוסף) מתחלק בין 7 זוכים וכל אחד יקבל —.4,777 ל"י. הפרס השלישי (5 ניחושים נכונים) מתחלק בין 147 זוכים וכ"א יקבל —.454 ל"י. הפרס הרביעי (4 ניחושים נכו־ נים) מתחלק בין 5,916 זוכים וכ"א יקבל 16.90 ל"י. הפרס החמישי (3 ניחושים נכונים) מתחלק בין 81,167 זוכים וכ"א יקבל 3.20 ל"י. מינימום הפרס הראשון בשבוע הבא יהיה —150,000 ל"י ומצטבר עד 500.000 ל"י.

מפאת החג תתקיים הגרלת הלוטו הקרובה ביום שני 7.10.74, בשעה 12.00 בצהרים.

המועד האחרון למסירת הטפסים עד יום א' בערב.

עקרת בית מחיפה זכתה ב־250,000 ל"י

בהגרלה האחרונה של מפעל הפיס שהתקיימה ב־24.9.74, זכתה ב־ 250,000 ל"י עקרת בית מחיפה שרכ־ שה את הכרטיס מס' 357593.

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

עירית באר־שבע
אגף החינוך והתרבות

יד יצחק בן צבי
ירושלים

הנגב

עבר. הווה ועתיד

ארבעה ימי עיון וסיור

יד יצחק בן־צבי, בשיתוף עם אוניברסיטת בן־גוריון בנגב ועירית באר־שבע מקיימים כנס ארצי על תולדות הנגב ותכניות הפיתוח בעתיד.

ההרצאות תלוונה בסיורים באתרים ארכיאולוגיים ובמפעלי הפיתוח.

הכנס יתקיים בבאר־שבע בתאריך י—יג בכסלו תשל"ה, 24—27 בנובמבר 1974. לינה וכלכלה ב„בית יציב".

דמי השתתפות: עם אש"ל —.100 ל"י
ללא אש"ל —.40 ל"י (כולל סיורים)

פרטים ארגוניים ב„כרטיס המשתתף" שיישלח לנרשמים.

— — — — גזור ושלח — — — —

אל: יד יצחק בן־צבי
ת.ד. 7660
ירושלים

נא לרשום אותי כמשתתף בכנס הנגב — שיתקיים בבאר־שבע בתאריך 24—27.11.74.

* רצ"ב סך של —.100 ל"י
* אינני זקוק לסידורי לינה וכלכלה ומצרף בזה סך —.40 ל"י

השם ______ הכתובת ______

* מחק את המיותר.

דירות למכירה

לשומרי מסורת בקרית־אתרי

דירות בנות 1½ חדר + שרותים ונוחיות, וכן נשארו מספר דירות בודדות של 3½ חדרים.

לפנות: ללאוב—נק־מן בע"מ. רח' בן סירא 2
טלפון 221774 ירושלים.

לישיבה תיכונית בירושלים

דרושה מזכירה

לחצי משרה בשעות אחה"צ

נא לטלפן 536019

משרד הסעד
רשות חסות הנוער

למוסד חינוכי בירושלים
דרושות מועמדות:

להתפקידים: **מדריכת בית**
אם בית

בדבר פרטים: 527226, 221924
סודיות מובטחת

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
מרחב תכנון מקומי ירושלים

הודעה בדבר הפקדת שינוי לתכנית מפורטת

1. בהתאם להוראות חוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965 נתנה בזה הודעה בדבר הפקדה של הנ"ל הנקראת(ת) תכנית מס' 1966 שינוי מס' 45/73 לתכנית מתאר ירושלים מס' 62 שינוי מס' 1/73 לת.ח.ע. מס' 1027, ושינוי מס' 1/73 לת.ה.ע. מס' 1269. (להלן התכנית) במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ובניה מחוז ירושלים ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ובניה ירושלים.
2. מקומם של השטחים אשר התכנית מתייחסת אליהם:
   1. גושים וחלקות: גוש 30189 — חלקות: י, ס, ח, ד, ג, ב, א. 52, 16א, 15, 14א, 13, 12א, 1—11, 61, 140, 131—138, 139, 127, 125, 125, 42, 120, 119א, גוש 30192 — 4א, 17א, 13א, 15א.
   גוש 30341 — חלקות: ח, 188, 136, 134א, 130—133.
   גוש 30342 — חלקות: ד, ר, 36 — 41, 35א, 34, 33, 104.
   2. שם השכונה, רחוב מס' הבית: בית וגן
3. עיקרי הדברים המוצעים להקבע או להתבצע על ידי התכנית הם:
   1) שינוי מאזור מגורים 5 לשטח להקמת בנין ציבורי לאפשר הרחבת ביה"ס.
   2) בטול דרכים באזורים והתווית דרכים חדשות.
   3) בטול חלוקה קיימת.
   4) שינוי יעוד שטח פתוח פרטי לשטח להקמת בנין ציבורי, הכל כאמור בתכנית המופקדת.
4. כל המעונין בקרקע בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית, וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פרסום הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות במשרדי הועדה המקומית האמורה.

ר. לוי (—)
יו"ר הועדה המחוזית
לתכנון ובניה מחוז ירושלים

אוניברסיטת בר־אילן

הועדה לתלמידי מחקר מודיעה בזה כי בימים הנ"ל יתקיים בע"ה הרישום לקורסים וסימינרים בשנה"ל תשל"ה עבור תלמידי מחקר (לתואר שלישי).

ימי הרישום הם: יום חמישי כ"ד בתשרי תשל"ה (10.10.74) יום ראשון, כ"ז בתשרי תשל"ה (13.10.74). בימים אלה ינתן היעוץ בענייני רישום בכל המחלקות המכבירות תלמידי מחקר ובמשרדי הרשמה.

מועמדים שטרם קיבלו הודעות על קבלתם ללימודים יכולים לפנות לפני קבלה ע"י בבחירת הקורסים והסימינרים כדי להבטיח את לימודיהם הסדירים.

מועמדים אלה יוכלו להרשם לשנה"ל תשל"ה רק לאחר קבלתם ללימודים.

מועמדות ללימודים והוכחות מחקר אפשר להגיש לועדה בכל השנה.

פעולות אלה אינן קשורות במועדי הרישום הנ"ל.

תנועת האשה הדתית לאומית
המדור לקליטה חברתית ורוחנית של עולים

מסיבה לעולים

כבוד הרב הראשי לארץ ישראל
הרה"ג שלמה גורן שליטא ורעיתו
שמחים להזמין עולים לסוכתם למסיבת חג.
כבוד הרב ישמיע דבר תורה והם יתורגמו לשפת העולים.
המסיבה תתקיים, אי"ה, ביום ראשון, חוה"מ ס'
כ' תשרי (6.10.1974) בשעה 7.00 בערב.

כתובת בית הרב:
שד' דוד המלך 51
תל־אביב

מרכז ההסברה — עירית ירושלים

היכל שלמה
המחלקה להפצת תורה לעם

איחוד רבנים עולי ארצות המערב

עונג שבת

(באנגלית)

הערב, ליל שבת, חול־המועד סוכות (אוקטובר 4), בשעה 8.00
ב„היכל שלמה" ירושלים

בהשתתפות:
הרב ד"ר מנחם לוינסס:
„אחדות האומה הישראלית"
מר דוד רמין, ממשרד החוץ:
„ישראל והעולם החיצון"
זמירות שבת בציבור
בהדרכת החזן אריה גולדברג

תוכנית „מלוה מלכה"
תתקיים מחר, מוצש"ק בשעה תשע, בהשתתפות:
מר דוד בן־דוב, ממשרד החוץ: סקירה מדינית.
החזן יהודה לנדנר: זמירות ושירים.
סרטון: חיים דתיים במדינת ישראל.
הקהל מוזמן!

אוניברסיטת בר־אילן
המחלקה לפסיכולוגיה

מודיעה על שני קורסים השתלמות ברמה מתקדמת POST GRADUATE שיערכו בשנת תשל"ה:
סמינר מתקדם בפסיכותרפיה משפחתית — מורה הקורס ד"ר משה קליין.
סמינר מתקדם בפסיכודיאגנוסטיקה — מורת הקורס ד"ר רחל פליקס.
ההרשמה מוגבלת לבעלי תואר שני לפחות בפסיכולוגיה והיא מותנת בהסכמת המרצה. מספר המקומות מוגבל.
המעונינים יפנו בכתב אל אסתר אבידן המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן, ויקבלו פרטים וטופס בקשה להתקבל לקורסים.

למוסדות חינוך דתיים
דרושים
מנהלים אדמיניסטרטיביים
על המעונינים לפנות בכתב אל
ת. ד. 40025, ת"א
ולציין פרטים אישיים.

עבודה סוציאלית עם אתגר
דרושים
עובדים סוציאליים
או בוגרי מדעי ההתנהגות
לטיפול בנערות במצוקה
באיזור באר־שבע ואשדוד
המעונינים יפנו למס' טלפון 02-234481
קו פנימי 246. בין השעות 8.00—14.00.

יבואן בשר ידוע בגרמניה
מעונין
בהזמנות חלקי בשר הודו, אוז ועוף
בכמויות גדולות

ב) דרוש משגיח־מנקר
למפעלי בשר גדולים בברלין ובמינכן שבגרמניה
דרוש משגיח — מנקר, ירא שמים ובעל נסיון
לאיש המתאים תנאים טובים.
הצעות לפנות טלפונית: 884013—864694

שוחט אורטודוקסי
מזמינים בזה הצעות לשוחטים אורטודוקסיים
המשכורת תלויה בסוג התפקידים הנוספים
שהמועמד יוכל לקבל עליו בתוך הקהילה.
נא לשלוח אינפורמציה על ההכשרה, גיל
ונסיבות משפחתיות, התעסקות הנוכחית וטופס קבלה
אל:
The Jewish Community of Copenhagen
6, Ny Kongensgade
1472 Copenhagen K—DK

על לא טובה השמועה

בפטירת מפארה של הישיבה, בונה ומחזיקה
בעל לב פתוח ומרטב באהבת תורה וחסד ובר־אוריין

ר' שמואל זאב הלוי וואלפסון ז"ל

מלונדון, אנגליה

ההלויה תצא היום יום שישי י"ח תשרי בשעה 10.00 מהיכל ישיבת באר־יעקב להר המנוחות בירושלים ת.נ.צ.ב.ה.

מודיעים ב[illegible]
ישיבת באר־יעקב

שר החינוך והתרבות והנהלת המשרד
א ב ל י ם
על מות

הרב ד"ר דוד אוקס ז"ל

מראשוני ומותיקי המפקחים על החינוך העל יסודי הדתי
ועל בתי המדרש למורים ממלכתיים דתיים

אוניברסיטת בר־אילן
המחלקה לתלמוד, מוריה ותלמידיה
א ב ל י ם
על פטירתו של

הרב ד"ר דוד אוקס

ומשתתפים בצער המשפחה